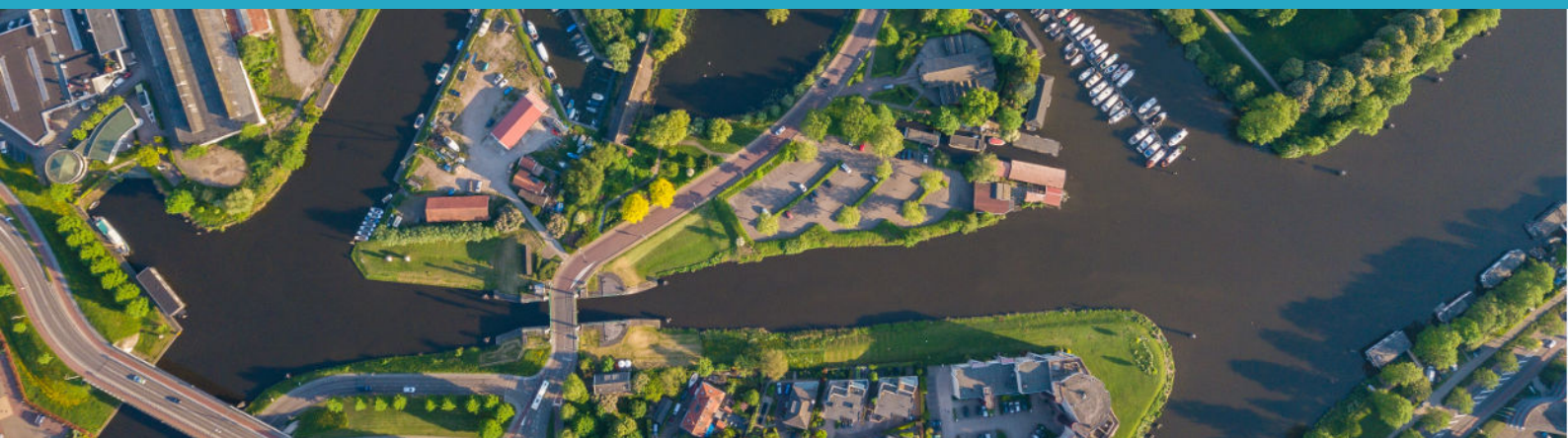

Gemeente Gorinchem

Begroting 2022

Inhoudsopgave

1	Voorwoord	5
1.1	Inleiding	6
1.2	Financiële begroting op hoofdlijnen	8
1.3	Leeswijzer	11
2	Beleidsbegroting: Programmaplan	15
2.1	Programma 1 Bestuur en Ondersteuning	15
2.2	Programma 2 Veiligheid	19
2.3	Programma 3 Verkeer en vervoer	25
2.4	Programma 4 Economie	31
2.5	Programma 5 Onderwijs	36
2.6	Programma 6 Sport, cultuur en recreatie	41
2.7	Programma 7 Sociaal domein	47
2.8	Programma 8 Duurzaamheid	57
2.9	Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing	64
2.10	Algemene dekkingsmiddelen	68
2.11	Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien	69
3	Beleidsbegroting: Paragrafen	73
3.1	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	73
3.2	Onderhoud kapitaalgoederen	82
3.3	Financiering	87
3.4	Bedrijfsvoering	89
3.5	Grondbeleid	94
3.6	Lokale heffingen	97
3.7	Verbonden partijen	104
4	Financiële begroting	125
4.1	Grondslagen begroting en meerjarenraming	125
4.2	Overzicht van baten en lasten	126
4.3	Recapitulatie structureel begrotingsevenwicht	134
4.4	Verschillenanalyse	136
4.5	Uiteenzetting financiële positie	138
4.6	Investeringen	140
5	Bijlagen	141
5.1	Reserves	142
5.2	Voorzieningen	146
5.3	Totaaloverzicht baten en lasten per taakveld	148
5.4	Investeringsoverzicht	150
5.5	Risico's van de coronacrisis	154
5.6	Afkortingenlijst	156

Begroting 2022

Voorwoord

1 Voorwoord

Mensen maken de stad

Graag presenteren wij als college van burgemeester en wethouders de begroting voor 2022. Dit is al weer de laatste begroting van deze collegeperiode. Er is veel in gang gezet. Met de visie van de stad GO2032 had dit college een aantal concrete bouwstenen in handen. Daar hebben wij dankbaar gebruik van gemaakt. Op deze plaats bedanken wij ook nogmaals heel hartelijk al die stadsgenoten, streekgenoten, ondernemers, organisaties en andere betrokkenen die met ons meedenken, ons adviseren en ons inspireren. Zo vorm je samen een stad.

De visie GO2032 werd vertaald in deelvisies, die nodig zijn om de stad toekomstbestendig te ontwikkelen: de woon- en transformatievisie, de mobiliteitsvisie, de cultuurvisie, de regionale energiestrategie, integraal sociaal beleid en een dienstverleningsvisie. En dat leidde bijvoorbeeld concreet tot de toevoeging van meer dan 1.000 woningen in deze periode, Samengorinchem.nl als digitaal platform, de start van een beroepencampus met innovatiecentrum in Gorinchem-Noord en een multifunctionele sporthal bij het Fortes. Daarnaast worden allerlei deelprojecten uitgewerkt in lijn met deze visies: verschillende nieuwbouwprojecten, elektrische veren en extra OV-stations bijvoorbeeld. Dankzij de inspanningen van veel vrijwilligers en experts in en buiten onze stad werden wij ook nog eens dubbel bekroond: Gorinchem maakt deel uit van Unesco Werelderfgoed en de ANWB verkoos Gorinchem tot Mooiste Vestingstad van Nederland.

Dat mag een cadeau op een bijzonder moment genoemd worden. Deze vierjarige bestuursperiode werd immers gemankeerd door de coronapandemie. De impact ervan was ongekend en heeft vele van onze inwoners persoonlijk en bedrijfsmatig geraakt. Onze stad heeft zich moedig getoond. In gezamenlijkheid zijn oplossingen gevonden en hebben wij de crisis vooralsnog goed weten te doorstaan. Ook op deze plaats danken wij u en spreken ons respect uit voor de inspanningen die u allen heeft geleverd om door deze crisis heen te komen. Die dank gaat ook uit naar onze gemeentelijke organisatie die snel en efficiënt een omschakeling wist te maken naar digitaal en coronaproof werken om de dienstverlening te blijven garanderen.

Terwijl we deze begroting voor 2022 opstellen, zitten we nog in de coronacrisis. Gelukkig kunnen veel sectoren langzaamaan weer terug naar (het nieuwe) normaal. Andere sectoren draaien overuren. Toch zien we de toekomst met vertrouwen tegemoet, want de Gorinchemse samenleving zal blijven verbinden en vernieuwen.

College van burgemeester en wethouders, 5 oktober 2021

1.1 Inleiding

Gastvrij Gorinchem

De gemeente Gorinchem gaat verder op de ingeslagen weg om de ambities uit de visie op dienstverlening 'Gastvrij Gorinchem' waar te maken. Steeds meer contact met inwoners verloopt digitaal, zodat we 24/7 bereikbaar zijn voor inwoners. Denk aan het doen van meldingen via de Fixi-app en het online aanvragen van een nieuw rijbewijs. Maar ook fysiek blijft de gemeente gewoon bereikbaar. Het schriftelijk contact wordt ook in 2022 verder verbeterd, onder andere met het project Brievenwasserette. De aandachtspunten die voortkomen uit de burgerpeiling uit 2021, worden in 2022 verder uitgewerkt in plannen en acties. De gemeentelijke organisatie gaat over van een organisatieontwikkeling naar een organisatie in ontwikkeling. Het blijft een continue ontwikkeling, zodat we kunnen blijven inspelen op de vragen uit de stad en onze gemeentelijke ambities.

Gorinchem vestingstad

Onze prachtige vestingstad wordt opgemerkt. Uiteraard in Gorinchem zelf, maar ook landelijk en internationaal. En daar zijn we als college bijzonder trots op! In 2021 kwam de Gorcumse vesting op de UNESCO Werelderfgoedlijst, als onderdeel van Nieuwe Hollandse Waterlinie. Ook kregen we het predicaat 'Allermooiste vestingstad van Nederland', van de ANWB. Deze erkenningen en eerdere erkenningen, zoals 'Gorinchem Sportgemeente van het jaar 2019', bevestigen dat we op de goede weg zijn en dat dat wordt opgemerkt. Lokaal, regionaal en landelijk. Vanuit de ambities versterken we de samenwerking met de regio en met het bedrijfsleven. Denk hierbij aan de Regio Deal, de Regionale Energie Strategie, de subsidie voor het project Van Zomerenaan, steun voor energiegebruik woningen en de subsidie om van het gas af te gaan. Dit niveau zetten we door in 2022. Naast ons cultureel erfgoed, zoals de vesting, kent Gorinchem ook een rijke culturele traditie. We koesteren de vele culturele evenementen, podia en makers, die hopelijk in 2022 weer volop aan de slag kunnen. Een nieuwe exploitant vinden voor De Nieuwe Doelen hoort daarbij. Het proces dat daarvoor in 2021 in gang is gezet, zal doorlopen in 2022.

Gorinchem voor iedereen

We werken ook in 2022 aan een Gorinchem waar iedereen ertoe doet en waar we actief naar elkaar om kijken. Want samen maken we het verschil. Dus werken we aan een gezonde leefstijl, een prettige leefomgeving en zorgen we dat iedereen kan meedoen en passende ondersteuning en zorg krijgt. Net als in 2021 geven we in 2022 verder invulling aan de doelstellingen van het Integraal Sociaal Beleid. Denk hierbij aan vroegsignalering, wijkgericht werken, welzijnsloket, taalvaardigheid, integrale aanpak schulden en het aan het werk helpen van werkzoekenden. Als opgroeien of opvoeden niet vanzelf gaat, kunnen jeugdigen en hun ouders bij de gemeente terecht voor hulp en ondersteuning. In 2022 voert het sociaal team de hulpverlening in Gorinchem uit en/of geleidt het door naar de regionale zorgaanbieders. Zo licht als het kan en zo zwaar als het moet.

Stad in ontwikkeling

De stad Gorinchem blijft werken aan haar toekomst. Dit betekent het koesteren en versterken van onze fantastische historische binnenstad. Ook betekent dit een sterk centrum zijn voor de regio en aantrekkelijk blijven als woon- en werkstad. Met goede en goed bereikbare voorzieningen, zoals zorg, onderwijs en sport. Daarom blijven we ook in 2022 werken aan een bereikbaar, leefbaar, verkeersveilig, duurzaam en natuurvriendelijk Gorinchem. Denk aan woningbouwprojecten, schoolgebouwen zoals de brede school Dalemplein en vervangende nieuwbouw voor 't Gilde, sporthallen en sportzalen zoals voor Fortes/OKK en Dalemplein, bedrijventerrein De Groote Haar, de herinrichting van de Haarsekades, uitbreiding van parkeergarage Kweeklust, een uitvoeringsplan voor de fiets en het warmtenet in de Gildenwijk. Ook het gemeentehuis zal worden aangesloten op het warmtenet.

Lerende stad

In 2022 werken we samen met onderwijsinstellingen en bedrijven verder aan de Beroepencampus. Ook zal in 2022 het innovatie- en afstudeercentrum i_lab steeds meer vorm en inhoud krijgen. In dit platform werken onderwijs, bedrijven, organisaties en de gemeente samen aan leren, werken en innoveren. Zo worden Gorinchem en de regio steeds slimmer en aantrekkelijker voor innovatieve bedrijven, hun werknemers, scholieren en studenten. i_lab is centraal gelegen op de Beroepencampus in Gorinchem-Noord. Gorinchem ontvangt hiervoor € 1,9 miljoen van het Rijk via de Regio Deal Gorinchem-Drechtsteden.

Sterke stad

De financiële crisis, een economische crisis én nu ook nog de coronacrisis hebben grote effecten (gehad) op de economische ontwikkeling en op de inwoners en ondernemers in Gorinchem. Met de nieuwe economische visie zetten we in op een duurzame economie en creëren we samen met de ondernemers een stad die nog beter bestand is tegen onvoorziene tegenslagen. Zo krijgen bestaande en startende bedrijven letterlijk en figuurlijk de ruimte om te groeien. En nieuwe innovatieve bedrijven worden aangetrokken om onze economische clusters, zoals de maritieme, aan te vullen, te versterken en te verdiepen. Hierin is een belangrijke rol weggelegd voor het nieuwe bedrijventerrein Groote Haar.

Veilig Gorinchem

Inwoners, ondernemers, bezoekers, iedereen moet zich veilig voelen in Gorinchem. Op straat, bij de sportvereniging, op school en zeker ook thuis. Aan het gevoel van veiligheid willen we als gemeente met onze (veiligheids)partners, ondernemers en inwoners hard blijven werken. Met elkaar zorgen we ervoor dat veiligheid en leefbaarheid in Gorinchem ook in 2022 veel aandacht krijgen. Dit doen we bijvoorbeeld door uitvoering te geven aan de prioriteiten uit het Veiligheidsplan en VTH-beleidsplan, zoals wijkveiligheid, zorg en veiligheid, sociale stabiliteit, veilig uitgaan en veilige evenementen. Maar ook de aanpak van overlast door drugs(handel) op straat en de verdere uitvoering van het plan van aanpak ondermijning 2021-2022 zijn van belang.

Samen maken we de stad

Niet alleen binnen Gorinchem, maar ook in de regio werken we samen. Zo zullen we in 2022 bijvoorbeeld opnieuw bijdragen aan opgaven van de Regionaal Maatschappelijke Agenda. Voor de Regio Deal Drechtsteden-Gorinchem e.o. is 2022 het tweede jaar van uitvoering. Met de arbeidsmarktregio pakken we gezamenlijk laaggeletterdheid aan. Met de Drechtsteden, Molenlanden en Hoeksewaard werken we samen aan gezondheid en veiligheid. Daarnaast gaan we zowel fysiek als binnen regionale toeristische samenwerkingsverbanden verbindingen aan met de regio. Als onderdeel van de Vestingdriehoek zijn we vertegenwoordigd in verschillende bovenregionale samenwerkingsverbanden. Bijvoorbeeld de Nieuwe en Oude Hollandse Waterlinie en de Dutch Delta Cruiseport. Met elkaar zetten we in op meer bezoekers en proberen we bedrijven aan ons te binden.

Financieel

In deze inleiding tonen we u slechts een klein deel van alle projecten en activiteiten waar we in 2022 mee aan de slag gaan. Naast de beschreven onderwerpen voeren we alle reguliere taken uit, zoals de uitgifte van officiële documenten, verwerken van aanvragen voor vergunningen, het beheer van de openbare ruimtes en nog vele andere taken. Uiteraard hangt aan dit alles een prijskaartje. Het is een uitdaging om de balans te vinden tussen de investeringen die nodig zijn voor de samenleving en de stad en de financiële mogelijkheden die de begrotingsruimte biedt. Gelukkig zien we dat ook het Rijk onderkent dat in het sociaal domein de kosten de afgelopen jaren boven de rijksvergoedingen zijn uitgestegen. Zo zijn er, nu nog incidenteel, extra middelen aan de gemeenten toegezegd. Maar we verwachten dat het nieuwe kabinet niet anders kan dan dit om te zetten in een structurele verhoging. Ook de ambitie om de schuldpositie af te bouwen, houden we overeind. Met het voorstel om de investeringen te dekken uit de begrotingssaldi van 2021 en 2022 (zie ook de volgende paragraaf) investeren we in wat de stad nodig heeft en lopen de schulden niet verder op. In de volgende paragraaf gaan we nader in op de financiële context waarin deze begroting is opgesteld. Ook in deze laatste begroting uit de huidige collegeperiode is sprake van een reëel en structureel sluitende begroting.

1.2 Financiële begroting op hoofdlijnen

De financiële begroting van de gemeente Gorinchem wordt in dit hoofdstuk op hoofdlijnen uiteengezet. Dit gebeurt aan de hand van de ontwikkeling van het begrotingssaldo, enkele kengetallen, de algemene reserve en de ontwikkeling van de balans.

Verloop van het begrotingssaldo

Het vertrekpunt voor het financieel meerjarenperspectief van de Begroting 2022 is het door de gemeenteraad vastgestelde perspectief bij de Begroting 2021. Bijstellingen van dit perspectief worden maandelijks in de raadsvergaderingen aan de gemeenteraad ter besluitvorming voorgelegd. Op basis van de inzichten bij de Perspectiefnota was er sprake van een positieve begrotingsruimte in de komende jaren. Nadien is het meerjarenperspectief nog beperkt (neerwaarts) bijgesteld door de Tussentijdse Rapportage 2021. Met dit bijgestelde perspectief is de begroting vervolgens opgesteld. De voorliggende begroting 2022 geeft een financieel beeld dat in lijn ligt met het geschetste beeld bij de Perspectiefnota, waarbij er dus in alle jaren een positief saldo resteert en er sprake is van een structureel en reëel sluitende begroting. Hieronder is weergegeven hoe de meerjarenbegroting is opgebouwd.

Begrotingssaldo (bedragen x € 1.000; - = nadeel)	2022	2023	2024	2025
Saldo primitieve begroting 2022-2025 in begroting 2021	761	438	182	282
Diverse raadsbesluiten (t/m raad april 2021)	415	15	15	15
Saldo voor Perspectiefnota 2022-2025	1.176	453	197	297
Besluitvorming Perspectiefnota	858	689	205	-149
Saldo na Perspectiefnota 2022-2025	2.034	1.142	402	148
Turap 2021	31	-1	-80	-85
Saldo na Turap 2021	2.065	1.141	322	63
Moties een boom voor iedereen en Gorinchem cultuurstad	-70			
Dekking via middelen 2021 coalitieakkoord	70			
Diverse technische/autonome bijstellingen	-266	-111	-50	4
Meerjarig begrotingssaldo begroting 2022-2025	1.799	1.030	272	67

In de Turap 2021 is aangegeven dat er vanuit het budget "uitvoering coalitieakkoord" € 70.000 is toegevoegd aan de algemene reserve, zodat deze middelen kunnen worden ingezet in 2022 bij de uitvoering van de moties "een boom voor iedereen" (€ 50.000) en "Gorinchem cultuurstad" (€ 20.000).

Met de hierboven gepresenteerde cijfers is rekening gehouden in de verdere financiële overzichten van het programmaplan en de financiële begroting. Hieronder worden enkele ontwikkelingen toegelicht die relevant zijn voor het begrotingssaldo en de financiële positie, maar die dus niet verwerkt zijn in de verdere begroting.

Septembercirculaire van het gemeentefonds

De septembercirculaire 2021 geeft informatie over het verloop van het Gemeentefonds en is een vertaling van de Miljoenennota. In de septembercirculaire wordt duidelijk dat de accresontwikkeling van het gemeentefonds uit de meicirculaire door het Rijk te laag is ingeschat. Voor alle jaren vanaf 2022 is sprake van een opwaartse bijstelling van het accres. Deze opwaartse bijstelling ontstaat met name door een hogere geraamde loon- en prijsontwikkeling in de Macro Economische Verkenning (MEV-raming) van het Centraal Planbureau. Daarnaast heeft het kabinet vanaf 2022 aanvullende middelen uitgetrokken voor een aantal beleidsterreinen, waaronder voor klimaatmaatregelen. Tot slot zijn andere rijksuitgaven zoals die voor de compensatie van de gedupeerden van de kinderopvangtoeslag, de zorg en de EU-afdrachten opwaarts bijgesteld en is de opschalingskorting (begrote besparing doordat gemeenten zouden (moeten) fuseren tot 100.000+gemeenten) incidenteel teruggedraaid. Deze ontwikkelingen leiden tot de volgende bijstellingen op de meerjarenbegroting:

Begrotingssaldo (bedragen x € 1.000; - = nadeel)	2022	2023	2024	2025
Meerjarensaldo begroting	1.799	1.030	272	67
Bijstellingen septembercirculaire	2.091	1.531	1.530	1.693
Actueel begrotingssaldo na septembercirculaire	3.890	2.561	1.802	1.760

In de septembercirculaire 2021 worden ook middelen beschikbaar gesteld voor de jeugdzorg in 2022. Het kabinet stelt voor 2022 incidenteel € 1,314 miljard extra beschikbaar ter compensatie aan de gemeenten om de ontstane (begrotings)tekorten het hoofd te bieden. Een van de aanleidingen voor deze compensatie is namelijk ook dat veel gemeenten, waaronder Gorinchem, “verdringing” ervaren in de begroting, waarbij ambities, intensiveringen of investeringen niet kunnen worden gerealiseerd, omdat een steeds groter deel van de gemeentelijke begroting ingezet moet worden voor de jeugdzorg. Een nieuw kabinet zal vervolgens moeten besluiten over noodzakelijke aanpassingen aan het jeugdstelsel en de structurele financiën. Het oordeel van de Commissie van Wijzen dient daarbij als zwaarwegende inbreng. Het Rijk en de VNG, in samenwerking met andere betrokken partijen (onder andere cliënten, aanbieders en professionals), committeren zich aan het opstellen van een hervormingsagenda die bestaat uit een combinatie van een set van maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd. In de voorliggende begroting is nog geen rekening gehouden met deze extra middelen. Samen met de Dienst Gezondheid en Jeugd wordt bezien welke maatregelen genomen moeten worden, wat daarvan de financiële impact is en dus ook hoe die zich verhouden tot de gemeentelijke bijdragen. En ook hoe zich dit verhoudt tot het eerder geformuleerde pakket aan maatregelen om substantiële besparingen te realiseren in de kosten voor de jeugdzorg. Dit zal de komende maanden verder worden uitgewerkt.

Een andere ontwikkeling die door het Rijk is aangekondigd, is de herverdeling van het gemeentefonds. In de Perspectiefnota is aangegeven dat er momenteel gewerkt wordt aan een landelijke nieuwe verdeelsystematiek, waardoor de gemeentefondsmiddelen beter aansluiten bij de uitgaven(patronen) waar gemeenten mee te maken hebben. Uit de eerste indicaties van die herverdeling kwam een nadelige bijstelling voor Gorinchem met circa € 450.000 (vanaf 2023). Uit een onlangs ontvangen tweede indicatie is dat nadeel opgelopen tot boven de € 1 mln. structureel. Een van de oorzaken van de neerwaartse bijstelling is het verlagen van de middelen voor de Wmo. Met deze ontwikkeling is geen rekening gehouden in de begrotingscijfers, omdat er nog geen formeel besluit over genomen is. De uiteindelijke uitkomst is afhankelijk van vele maatstaven en deze zal, zodra de herverdeling definitief wordt ingevoerd, nog verder wijzigen. Ook hiervoor geldt dat de besluitvorming aan een nieuw kabinet wordt overgelaten. In het weerstandsvermogen is nu rekening gehouden met de voorlopige uitkomsten.

Het bovenstaande meerjarenperspectief, de ontwikkelingen in de jeugdzorg en de herijking van het gemeentefonds kunnen niet los van elkaar gezien worden. We zullen deze ontwikkelingen de komende periode nauwlettend volgen. Het lijkt erop dat de meicirculaire van 2022 hierin een belangrijke rol gaat spelen. Dit wordt verder betrokken bij de perspectiefnota 2023.

Het investeringsplafond

In de Perspectiefnota van 2021 is besloten tot het invoeren van een investeringsplafond. Dit bleek de meest doeltreffende maatregel om de hoge schuldpositie van de gemeente Gorinchem af te bouwen. Daarbij is er voor nieuwe investeringen een investeringsplafond ingevoerd van € 5 mln. per jaar. In de Perspectiefnota van 2022 is weergegeven hoe de beoogde nieuwe investeringen zich verhouden tot dit plafond. Daaruit bleek dat er voor een investeringsbedrag van ca. € 3,8 mln. geen ruimte was binnen dit plafond. Daarnaast wordt er in deze begroting voorgesteld om 1 aanvullende vervangingsinvestering op te nemen, namelijk voor de zogeheten “waterbus” die gebruikt wordt voor het bewateren van de groenvoorzieningen in de stad. Hierbij gaat het om een bedrag van € 58.000. Om de gewenste investeringen toch uit te kunnen voeren, zonder de schulden op te laten lopen, wordt voorgesteld om het begrotingssaldo 2021 en een gedeelte van het begrotingssaldo 2022 in te zetten. Omdat deze positieve saldi beschikbaar zijn, hoeft er dus geen beroep gedaan te worden op externe financiering. Dit betekent het volgende:

Begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025
Begrotingssaldo na septembercirculaire	2.056	3.890	2.561	1.802	1.760
Inzet voor investeringen	2.056	1.834	0	0	0
Definitief begrotingssaldo	0	2.056	2.561	1.802	1.760

Het resterende saldo in 2022 en verder is daarmee beschikbaar voor (eventuele) inzet in de loop van het jaar, op basis van raadsvoorstellen.

Enkele kengetallen

Een van de belangrijkste financiële kengetallen is het structureel begrotingsevenwicht. Dit is het begrotingssaldo na eliminatie van alle incidentele lasten en baten. In deze begroting is sprake van een structureel en reëel sluitend meerjarenperspectief, ook na de hierboven genoemde inzet van het saldo voor de investeringen.

Het risicoprofiel van onze gemeente is geactualiseerd, volgens de uitgangspunten die in de nota reserves, voorzieningen en weerstandsvermogen door de gemeenteraad op 5 oktober 2017 zijn vastgesteld. In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing vindt u een toelichting hierop. In die paragraaf komt de ratio uit op 2,25. Na de doorrekening van de septembercirculaire en de inzet van het saldo voor de investeringen, komt de weerstandsratio uit op 2,59.

We komen hiermee uit boven de bandbreedte van 1,4 tot 2. Dit betekent dat er (indien de ratio in de jaarrekening 2021 ook dit beeld vertoont) bij de eerstvolgende Perspectiefnota een voorstel zal worden opgenomen over de ruimte die dit biedt.

Conclusie begrotingssaldo en meerjarenperspectief

Het financieel perspectief van deze begroting biedt een goede uitgangspositie voor de komende jaren. Voor de uitvoering van de jeugdzorg heeft het Rijk nu incidenteel extra middelen beschikbaar gesteld en het ligt in de lijn der verwachting dat deze structureel worden, na het aantreden van een nieuw kabinet. Hiermee is nog geen rekening gehouden in de begrotingscijfers. We plaatsen nog wel de kanttekening dat de herijking van het gemeentefonds naar verwachting gaat leiden tot een substantiële neerwaartse bijstelling. Deze ontwikkelingen kunnen we niet los zien van elkaar.

Verloop algemene reserve

In onderstaand overzicht wordt het verloop van de algemene reserve schematisch weergegeven. Afgezien van de eenmalige inzet in 2022 om de door de raad aangenomen moties "een boom voor iedereen" en "Gorinchem cultuurstad" van dekking te voorzien (in de Turap 2021 is daarvoor een beroep gedaan op de middelen voor de uitvoering van het coalitieakkoord), dient de algemene reserve vanaf 2022 uitsluitend als onderdeel van het weerstandsvermogen.

Ontwikkeling algemene reserve (- = onttrekking, + = toevoeging, bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025
Stand Algemene Reserve begin boekjaar	27.666	28.583	28.513	28.513	28.513
Bij: resultaatbestemming jaarrekening 2020	703				
Bij: resultaat jaarrekening 2020 Avres	445				
Bij: reservering voor uitvoering moties PPN 2022-2025	70	-70			
Af: IHP Gorinchem -Oost (PPN 2018)	-140				
Af: Uitvoering sportvisie (PPN 2018)	-80				
Af: Septembercirculaire 2018	-81				
Stand Algemene Reserve ultimo boekjaar	28.583	28.513	28.513	28.513	28.513

Balansverloop op hoofdlijnen

In onderstaand overzicht is het meerjarig verloop van de activa, reserves, voorzieningen en leningen opgenomen, om een globaal beeld te schetsen van de financiële (balans)ontwikkelingen.

Ontwikkeling balansposten (stand 1-1, bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
Materiële vaste activa	210.684	223.214	231.110	227.748
Reserves	80.053	80.535	78.931	77.984
Voorzieningen	20.507	21.763	22.323	23.378
Vaste schulden	155.140	173.089	185.534	186.474

Het verloop van de activa is de resultante van nieuwe investeringen en afschrijvingen op al gedane investeringen. In 2023 nemen de activa aanzienlijk toe, de beoogde investeringen met betrekking tot mobiliteit en de beroepencampus zijn hiervan een belangrijke oorzaak. In ieder programma van de beleidsbegroting is een overzicht opgenomen met de nieuwe investeringen voor 2022. Omdat de investeringen grotendeels gefinancierd moeten worden, vertoont ook het schuldenniveau een toename. Zoals in de Perspectiefnota 2021-2024 aangegeven zal het effect van de ingezette lijn om schulden te reduceren pas na 2025 zichtbare effecten opleveren. De omvang van de reserves blijft de komende jaren ongeveer gelijk, de toename in de voorzieningen zit vooral in de pensioenvoorzieningen en de onderhouds- en vervangingsvoorzieningen, waarin gespaard wordt voor toekomstige uitgaven.

Autorisatieniveau

Het autorisatieniveau, te weten het niveau waarop de raad de baten en lasten goedkeurt en financiële middelen beschikbaar stelt aan het college om het beleid uit de begroting uit te voeren, is het programmaniveau. Dit is in overeenstemming met art. 5.1 van de Financiële verordening. Informatieverstrekking vindt plaats op taakveldniveau, dus een detailniveau lager dan het programma. Ook voor de investeringen geldt het autorisatieniveau per programma. Overeenkomstig art. 5.4 van de Financiële verordening kan de raad bij de begrotingsbehandeling aangeven van welke nieuwe investeringen hij op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringsbudget wil ontvangen.

1.3 Leeswijzer

Programma-indeling en taakvelden

De begroting bestaat uit een beleidsmatig en een financieel gedeelte. De begroting 2022 volgt in grote lijnen de opzet van de begroting 2021. Het beleidsmatige gedeelte volgt de programma-indeling, waarbij de financiële informatie binnen die programma's op het niveau van taakvelden is opgenomen. Deze taakvelden zijn voorgeschreven vanuit het BBV. Het programmaplan bestaat uit negen programma's. Naast de negen beleidsprogramma's is er een 'programma' algemene dekkingsmiddelen en zijn er overzichten van overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien. Het overzicht overhead geeft inzicht in de kosten van alle overhead die niet rechtstreeks aan de uitvoeringsprogramma's toe te rekenen is. Onder overhead vallen (o.a.) kosten voor directie, algemeen management, financiën, Human Resource Management (HRM), facilitaire zaken, informatievoorziening en communicatie.

Indicatoren en streefwaarden

Gekoppeld aan de eerder genoemde uniforme taakvelden is vanaf de Begroting 2017 vanuit het BBV een basisset van 39 beleids- of prestatie-indicatoren voorgeschreven, waarvan er inmiddels nog 36 zijn voorgeschreven, die gemeenten in de begroting en jaarrekening ten minste moeten gebruiken. De indicatoren geven inzicht in (de vergelijkbaarheid van) de beleidsprestaties en zijn objectief meetbaar. De gegevens zijn via landelijke bronnen voor alle gemeenten beschikbaar en vragen dus niet om een eigen/nieuw registratiesysteem. Al deze gegevens zijn te raadplegen via www.waarstaatjegemeente.nl. De indicatoren bevatten belangrijke informatie om te kunnen sturen. Alle gemeenten zijn verplicht om de basisset van beleidsindicatoren onder te brengen binnen de programma's van de begroting. Per programma worden de verplichte indicatoren in een tabel weergegeven, aangeduid met 'B'. In samenspraak met de Klankbordgroep Financiën van de gemeenteraad is besloten om in deze begroting de indicatoren te vergelijken met gemeenten in dezelfde stedelijkheidsklasse, voorheen werd er vergeleken met het

gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten. We hebben de meest actueel beschikbare gegevens opgenomen. Voor diverse indicatoren zijn geen recente gegevens (meer) beschikbaar. Indicatoren die niet meer worden aangeboden via waarstaatjegemeente zijn niet meer opgenomen in de begroting.

Naast de basisset is een lijst met facultatieve indicatoren beschikbaar, waarvoor landelijke data (nog) ontbreken. Gemeenten moeten hiervoor zelf de registratie organiseren. In tegenstelling tot de verplichte indicatoren, zijn de facultatieve indicatoren wat minder feitelijk te meten. Ze hebben een bepaalde subjectiviteit in zich zoals een gevoel of waardering. Voorbeelden zijn de mate waarin de gemeentelijke dienstverlening wordt gewaardeerd door ondernemers en inwoners en het veiligheidsgevoel van onze inwoners. Per programma worden de facultatieve indicatoren in een tabel weergegeven, aangeduid met 'F'. Voor een aantal indicatoren is gekozen om de resultaten uit te drukken in een getal en niet visueel.

Per programma worden de indicatoren weergegeven in een tabel, aangeduid met de afkorting 'PI' of 'ME', respectievelijk Prestatie-Indicator en Maatschappelijk Effect.

Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat per programma uit de zogenaamde '3 W-vragen'.

1. Wat willen we bereiken?
2. Wat gaan we daarvoor doen?
3. Wat gaat dit kosten?

Per programma is steeds een overkoepelend doel geformuleerd onder de kop "Wat willen we bereiken". Hierbij is aangegeven welke beleidskaders een rol spelen bij het realiseren van dat doel. Wat we in 2022 gaan doen om het programmadoel te bereiken is verder uitgewerkt in de overzichten met prioriteiten en aandachtspunten uit het coalitieakkoord en reguliere taken. Onder het kopje "Wat gaat dit kosten" worden de baten en lasten per programma gepresenteerd. De specifiek aan het programma gerelateerde investeringen en subsidies worden hier eveneens gepresenteerd. Bijzondere en grote investeringen boven de € 500.000 worden nader toegelicht. In elk programma zijn de verbonden partijen opgenomen die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen van dat programma, conform de besprekingen met de Klankbordgroep Financiën.

Paragrafen

Na het programmaplan volgen de paragrafen. Deze geven een dwarsdoorsnede van de begroting, gezien vanuit een bepaald beleidsterrein. Het gaat vooral om beheersmatige aspecten die grote (financiële) gevolgen hebben gehad en/of van belang zijn geweest voor het realiseren van de programma's.

Financiële begroting

De financiële begroting gaat in op de grondslagen voor de begroting, zoals die bij de perspectiefnota 2022-2025 zijn bekrachtigd. Daarnaast biedt de financiële begroting o.a. een totaaloverzicht van de baten en lasten, het structurele begrotingsevenwicht, verschillenoverzicht met toelichting en de uiteenzetting van de financiële positie.

Bijlagen

Tot slot zijn in de bijlagen de meerjarige overzichten van reserves en voorzieningen, baten en lasten per taakveld en een investeringsoverzicht opgenomen. Hierin is een overzicht opgenomen ter uitvoering van de motie "realistisch investeren" zoals aangenomen in de PPN 2021-2024. Ook is een bijlage toegevoegd omtrent de financiële risico's van de coronacrisis. Een lijst met gehanteerde afkortingen maakt deze begroting compleet.

Begroting 2022

Beleidsbegroting: Programmaplan

2 Beleidsbegroting: Programmaplan

2.1 Programma 1 Bestuur en Ondersteuning

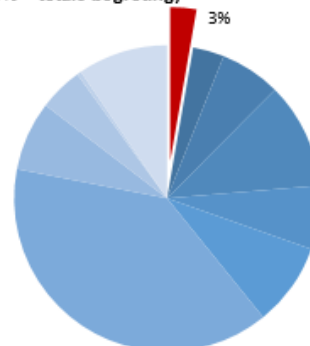
Taakvelden

Bestuur

Burgerzaken

Beheer overige gebouwen en gronden

Lasten (100% = totale begroting)

2.1.1 Wat willen we bereiken?

Doel

De gemeente zet zich ervoor in dat Gorinchem een levendige en zorgzame stad is waar het goed wonen, werken en verblijven is voor jong en oud. Daarbij zal de gemeente de (inwoners van de) stad betrekken en faciliteren, de dienstverlening op de klant afstemmen en zorgen voor een efficiënte en effectieve bedrijfsvoering waarbij het gemeentelijke huishoudboekje op orde is.

Vastgesteld beleid

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Burgerinitiatieven	2016
Inwoners aan zet	2016
Informatiebeleid	2017
Zienswijze koersdocument Grenzeloos samenwerken	2017

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Resultaat	Soort
Formatie	B	fte per 1.000 inwoners	8,9	PI
Bezetting	B	fte per 1.000 inwoners	8,6	PI
Apparaatskosten	B	€ per inwoner	807	PI
Externe inhuur	B	%	12,2	PI
Overhead	B	%	8,4	PI
Waardering inwoners algehele dienstverlening:				
- Balie	F	1-10	7,8	ME
- Telefoon	F	1-10	7,5	ME
- Schriftelijk	F	1-10	7,3	ME
- Digitaal /email	F	1-10	7,2	ME

Verklaringen afkorting: B = Basisset indicator, F = Facultatieve indicator, PI = Prestatie Indicator, ME = Maatschappelijk Effect.

2.1.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Toelichting prioriteiten
Contacten in de regio	In 2022 dragen we bij aan de opgaven van de Regionaal Maatschappelijke Agenda (RMA). We werken daarvoor met een uitvoeringsprogramma. Daarin zullen, met verwerking van de aanscherping van de RMA die in 2021 gemaakt is, de belangrijkste projecten voor 2022 benoemd worden. Voor de 'Regio Deal DrechtstedenGorinchem e.o.' is 2022 het tweede jaar van uitvoering, waarbij de aandacht – naast de projecten i_lab en Arkelsedijk – ook zal uitgaan naar het aanjagen van de innovatie in onze regio. Verder heeft het werken aan de goede relaties in de functionele regio en daarbuiten onverminderd de aandacht, bijvoorbeeld in een bestuurlijke conferentie over het i_lab en kansen voor regionaal onderwijs en in ontmoetingen met colleges van de gemeenten in de regio.
Onderwerp	Toelichting aandachtspunten
Participatie	Begin 2022 zal het traject 'Van buiten naar binnen' dat loopt binnen de organisatieontwikkeling in samenhang met de ontwikkeling van een nieuwe Omgevingsvisie uitmonden in nieuw vast te stellen participatiebeleid, inclusief een participatieverordening. Het onderwerp <i>Right to challenge</i> is één van de aandachtspunten in het nieuwe participatiebeleid, net als een goede koppeling met de vereisten van de Omgevingswet en de Omgevingsvisie. Het streven is om de huidige werkwijze van 'leren door te doen' in een participatielab ook na vaststelling van het beleid voort te zetten, zodat Gorinchem zich al doende verder blijft ontwikkelen op dit onderwerp.
Bedrijfsteam cofinanciering	De subsidioloog werkt gemeentebreed samen met de beleidsmedewerkers om extra subsidies te verwerven. Vanaf 2021 loopt het nieuwe Europese meerjarige financiële kader (2021 – 2027) waarbinnen de komende jaren bekende en nieuwe subsidieregelingen worden opengesteld. Deze ontwikkelingen samen met structurele aandacht voor het onderwerp subsidies in de gemeentelijke organisatie, biedt kansen om ook Europese subsidies te gaan verwerven voor Gorinchem. Daarnaast richten we ons op de verwerving van provinciale en nationale subsidies.
Lobby bovenregionale financiering	Samen met de regiogemeenten werven we aanvullende bovenregionale financiering (subsidies) voor activiteiten die de scope van de individuele gemeenten overstijgen. Hiervoor maken we ook verbinding met de nieuwe Europese subsidieprogramma's.

Reguliere taken

Onderwerp	Toelichting
Klant Contact Centrum (KCC)	Via onder andere sociale media, chat, telefoon en bij de receptie in het stadhuis vormt het KCC de eerste toegang tot klantcontacten. Telefonische dienstverlening blijft een belangrijk onderdeel van het contact met onze inwoners. Op het gebied van bedrijfsvoering investeren we in monitoring, sturing en kwaliteitsnormeringen met als doel de dienstverlening toegankelijker, begrijpelijker en efficiënter te maken.
Adres- en identiteitsfraude	Het Rijk zet, met ondersteuning vanuit de Landelijke Aanpak Adresfraude (LAA) in op het voorkomen van adres- en identiteitsfraude. Dat vraagt extra inzet van gemeenten. Naast de onderzoeken die binnen de gemeente al lopen, moet de gemeente ook de risicosignalen die maandelijks binnenkomen via het LAA verder gaan onderzoeken. Op het gebied van arbeidsmigranten en huur- en zorgtoeslagen neemt het aantal uit te voeren onderzoeken steeds verder toe.
Toename controle brondocumenten	Er is in Gorinchem een sterke toename van het aantal inwoners dat niet afkomstig is uit Nederland. Vanuit de Wet Basisregistratie Personen (BRP) moeten deze burgers brondocumenten inleveren. Die brondocumenten moeten ook gecontroleerd worden. Dat vraagt tijd van de backoffice. We verwachten in 2022 weer een groot aantal documenten dat ingeleverd wordt (moet worden).
Visie op dienstverlening	In de breed gedragen Visie Dienstverlening "Gastvrij Gorinchem" liggen de gemeentelijke ambities op het gebied van dienstverlening vast. Alle medewerkers van de gemeente zijn daarbij dienstverlener, zogenaamde 'mogelijkmakers'. Er is sprake van dienstverlening bij iedere interactie en/of transactie tussen bewoners, bedrijven of instellingen en de gemeente. Belangrijke thema's zijn bijvoorbeeld klantgerichtheid op het gebied van informatievoorziening, het afnemen van (online) diensten en het optimaliseren van onze klantcontacten. Diverse activiteiten vanuit de Visie Dienstverlening krijgen een vervolg in 2022 zoals de brievenwasserette, Fixi (meldingssysteem voor de openbare ruimte) en het verbeteren van onze dienstverleningskanalen zoals telefoon, e-dienstverlening en live-chat.
Burgerpeiling	Op 7 oktober 2021 is de raad geïnformeerd over de uitkomsten van de burgerpeiling 2021. De burgerpeiling heeft een aantal aandachtspunten opgeleverd. De aandachtspunten "Woon- en leefklimaat", "Welzijnsvoorzieningen" en "Relatie inwoner – gemeente" worden in 2022 verder uitgewerkt in plannen en acties.

2.1.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
TV01 Bestuur	2.077	2.517	2.277	2.252	2.244	2.236
TV02 Burgerzaken	1.097	1.031	1.156	1.156	1.156	1.156
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	519	502	617	617	617	617
Lasten Bestuur en Ondersteuning	3.693	4.050	4.050	4.025	4.017	4.009
TV01 Bestuur	186	3	3	3	3	3
TV02 Burgerzaken	432	435	495	495	495	495
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	441	486	666	666	666	666
Baten Bestuur en Ondersteuning	1.059	923	1.163	1.163	1.163	1.163
Totaal saldo van baten en lasten	-2.634	-3.127	-2.887	-2.862	-2.854	-2.846
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-2.634	-3.127	-2.887	-2.862	-2.854	-2.846

Door een gewijzigde systematiek van het verdelen van de kosten die in regionaal verband worden gemaakt is het budget voor de inwonersbijdrage regio Alblasserwaard/Vijfheerenlanden ten opzichte van 2021 structureel met € 100.000 verlaagd. Het budget voor het restant Gorcums Akkoord eindigt in 2021. Dit betekent vanaf 2022 lagere lasten op taakveld 01 Bestuur.

De hogere lasten op taakveld 02 Burgerzaken in 2022 ten opzichte van 2021 worden grotendeels veroorzaakt door een hogere doorbelasting van salariskosten. Ditzelfde geldt voor TV03 Beheer overige gebouwen en gronden.

In 2022 wordt rekening gehouden met een volledige huuropbrengst voor het gebouw aan het Stadhuisplein. In 2021 is nog rekening gehouden met een incidentele verlaging van de huuropbrengst als gevolg van het vertrek van Avres.

2.1.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Regio AV

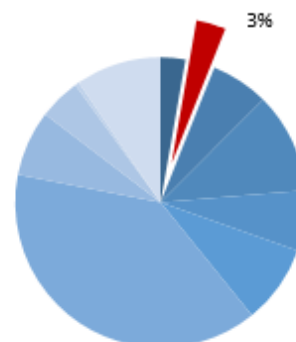
2.2 Programma 2 Veiligheid

Taakvelden

Crisisbeheersing en brandweer

Openbare orde en veiligheid

Lasten (100% = totale begroting)

2.2.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Gorinchem is een schone, veilige en leefbare stad waarin bewoners zich veilig en prettig voelen. Dat doen we door een veilige en door burgers gewaardeerde sociale en fysieke leefomgeving te creëren.

Wijkgericht werken doen we op basis van vertrouwen en maatwerk. We stimuleren bewoners om een eigen bijdrage te leveren aan hun leefomgeving en we stimuleren bewonersparticipatie. Daarnaast zoeken we actief verbinding met wijkpartners. Samen in de regio en met de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid beheersen we de veiligheidsrisico's van onder andere transport en opslag van gevaarlijke stoffen en zorgen we voor een adequate voorbereiding op de bestrijding van incidenten en crisis door een goede verbinding met hulpdiensten en een slagvaardige organisatie van gemeentelijke processen bij ernstige incidenten.

Vastgesteld beleid

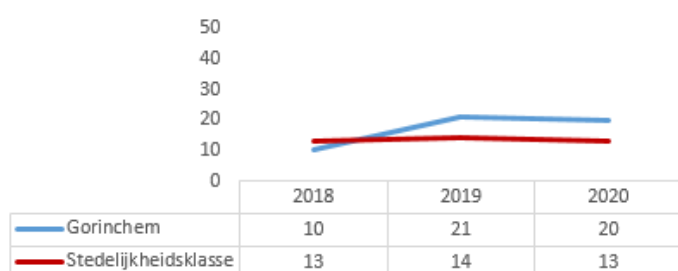
Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Prostitutiebeleid	2004
Coffeeshopbeleid	2012
BIBOB beleid	2014
Algemene Plaatselijke Verordening (APV)	2019
Integraal Veiligheidsplan	2019
Evenementenbeleid	2019
Beleid Vergunningen Toezicht en Handhaving (VTH)	2019

Maatschappelijke effecten en indicatoren

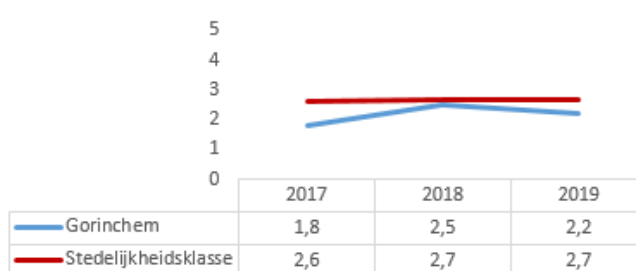
Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort
Verwijzingen Halt	B	Aantal per 1000 jongeren	PI
Winkeldiefstallen	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI
Geweldsmisdrijven	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI
Diefstallen uit woning	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	B	Aantal per 1.000 inwoners	PI
Aandeel dat zich veilig voelt in de buurt	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	ME
Mate van overlast van buurtbewoners <i>Ten minste enige mate van overlast</i>	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	ME

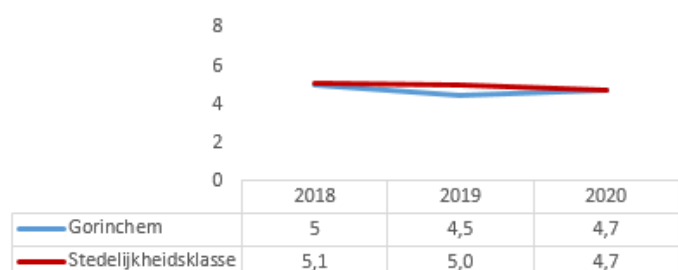
Verwijzingen Halt

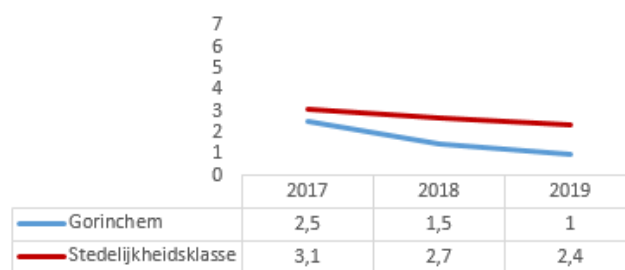
Winkeldiefstallen

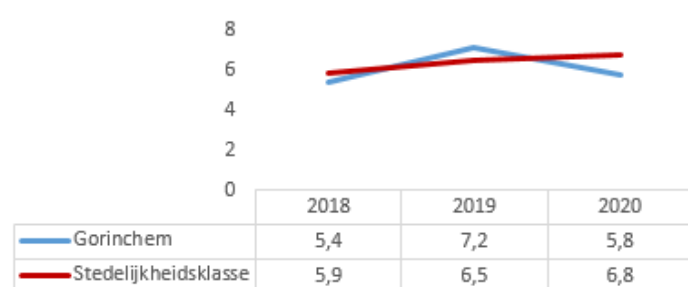
Geweldsmisdrijven

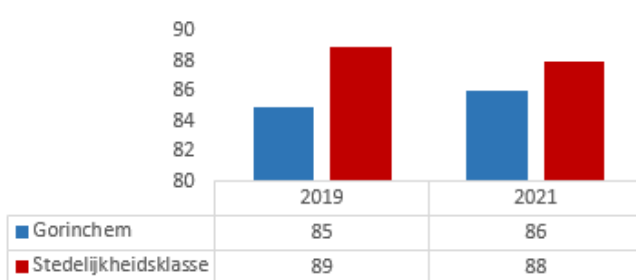
Diefstallen uit woning

Vernielingen en beschadigingen

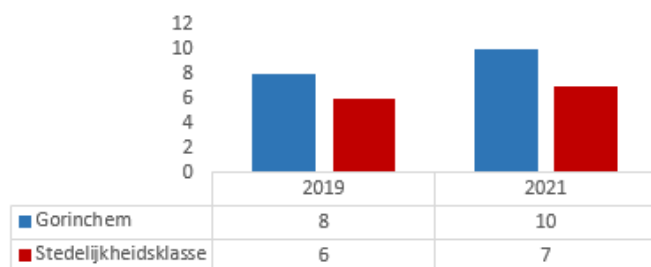

Voelt zich veilig in de buurt

Indicator	Streefwaarde 2022	Hoe willen we dit bereiken
Voelt zich veilig in de buurt	89 %	De streefwaarde is gebaseerd op de stedelijkheidsklasse. We bereiken de streefwaarde door het uitvoeren van diverse activiteiten zoals benoemd in het Integraal veiligheidsplan.

Overlast buurtbewoners

2.2.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Toelichting prioriteiten
Startnotitie beleidsplan Integraal Veiligheidsplan	De startnotitie beleidsplan Integraal Veiligheidsplan is gereed en vormt de basis om te komen tot een nieuw Integraal Veiligheidsplan (IVP) 2023-2026. In 2022 wordt het IVP opgesteld en vervolgens ter vaststelling aangeboden aan de raad.
Wijkgericht werken	Het wijkgericht werken wordt organisatiebreed ingevoerd. Het sluit aan bij 'Kijk op de wijk'. Deze wijkgerichte benadering komt de leefbaarheid in de wijken ten goede. Een andere positieve bijdrage aan integraal wijkgericht werken is het Intaketeam, bestaande uit een afvaardiging van verschillende teams. Dagelijks komen er signalen, meldingen en klachten binnen bij de gemeente. Het Intaketeam bespreekt wekelijks vraagstukken die integrale afstemming nodig hebben om duidelijke vervolgstappen te kunnen bepalen.

Onderwerp	Toelichting aandachtspunten
Buurtpreventieteams	De gemeente ondersteunt de buurtpreventieteams.
Preventieteam Gorinchem	Als de corona-richtlijnen het toelaten zetten de vrijwilligers van preventieteam Gorinchem zich in 2022 weer in voor meer veiligheid en minder zakkenrollerij in het winkelgebied. Ze zijn herkenbaar aan hun kleding en vertellen het winkelend publiek in Piazzacenter en bij evenementen die veelal in de binnenstad plaatsvinden hoe ze zakkenrollerij kunnen voorkomen.

Reguliere taken

Onderwerp	Toelichting
Veilige wijken	De gemeente activeert bewoners om zelf met bijvoorbeeld WhatsApp-groepen bij te dragen aan wijkveiligheid. Daarnaast wordt integraal samengewerkt met politie, boa's, jongerenwerkers en woningcorporatie Poort6 voor zaken als jongerenoverlast, voorlichting over babbeltrucs en veilige horeca.
Zorg en veiligheid	In samenwerking met de zorg- en veiligheidspartners zoals politie, Veilig Thuis en VR ZHZ, zetten we in op een gezamenlijke aanpak waarbij de inwoner centraal staat. We hebben hierbij speciale aandacht voor de kwetsbare inwoners, zoals de aanpak verward gedrag en zetten in op vroeg signaleren om escalaties en crisissituaties zoveel mogelijk te voorkomen. Daarnaast zetten we zowel preventief als repressief in op overlastgevendende jongeren.
Vermogens en geweldcriminaliteit	De gemeente blijft inzetten op een verdere daling van vermogens- en geweldscriminaliteit. Het uitgangspunt is om ervoor te zorgen dat we als gemeente een digitaal veilige omgeving creëren. Hierbij zetten we vooral in op de versterking van de eigen rol van de inwoners en ondernemers.

Onderwerp	Toelichting
Ondermijning	Ondermijning is niet altijd goed zichtbaar, maar heeft wel zichtbare gevolgen voor de inwoners en bedrijven in de gemeente Gorinchem. Verloedering op straat, verwaarlozing van panden, drugshandel, fraude en witwaspraktijken kunnen tot problemen leiden, zo ook in onze gemeente. De aanpak van ondermijning vraagt om een georganiseerde overheid en een integrale aanpak. In 2022 gaan wij, in navolging van 2021, verder met het aanpakken, terugdringen en waar mogelijk voorkomen van ondermijning in onze gemeente. Vanuit deze doelstelling streven wij ernaar om de basis op orde te hebben en te houden. We zorgen dat de interne (college, raad en ambtelijke organisatie) en de externe (inwoners en ondernemers) bewustwording op orde is, de meldingsbereidheid vergroot wordt en de lokale aanpak van ondermijning uit wordt gevoerd.
Sociale stabiliteit	Door te investeren in sociale stabiliteit willen we voorkomen dat er sociale spanningen en maatschappelijke onrust tussen groepen ontstaan en pakken we polarisatie en radicalisering aan. Hierbij zetten we in op het bevorderen van sociale acceptatie en veiligheid van alle inwoners van Gorinchem. Een belangrijk uitgangspunt is dat alle inwoners in gelijke gevallen gelijk zullen worden behandeld. Daarbij kan iedereen meedoen en voelt iedereen zich onderdeel van Gorinchem. We bouwen en onderhouden netwerken binnen de hele samenleving. In de burgerpeiling van 2021 is het onderwerp sociale acceptatie voor het eerst opgenomen. De uitkomst hiervan, naast de uitkomst van het discriminatieonderzoek, wordt gebruikt voor de verdere aanpak.
Fysieke veiligheid	In samenwerking met de veiligheidspartners is er specifieke aandacht voor het voorkomen van incidenten, slachtoffers en schade. We zorgen ervoor dat er een goed georganiseerde en daadkrachtige gemeentelijke crisisorganisatie staat. Daarnaast leveren we een bijdrage aan het opstellen van beleidsprioriteiten van het regionaal risicoprofiel en regionaal beleidsplan van de Veiligheidsregio Zuid-Holland-Zuid (VRZHZ).
Cybercrime/ informatieveiligheid	Door onze partners VRZHZ en OZHZ worden de knelpunten en risico's op het gebied van kwetsbare bedrijven en de digitale infrastructuur binnen de gemeente Gorinchem in kaart gebracht. Voorts wordt door de politie de aard en omvang van digitale criminaliteit inzichtelijk gemaakt. Vanuit de gemeente zal zowel intern als extern (bewoners/ ondernemers) ingezet worden op bewustwording betreffende cybercriminaliteit en informatieveiligheid. In 2022 zullen wij, net zoals in 2021, in ieder geval voorlichting blijven geven over cyberpesten en veilig omgaan met sociale media. Daarnaast zullen wij ontwikkelingen in de aanpak van cybercrime en informatieveiligheid nauwkeurig volgen om hier vervolgens bij aan te sluiten.
Wijkbeheer	Wij betrekken wijkbewoners actief en werken samen met in- en externe netwerkpartners op het gebied van de fysieke en sociale leefbaarheid en veiligheid. Naast vaste taken hebben de wijkcoördinatoren van de gemeente verschillende taken en rollen. Taken: voorzitten wijkoverleg, deelname aan intake team dat wekelijks vraagstukken bespreekt die integrale afstemming nodig hebben. Deelname aan werkgroep wijkgericht werken, commissie Blik in Actie en bewonersklankbordgroepen. Afhandelingen meldingen, faciliteren straat- en buurtactiviteiten, deelnemen aan of voorzitten van projecten en de redactie van de Hart Voor Uw Wijk pagina in stadskrant De Stad Gorinchem.
Bewonersinitiatieven	Gorinchem verleent subsidie voor straat- en buurtactiviteiten en stelt gratis speelmateriaal beschikbaar. Vanuit <i>Blik in Actie</i> worden bewonersinitiatieven gesubsidieerd. Initiatiefnemers krijgen daarbij niet alleen financiële steun, maar kunnen ook hulp krijgen met het leggen van verbindingen, met netwerken en het verkrijgen van kennis en materialen. Ook praktische ondersteuning behoort tot de mogelijkheden.
Cameratoezicht	Cameratoezicht is één van de items binnen het Integraal Veiligheidsplan. Regelmatig beoordelen we met onze partners de noodzaak van, en behoefte aan cameratoezicht in de stad.

Onderwerp	Toelichting
Port security	Gorinchem houdt haar havenbeveiligingsplan up-to-date en voert toezicht uit op de naleving van de wetgeving. Dit wordt gedaan door de havenfaciliteit, het Havenbedrijf Rotterdam. Daarnaast voert de gemeente veiligheidsanalyses uit op binnenkomende schepen.
Merwede Lingelijn	Binnen het Platform Sociale Veiligheid (SV) Merwede Lingelijn (MLL), wordt nauw samengewerkt om van de Merwede Lingelijn een goede en veilige treinverbinding te maken. De partijen zetten zich samen in voor het behoud en de verbetering van het sociale veiligheidsniveau in de trein, op het station en in de omgeving van het station. Belangrijke middelen daarbij zijn cameratoezicht, fysiek toezicht, registratie en effectieve aanpak van incidenten, reizigersonderzoek en schouwen van het gebied.
Evenementen	De gemeente verleent vergunningen voor evenementen en faciliteert in samenwerking met veiligheidspartners en organisatoren het veilige verloop van die (grootschalige) evenementen. De regievoerder van de gemeente zorgt voor optimale afstemming en samenwerking. Veiligheid en leefbaarheid zijn daarbij de leidende uitgangspunten.
Toezicht en handhaving	Handhavers geven uitvoering aan de aanpak van de thema's waaraan binnen het VTH-beleidsplan prioriteit is toegekend, namelijk wijkveiligheid/kleine ergernissen, adresfraude, overlast drugs(-handel) op straat, evenementen en ondermijning. Bij de inzet op incidenten hebben handhavers een regisserende rol. Verder zijn zij informant voor de handhavende instanties. Ze houden toezicht in een gebied of bij een activiteit en gaan zo nodig over tot handhaving. Daarnaast worden de handhavers ingezet voor taken als het marktmeesterschap, controle op (stations) MLL, naleving van APV, drank- en horecawet en controle op uitstallingen en zwerfvuil.
Drugsaanpak	Gemeenten worden steeds vaker geconfronteerd met de aanwezigheid van handelshoeveelheden (hard)drugs, hennepkwekerijen en drugslaboratoria in woningen en bedrijfspanden. De burgemeester treedt streng op tegen drugshandel vanuit het oogpunt van openbare orde en veiligheid, het beschermen van het wonen, het leefklimaat en de volksgezondheid. Ook de aanpak van andere drugsoverlast heeft hoge prioriteit. De samenwerking tussen politie, justitie en de gemeente is in de drugsaanpak belangrijk. Ons beleid is verankerd in de beleidsregel voor de toepassing van artikel 13b Opiumwet (ook wel de Wet Damocles genoemd). Op basis van deze beleidsregel worden ook voorbereidende handelingen aangepakt.

2.2.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
TV11 Crisisbeheersing en Brandweer	3.132	3.130	3.203	3.203	3.188	3.188
TV12 Openbare orde en Veiligheid	2.024	1.882	1.654	1.653	1.653	1.653
Lasten Veiligheid	5.157	5.012	4.857	4.857	4.842	4.841
TV11 Crisisbeheersing en Brandweer	8	0	0	0	0	0
TV12 Openbare orde en Veiligheid	353	658	358	358	358	358
Baten Veiligheid	361	658	358	358	358	358
Totaal saldo van baten en lasten	-4.795	-4.354	-4.499	-4.499	-4.484	-4.483
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-4.795	-4.354	-4.499	-4.499	-4.484	-4.483

Het verschil van € 300.000 op zowel de lasten als de baten op TV12 wordt veroorzaakt door de eenmalige bijdrage aan Prorail door de gemeente Gorinchem voor de aanleg van de voetgangerstunnel en invalidenlift bij het treinstation

en de ontvangen provinciale subsidie hiervoor in 2021. Ook wordt ten opzichte van 2021 structureel een subsidie van € 23.000 aan de Dierenambulance geraamd vanaf 2022.

In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma verstrekt worden:

Subsidies (bedrag x € 1.000)	Bedrag
Asiel	45
Bureau Halt	10
Dierenambulance	23

2.2.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- MerwedeLingeijn Beheer B.V.

2.3 Programma 3 Verkeer en vervoer

Taakvelden

Verkeer en vervoer

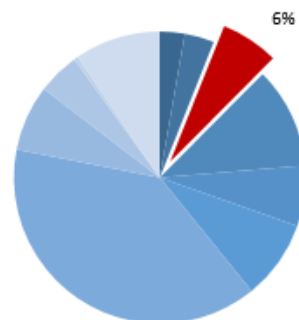
Parkeren

Recreatieve havens

Economische havens en waterwegen

Openbaar vervoer

Lasten (100% = totale begroting)

2.3.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Bewoners, ondernemers en bezoekers zijn tevreden over de bereikbaarheid, (verkeers)veiligheid en bruikbaarheid van wegen, water- en spoorwegen binnen de gemeente.

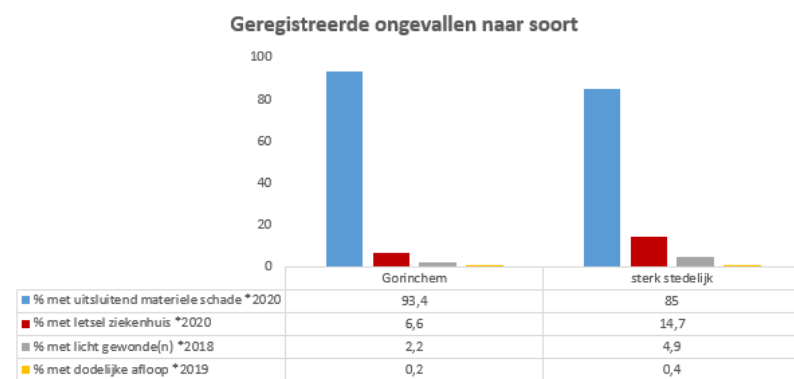
Vastgesteld beleid

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Kadernota Infrastructuur	2007
Startnotitie A27	2007
Fietsplan	2013
Regionaal verkeers- en vervoersplan	2014
Verkeerstructuurplan Binnenstad	2016
Raadsopdracht Mobiliteit	2017
Parkeerverordening Gemeente Gorinchem	2019
Mobiliteitsvisie	2020
Parkeerprogramma binnenstad Gorinchem 2021-2025	2021

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort
Geregistreerde ongevallen naar soort	F	in %	ME

2.3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Toelichting prioriteiten
Mobiliteitsvisie en -plan	We werken de komende jaren op basis van de "Uitvoeringsagenda Mobiliteitsplan 2020-2023" aan het verbeteren van de bereikbaarheid, verkeersveiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid van Gorinchem. Hieronder zijn per project de werkzaamheden beschreven: <i>Haarsekades</i> Wij starten in 2022 met de uitvoering van de herinrichting. Het uitgangspunt is dat deze werkzaamheden op zijn laatst in 2023 zijn afgerond. <i>Brug over de Linge van de Arkelsedijk naar de Spijksedijk</i> In 2022 stellen we een voorlopig ontwerp, definitief ontwerp en het bestek op. We organiseren participatie over deze ontwerpen, in samenwerking met participatie over de gebiedsontwikkeling Lingeoever. De realisatie van de brug staat gepland voor 2023-2024. <i>Verbinding van de Lingeoever naar de Lingewijk en het profiel van de Arkelsedijk</i> In 2022 stellen we een voorlopig ontwerp, definitief ontwerp en het bestek op. Voor deze onderdelen dienen we een vergunningsaanvraag in (voor de Arkelsedijk alleen indien nodig) en selecteren we een aannemer voor de uitvoering. Voor beide projectonderdelen organiseren we de participatie in samenwerking met de gebiedsontwikkeling Lingeoever. De maatregelen worden naar verwachting in 2023 uitgevoerd. <i>Banneweg</i> In 2022 stellen we het integrale schetsontwerp voor het project vast inclusief een raadsvoorstel voor het beschikbaar stellen van het benodigde investeringskrediet voor het verder uitwerken van dat ontwerp en de realisatie daarvan. Het resultaat van de eerdere participatie wordt daarbij betrokken. De (maatschappelijke) haalbaarheid van het schetsontwerp wordt met behulp van een nog nader vorm te geven participatietraject afgetast. <i>Station Gorinchem Noord</i> Er ligt een verzoek bij ProRail om een projectplan op te stellen voor de halte Gorinchem Noord, inclusief de daarbij behorende financiële paragraaf. ProRail levert dit begin 2022 op, waarna wij de raad een voorstel voor zullen leggen. Na besluitvorming zal het project samen met de stakeholders van de Merwedelingewijk worden gerealiseerd. <i>Parkeergarage Kweeklust</i> In het eerste kwartaal van 2022 wordt de haalbaarheidsstudie van de parkeergarage Kweeklust afgerond. Deze leggen we samen met de definitieve kostenraming ter besluitvorming voor aan de raad. Als de raad hiermee instemt, starten wij in het tweede kwartaal 2022 met de uitwerking van het ontwerp en wordt de realisatie voorbereid. Conform planning start de feitelijke bouw eind 2022
Fietsparkeerplekken	In 2022 voeren we in lijn met het vastgestelde parkeerprogramma de voorgenomen acties ten aanzien van de fietsparkeervoorzieningen uit.
Vergroten parkeercapaciteit	Op basis van het paraplubestemmingsplan 'parkeren' en de parkeernormennota zorgen we ervoor dat nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen over voldoende parkeercapaciteit beschikken. Tevens werken we aan maatregelen uit het in 2021 vastgestelde nieuwe parkeerprogramma om de parkeercapaciteit te vergroten

Onderwerp	Toelichting aandachtspunten
Creëren parkeergelegenheid	Sinds 2017 wordt het parkeren in de binnenstad gemonitord. Uit de parkeeronderzoeken blijkt dat er sprake is van een parkeerprobleem in met name de avond en nacht. Voor het oplossen van het parkeerprobleem zal de parkeergarage Kweeklust worden uitgebreid. De verwachting is dat de feitelijke bouw eind 2022 start.
Inrichting E-laad infrastructuur	Op basis van de beleidsregels oplaadinfrastructuur Gorinchem richten we de laad-infrastructuur verder in.
Intergemeentelijke lobby's	Ten aanzien van de intergemeentelijke lobby's vormen de A15 en de A27 de belangrijkste dossiers. Voor de A15 zetten we nu in op het verbeteren van de doorstroming op het traject Papendrecht - Gorinchem. Bij de A27 richten we de aandacht op een goede uitvoering. Daarbij moet de overlast voor de omgeving beperkt blijven. We onderzoeken de mogelijkheden voor een overstaplocatie "Gorinchem West" (Hub West) op de corridor Breda-Gorinchem-Utrecht. We trekken hierin samen op met onder andere de Provincie Zuid-Holland.

Reguliere taken

Onderwerp	Toelichting
Planologie	Bij planologische ontwikkelingen houden we rekening met verkeers- en vervoeraspecten. Dit moet bijdragen aan een toegankelijke en verkeersveilige openbare ruimte.
Inrichting Openbare ruimte	Bij onderhoud en beheer aan de openbare ruimte houden we rekening met de invulling van de mobiliteits-, klimaat-, woon-, sociale en duurzaamheidsdoelstellingen. We nodigen bewoners uit om via wijkplannen mee te beslissen over hun leefomgeving.
Regionale samenwerking	We werken regionaal samen op het gebied van de veerdienst, de verkeersveiligheid, de bereikbaarheid, het verkeersbeleid en de afstemming van wegwerkzaamheden.
Verkeersveiligheid	We zorgen voor een verkeersveilige inrichting van de openbare ruimte en besteden aandacht aan verkeerseducatie en gedragsbeïnvloeding om de verkeersveiligheid verder te verhogen.
Evenementen en activiteiten	Bij evenementen en activiteiten houden we rekening met het veilig geleiden van bezoekersstromen en het waarborgen van voldoende parkeervoorzieningen.
Veerdienst	We onderhouden diverse veerverbindingen en werken daarbij nauw samen met verschillende oevergemeenten in de regio. We verzorgen verder calamiteitenbestrijding op het water en bieden vraagafhankelijk vervoer over water. Riveer onderneemt stappen op het gebied van verduurzaming. De nieuwbouw van twee elektrische veren is in 2021 gestart. Ze zullen in januari 2023 rond Gorinchem gaan varen.
Lingehaven	We exploiteren ligplekken voor passanten in hartje binnenstad, enkele ligplaatsen in de historische haven en de steiger voor passagiersschepen Buiten de Waterpoort. Daarnaast beheren en bedienen we de Lingesluis. De Lingehaven is gecertificeerd met de Blauwe Vlag (betrouwbaar, veilig, schoon) en vanaf 2017 voeren we ook de Groene Wimpel (koploper in groen, ambities in duurzaamheid, innovatie). Verder organiseren we jaarlijks de Open Havendag en de Botenbeurs. Een aantal belangrijk lopende projecten voor Lingehaven zijn: - Renovatie sanitair gebouw haven. Dit zetten we in met oog voor duurzaamheid, innovatie, veiligheid en passend bij de watersporter van nu.

Onderwerp	Toelichting
	- Opties voor verbeteringen voor het reserverings- en betalingssysteem cruisevaart zoeken we in 2022 uit.
Veerdienst en Lingeaven	We onderhouden diverse veerverbindingen en werken daarbij nauw samen met verschillende oevergemeenten in de regio. Een aantal belangrijke lopende projecten voor Riveer zijn: - Riveer onderneemt stappen op het gebied van verduurzaming. De nieuwbouw van twee elektrische veren is in 2021 gestart. Ze zullen in januari 2023 rond Gorinchem in de vaart komen. - Riveer maakt in 2022 opnieuw een stap in digitalisering. Met ticketing, bebordingsplan, een nieuw systeem met in- en uitloggen aan boord en de introductie van service- en controlemedewerkers aan boord. - Een veerdienst is onderdeel van een totale vervoersketen, waaronder vraagafhankelijk vervoer over water. Een goed functionerende mobiliteitshub met deelfietsen en aansluiten bij OV9292 is belangrijk om te optimaliseren. En de op handen zijnde jarenlange werkzaamheden aan de A27 bieden samenwerkingskansen met RWS om vervoer te gaan aanbieden over water tijdens de wegwerkzaamheden. - Riveer verzorgt de calamiteitbestrijding op het water. De toekomst van de calamiteitenbestrijding op het water wordt in kaart gebracht door de Veiligheidsregio Zuid Holland Zuid. De schepen die nu zijn uitgerust met blusvoorzieningen worden vervangen door nieuwe elektrische vaartuigen. De vloot verandert dus van samenstelling en de Veiligheidsregio Zuid Holland Zuid zal keuzes in kaart moeten brengen en een koers moeten bepalen.
Parkeren	We exploiteren de betaalde parkeervoorzieningen en reguleren de parkeerbehoefte.

2.3.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
TV21 Verkeer en vervoer	4.503	4.736	5.194	5.370	7.272	6.062
TV22 Parkeren	1.041	998	947	931	994	992
TV23 Recreatieve Havens	577	574	598	598	598	597
TV24 Economische Havens en waterwegen	24	23	25	25	25	24
TV25 Openbaar vervoer	2.468	2.691	2.702	2.590	2.523	2.521
Lasten Verkeer en vervoer	8.613	9.022	9.466	9.513	11.412	10.196
TV21 Verkeer en vervoer	1.024	320	328	328	328	328
TV22 Parkeren	504	689	689	689	689	689
TV23 Recreatieve Havens	81	116	116	116	116	116
TV24 Economische Havens en waterwegen	28	117	177	177	177	177
TV25 Openbaar vervoer	2.142	2.257	2.341	2.204	2.203	2.203
Baten Verkeer en vervoer	3.778	3.499	3.650	3.513	3.512	3.512
Totaal saldo van baten en lasten	-4.835	-5.523	-5.816	-6.000	-7.899	-6.684
Mutaties reserves	-7.574	-434	41	75	1.948	364
Resultaat	-12.409	-5.957	-5.774	-5.925	-5.951	-6.320

Het meerjarige verschil in de lasten op de taakveld 21 Verkeer en vervoer wordt met name verklaard door de toename van de kapitaallasten als gevolg van de voorgenomen investeringen op het gebied van mobiliteit (€ 167.000). In 2020 en 2021 werd het budget voor het beheer van de openbare verharding voor een bedrag van € 250.000 ingezet en toegevoegd aan een afschrijvingsreserve voor de renovatie en herinrichting van de Banneweg (deel I). Vanaf 2022 gebeurt dit niet meer, waardoor een verschil van € 250.000 ten opzichte van 2021 ontstaat.

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen en met deze begroting 2022, vastgesteld worden:

Investerings (bedrag x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
Openbare verlichting	158	158	161	162
Vervangen straatmeubilair	92	92	92	92
Vervangen verkeersborden	40	41	42	42
Voorzieningengebouw Kriekenmarkt	115			
Mobiliteit	5.490	12.645	10.380	3.250
Herinrichting Haarsekades	1.410			
Illuminatieplan 2020	50			
Totaal investeringen	7.355	12.936	10.675	3.546

De investeringen in Mobiliteit 2022-2024 komen voort uit de projecten die zijn opgenomen in de Mobiliteitsvisie.

2.3.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Bureau Openbare Verlichting
- GR Regio AV
- MerwedeLingelijn Beheer B.V.

2.4 Programma 4 Economie

Taakvelden

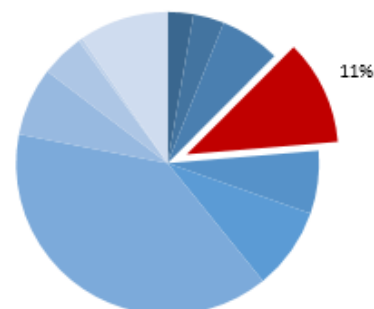
Economische ontwikkeling

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen

Economische promotie

Lasten (100% = totale begroting)

2.4.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Gorinchem is een economisch vitale stad, aantrekkelijk voor bewoners, ondernemers en bezoekers.

Vastgesteld beleid

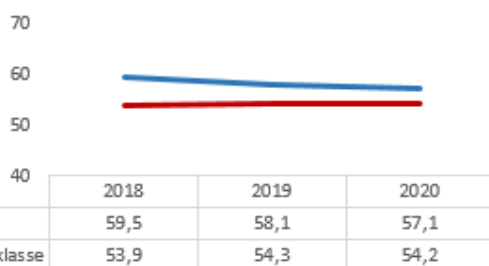
Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Gemeentelijke structuurvisie	2009
Strategie citymarketing	2017
Winkeltijdenverordening	2017
Economische Visie	2021

Maatschappelijke effecten en indicatoren

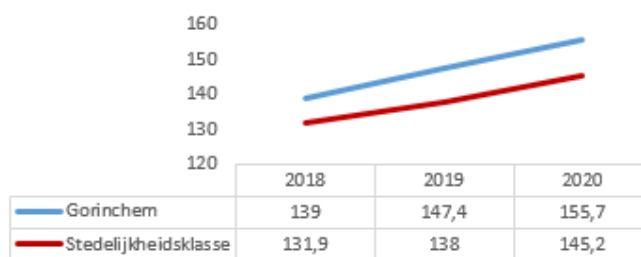
Hoe meten we dat?

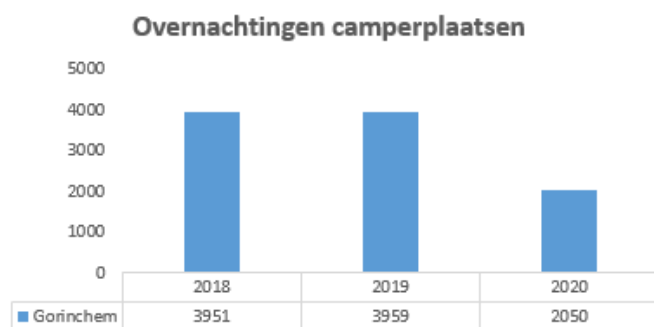
Indicator	B/F	Eenheid	Resultaat	Soort
Func tiemenging <i>Verhouding tussen woningen en banen</i>	B	% 0 = alleen woningen, 100 = alleen banen		PI
Vestigingen van bedrijven	B	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar		PI
Waardering vestigingsklimaat gemeente	F	Score 1-10	onbekend	ME
Waardering ondernemingsklimaat gemeente	F	Score 1-10	onbekend	ME
Aantal overnachtingen op camperplaatsen	F	Aantal per jaar (2019)	3959	PI

Func tiemenging

Vestigingen bedrijven

2.4.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Toelichting prioriteiten
Verbetering ondernemers en vestigingsklimaat	De ontsluiting van het bedrijventerrein Groote Haar maakt onderdeel uit van het project A27. Tot het moment dat Groote Haar beschikbaar komt, is het enige beschikbare bedrijventerrein Oost II. Omdat de beschikbaarheid van bedrijfsgrond in Gorinchem zeer beperkt is, wordt een streng uitgiftebeleid gehanteerd. We geven voorrang aan bedrijven uit Gorinchem met een ruimtevraag en aan bedrijven met een meerwaarde op het gebied van duurzaamheid, werkgelegenheid en innovatie. Verder is de aandacht gericht op het behouden van bestaande bedrijven. Daarvoor is in nauw overleg met lokale ondernemers en de ondernemersverenigingen een economische visie opgesteld, inclusief een uitvoeringsprogramma dat op 24 juni 2021 door de gemeenteraad is vastgesteld. De in het uitvoeringsprogramma genoemde zijn in 2021 samen met de partners uitgewerkt en worden (ook) in 2022 uitgevoerd. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het optimaliseren van de aansluiting van de vraag en het aanbod op de arbeidsmarkt, het ondersteunen van starters en zzp-ers en het aan kunnen bieden van voldoende bedrijfskavels van het juiste kwaliteitsniveau.
Economisch vitale binnenstad	De focus ligt op het behouden van een aantrekkelijke en economisch vitale binnenstad als onderdeel van een duurzame binnenstedelijke ontwikkeling. Inzet is te komen tot een levendig stadshart met toekomstwaarde, economische waarde en sociaal-maatschappelijke waarde. Dit vraagt terugdringing van het overaanbod aan winkelmeters. Hierbij laten we de retail niet los, maar voegen er juist iets aan toe. Transformatie van panden biedt kansen om een binnenstad te vormen die in mindere mate leunt op detailhandel, maar meer veelzijdigheid biedt. Diversiteit die wordt bereikt door de functies winkelen, horeca, wonen en ontspanning te vervlechten. Deze meer integrale benadering wordt samen met belanghebbenden vormgegeven.

Onderwerp	Toelichting aandachtspunten
Samenwerking ondernemers, overheid en onderwijs	In 2022 wordt verder uitvoering gegeven aan het Regionaal Mobiliteitsteam <i>AV Werkt Door</i> . Dit team biedt inwoners van de arbeidsmarktregio die door de coronacrisis werkloos zijn geworden of dreigen te raken, extra hulp bij het vinden van ander werk (aansluitend op het bestaande aanbod). De Coöperatie i_lab U.A. is opgericht waarbij de leden (Overheid, Onderwijs, en Ondernemers) met behoud van eigen identiteit werken aan gemeenschappelijke doelen en samen activiteiten vaststellen. De voorwaarden voor deze samenwerking tussen de 3 O's zijn bestuurbaarheid, beheersbaarheid, transparantie en continuïteit/conjunctuurbestendigheid. De partners geven op deze manier uitvoering aan gedeeld eigenaarschap en wederkerigheid in hun relatie. De komende periode richt de coöperatie zich op de planvorming, ontwikkeling en uitvoering van de huisvesting, met daarnaast een focus op de ontwikkeling van de programmering.
DOE-agenda	Vanuit de DOE-agenda geven we verder invulling aan de projecten SitY-Academy, WIJIJ, Zorg voor je Toekomst (voorheen Anderstaligen in de Zorg) en Bijstaanders. Het doel is om per 1 januari 2023 SitY-Academy en WIJIJ geheel zelfstandig te kunnen laten opereren. Een opgavemanager vanuit Avres zal dit traject in 2022 begeleiden.
Economische visie	Nu de economische visie, inclusief het uitvoeringsprogramma, door de gemeenteraad is vastgesteld gaan we aan de slag met het uitvoeren van de in het uitvoeringsprogramma opgenomen acties. Zoals aangegeven doen we dit in samenwerking met de ondernemers en de ondernemersverenigingen uit Gorinchem.
Digitale bereikbaarheid	Begin 2022 begint de uitrol van glasvezel in Gorinchem. Hiervoor is een samenwerkingsovereenkomst nodig die -volgens huidige planning- in het laatste kwartaal van 2021 is ondertekend.

Onderwerp	Toelichting overig
Investeringsagenda Economie	De Investeringsagenda Economie is ontstaan vanuit de coronacrisis met als doel om de lokale economie te versterken. Mede door gesprekken met u als raad en de lokale ondernemers(verenigingen) werken we in 2022 verder aan projecten en investeringen die op de lange termijn de lokale economie versterken. Dit doen we samen met ondernemers en vastgoedeigenaren. Een project is de aanpak van het kernwinkelgebied waarbij vastgoedeigenaren en de stichting Binnenstadsmanagement (BSM) samen aan een plan werken om te komen tot een levendig en compact centrum. Ook wordt er gewerkt aan het verbeteren van de organisatiegraad op de bedrijventerreinen en zijn er plannen voor het ontwikkelen van een fysiek warenhuis binnenstad. Uitgangspunt is dat we zoveel mogelijk gaan realiseren binnen de financiële ruimte die we in de begroting hebben, zoals bijvoorbeeld in het programma citymaking en het restant van het re-activatiebudget economie.

Reguliere taken

Onderwerp	Toelichting
Toerisme	In augustus 2021 is Gorinchem door de ANWB uitgeroepen tot de 'Allermooiste vestingstad van Nederland'. De combinatie van onze kwaliteiten op het gebied van historische authenticiteit, ruimtelijke samenhang met de regio (Vestingdriehoek), levendigheid en leisure/recreatief karakter waren hierbij doorslaggevend. Als oneliner is dit samengevat als Gorinchem is een 'historische stad met een moderne vibe'. Deze waardering voor alle private en publieke inzet t.b.v. ons icoon, de vesting, stimuleert ons om nog meer in te zetten op de belevingswaarde hiervan. Dit doen we zowel lokaal als via

Onderwerp	Toelichting
	verschillende (boven)regionale samenwerkingsverbanden, zoals de Vestingdriehoek en de Hollandse Waterlinies. Gezamenlijk zetten we in op meer bezoekers en proberen we (nieuwe) inwoners en bedrijven aan ons te binden.
Detailhandel en horeca	De coronacrisis heeft grote gevolgen voor de detailhandel en horeca. Na de fase van crisisbestrijding en steunmaatregelen is het moment van vernieuwing en duurzaam herstel aan de orde. We beseffen dat tal van ondernemers tijd en ruimte moet worden gegund om te investeren in de eigen toekomst en daarmee in die van het centrum. Ondernemerschap wordt daarom in brede zin gefaciliteerd en gestimuleerd. Samen met ondernemers en vastgoedeigenaren werken we aan een uitvoeringsagenda waarbij de lokale economie centraal staat.
Gorinchem Citymarketing (GCM)	Op basis van een evaluatie van de samenwerking met Stichting Gorinchem Citymarketing en stakeholderbijeenkomsten leggen we begin 2022 een voorstel met betrekking tot de kaders en ambities in relatie tot citymarketing aan de gemeenteraad voor. Hierna wordt de opdracht verder uitgewerkt en in de markt gezet, zodat een nieuwe organisatie uitvoering kan geven aan deze ambitie. Hierbij hebben we nadrukkelijk aandacht voor afstemming en samenwerking met stakeholders.
Regionaal Maatschappelijke Agenda	Waar het de Regionaal Maatschappelijke Agenda betreft werken we ook in 2022 aan de opgave vrijetijdseconomie. De opgaven maritieme (maak)industrie en bedrijventerreinen zijn in 2021 samengevoegd tot een nieuwe opgave 6: economie en innovatie. Deze nieuwe opgave wordt in 2022 inhoudelijk nader ingevuld.
Oude Hollandse Waterlinie (OHW)	We nemen deel aan de erfgoedlijn OHW van de Provincie Zuid-Holland en vragen subsidie aan voor de uitvoering van projecten op het gebied van erfgoed of toeristisch-recreatieve ontwikkeling en zoeken actief de samenwerking met partners in het Oude Hollandse Waterlinie-gebied. Onder andere met het oog op de herdenking van het Rampjaar 1672.
Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW)	In juli 2021 heeft de Nieuwe Hollandse Waterlinie de status 'UNESCO Werelderfgoed' gekregen. Onze vesting maakt hiervan onderdeel uit. We zijn trots op deze internationale erkenning. Het geeft een impuls aan het toeristisch bezoek. Maar het schept tevens de verplichting om zorgvuldig met ons erfgoed om te gaan. In het zgn. Pact van Loevestein van de Provincie Gelderland werken we samen met andere gemeenten aan het beheer en onderhoud en de toeristische benutting van het zuidelijke deel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie.
Stichting Vestingdriehoek	We maken onderdeel uit van een toeristisch samenwerkingsverband tussen Gorinchem, Woudrichem, Slot Loevestein, Fort Vuren en Zaltbommel. In die samenwerking zetten we ons gezamenlijk in voor het bereiken van een grotere economische spin-off. Daarnaast verwerven we samen een sterkere positie in (boven)regionale samenwerkingsverbanden als de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Dutch Delta Cruise Port. In 2022 ligt de focus op het thema <i>Water</i> . We zetten daarbij in op de organisatie van de Vestingdriehoekdagen en het uitvoeren van de vernieuwde marketingstrategie.
NLDelta	Het programmteam van NLDelta heeft laten weten dat zij om diverse redenen een pas op de plaats maken omtrent de aanvraag voor de status van Nationaal Park. Wij volgen de ontwikkelingen van het programmteam.
Grondexploitaties	In 2022 intensiveren we de werkzaamheden voor realisatie van bedrijventerrein Groote Haar. We realiseren een tijdelijk bouwontsluiting aan de noordzijde en we starten met de grondwerkzaamheden en het bouwrijp maken van Groote Haar. De grondexploitatie Oost II ronden we in 2022 af. Het betreft de verkoop van de resterende bouwrijpe gronden en de activiteiten van woonrijp maken.
Riviercruisevaart	Op 10 december 2019 heeft het college het principebesluit genomen een regierol te nemen in de ontwikkeling van het riviercruiseproduct van Gorinchem en de regio. Onze ambitie is dat

Onderwerp	Toelichting
	Gorinchem en de regio economisch voordeel gaan hebben van deze bezoekersstroom. En dat hiermee de toeristische kwaliteit versterkt. De toeristische sector kan helpen om voorzieningen voor eigen inwoners en de regio op een kwalitatief goed peil te brengen en te houden. De stad kan een economische impuls vanuit de cruisevaart gebruiken voor de winkelstand, horeca, musea, stadswandelingen en ander toeristische aanbod. Ook de Riveer-verbindingen over water hebben profijt van meer passagiers vanuit de cruisevaart. Dit effect is voor de positie van Gorinchem als stad én regionaal van belang. Voorzieningen voor bewoners en bezoekers kunnen er in zijn geheel beter van worden. Op basis van het in 2021 uitgevoerde onderzoek zetten we in op marktwerking van de riviercruisesector.

2.4.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
TV31 Economische ontwikkeling	331	395	446	446	446	446
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	7.686	13.221	15.317	4.156	3.309	2.625
TV33 Bedrijfsloket en - regelingen	20	127	114	114	114	114
TV34 Economische promotie	545	556	671	678	635	594
Lasten Economie	8.581	14.299	16.549	5.395	4.505	3.780
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	9.541	13.084	15.141	3.981	3.135	2.452
TV33 Bedrijfsloket en - regelingen	177	183	183	183	183	183
Baten Economie	9.719	13.267	15.324	4.164	3.318	2.635
Totaal saldo van baten en lasten	1.138	-1.032	-1.224	-1.231	-1.187	-1.145
Mutaties reserves	50	50	50	50	50	50
Resultaat	1.187	-983	-1.175	-1.181	-1.138	-1.095

De lasten en baten op taakveld 32 fluctueren jaarlijks als gevolg van de ontwikkeling van de diverse grondexploitaties. Het verschil tussen 2021 en 2022 op taakveld 34 wordt o.a. verklaard doordat een subsidiebudget ad € 205.000 is verplaatst van het programma Sport, cultuur en recreatie naar taakveld 34. Daarnaast is er vanaf 2022 geen budget voor Internationale betrekkingen ad € 50.000 meer geraamd en vindt een lagere doorbelasting van salariskosten in 2022 ad € 41.000 plaats.

In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma verstrekt worden:

Subsidies (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Bedrijfsinvesteringszone	145
Binnenstadeconomie	91
St. Museum Slot Loevestein	10
St. Hendrik Hamel foundation	35

2.4.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Regio AV
- C.V. Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Schelluinen (ROM-S), Beheer B.V. ROM-S

2.5 Programma 5 Onderwijs

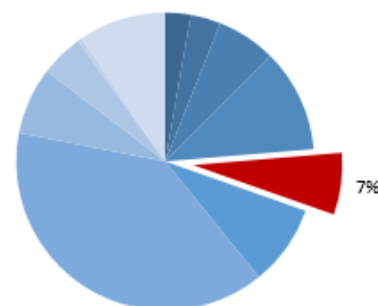
Taakvelden

Openbaar basisonderwijs

Onderwijshuisvesting

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Lasten (100% = totale begroting)

2.5.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Gorinchem faciliteert een maximaal innovatief en duurzaam onderwijsklimaat. Voor innovatie is optimale samenwerking tussen de partners in onze onderwijsregio vereist.

Kinderen die van huis uit niet alles meekrijgen om hun potentieel ten volle te ontwikkelen, ondersteunen we d.m.v. het onderwijsachterstandenbeleid (OAB); gericht op het bevorderen van een gelijke onderwijsloopbaan van kinderen met hetzelfde potentieel, maar ongunstiger achtergrondkenmerken.

Vastgesteld beleid

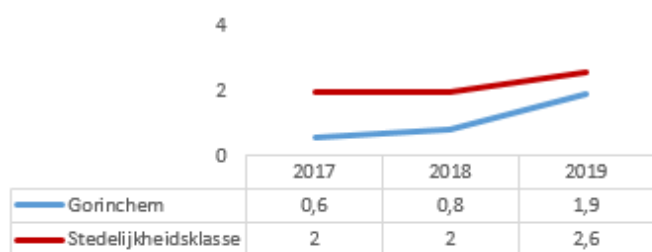
Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Beleidsnota Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)	2012
Integraal Huisvestingsplan (IHP) Onderwijs	2011
- IHP Voorgezet onderwijs	2014
- IHP Speciaal onderwijs	2015
- IHP Gorinchem-Oost	2017
Beleidsnota Brede Scholen	2019
IHP Voortgezet onderwijs, 1e fase RBIC	2020

Maatschappelijke effecten en indicatoren

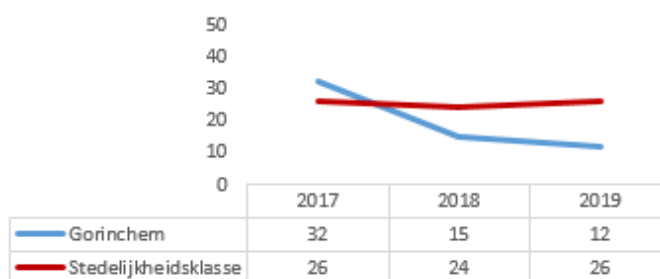
Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort
Absoluut verzuim <i>Leerplichtigen die niet staan ingeschreven op een school</i>	B	Aantal per 1.000 leerlingen	PI
Relatief verzuim <i>Leerplichtigen die zijn ingeschreven op een school maar ongeoorloofd afwezig zijn</i>	B	Aantal per 1.000 leerlingen	PI
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (VSV-ers)	B	% van het aantal leerlingen (12 - 23 jaar)	PI

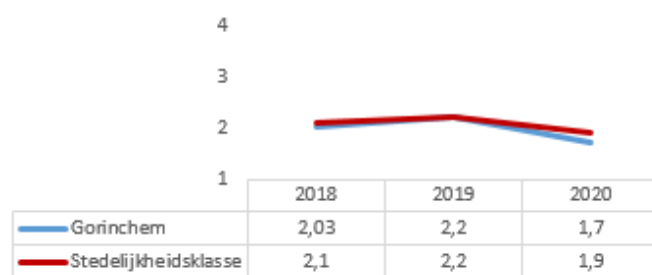
Absoluut verzuim

Relatief verzuim

Voortijdige schoolverlaters

2.5.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Toelichting prioriteiten
Taalpact	In februari 2019 is met alle (taal)partners een Taalpact afgesloten. Vanuit het Taalpact wordt gewerkt aan een integrale aanpak van laaggeletterdheid in de arbeidsmarktregio Gorinchem. Het Taalpact is daarmee de basis van het regionaal plan aanpak laaggeletterdheid. In 2022 willen we ons inzetten om binnen de verschillende domeinen de verbinding met laaggeletterdheid in beleid te laten opnemen. Daarnaast willen we ons inzetten om meer mensen te bereiken met een aanbod op maat, vooral de groep met Nederlands als moedertaal. De eerste resultaten van de monitoring en effectmeting van de volwasseneneducatie zijn in de eerste helft van 2022 bekend. De gedachte van het Taalpact is dat iedere inwoner taalvaardig moet zijn om mee te kunnen doen. Samen met de Gorcumse schoolbesturen, (onderwijs) partners en de kinderopvang wordt ingezet op samenwerking, monitoring en kennisdeling, gericht op bestrijding en voorkomen van laaggeletterdheid (0-99 jaar), de zogenaamde Gelijke Kansen Alliantie Gorinchem. Hier wordt o.a. het budget Onderwijsachterstanden voor ingezet. In het kader van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) wordt in de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023 ingezet op het inhalen van corona gerelateerde onderwijsvertragingen bij kinderen en jongeren. De te treffen maatregelen sluiten aan op de behoeften van kinderen in de gemeente en bij de interventies die scholen al uitvoeren. Het gaat om achterstanden op cognitief, executief, sociaal en emotioneel vlak.
Onderwerp	Toelichting aandachtspunten
Integraal Huisvestingsplan	We hebben een wettelijke taak om te zorgen voor adequate onderwijshuisvesting. In januari 2022 wordt volgens planning de brede school Dalemplein in gebruik genomen. Er wordt gewerkt aan het opstellen van een nieuw Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor het primair en speciaal onderwijs en daarna voor het voortgezet onderwijs. Dit IHP komt in overleg met

Onderwerp	Toelichting aandachtspunten
	de betrokken schoolbesturen tot stand. De IHP-uitgangspunten zijn in 2021 door de raad vastgesteld. Daarbij zijn duurzaamheid, binnenklimaat en meer inclusief onderwijs belangrijke uitgangspunten. Het versneld uitvoeringsprogramma, voor realisatie van een unilocatie voor basisscholen De Regenboog en Beatrix de Burcht, wordt in 2022 vormgegeven.
1e fase Regionale beroepen- en innovatiecampus	De 1e fase voor een Regionale Beroepen- en Innovatiecampus (RBIC) omvat de vervangende nieuwbouw voor Gilde Vakcollege Techniek en de realisatie van het innovatiecentrum i_lab. In 2022 leggen we het accent op de voorbereiding van de vervangende nieuwbouw van het Gilde (o.a. verplaatsing Hippos, bouwrijp maken van het perceel). Het i_lab is gestart op een tijdelijke locatie op de campus. In 2022 wordt de locatie Beatrix de Burcht aangepast voor definitieve huisvesting van het i_lab. Het i_lab en de nieuwbouw van het Gilde vormen samen de eerste stap naar de campus waar leren, werken en innoveren samenkomen.

Reguliere taken

Onderwerp	Toelichting
Leerplicht	We zien toe op het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten (BLVS) is verantwoordelijk voor de uitvoering. Daarnaast informeert het bureau scholen via nieuwsbrieven actief over actuele onderwerpen als leerplicht en corona.
Onderwijshuisvesting	We zorgen voor adequate onderwijshuisvesting. Naast het opstellen en uitvoeren van het IHP, zoals beschreven in de aandachtspunten, zijn er de jaarlijkse aanvragen in het kader van het Onderwijshuisvestingsprogramma.
Leerlingenvervoer	We verzorgen en bekostigen ook in 2022 het leerlingenvervoer.
Onderwijs aan anderstaligen	Via de Internationale Schakelklassen (ISK) verzorgen we onderwijs aan kinderen van nieuwkomers waaronder statushouders. De ISK is gehuisvest in het Omnia College.
Onderwijsachterstandenbeleid	Binnen het OnderwijsAchterstandenBeleid (OAB) is onze Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) succesvol. We bereiken er kinderen tussen 0 en 6 jaar mee en meten via de jaarlijkse onderwijsmonitor de resultaten. De onderwijsinspectie 'controleert'. Als gemeente hebben we de hoogst haalbare status (status A). In 2022 nemen we het VVE-beleid op in het beleid gericht op Gelijke Kansen Gorinchem voor de hele schoolgaande doelgroep. Zo willen we laaggeletterdheid onder jongeren terugbrengen naar de landelijke benchmark. In 2022 worden er extra interventies in het kader van het Nationaal Plan Onderwijs ingezet om achterstanden die o.a. door corona zijn ontstaan, te verminderen. De resultaten en aanbevelingen uit de interventies en data zijn in 2022 bekend en zullen dan worden gedeeld.
Volwasseneneducatie	In het kader van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) is onze gemeente de centrumgemeente voor het verzorgen van volwasseneneducatie in de arbeidsmarktregio Gorinchem. In 2022 zal er nog meer verbinding worden gezocht binnen het sociaal domein. Een van de verbindingen is de combinatie van inburgering en volwasseneneducatie.
Brede scholen	We continueren de doorontwikkeling van de brede scholen met extra aandacht voor de wijkfunctie. Welke behoefte aan 'ontmoeten' is er in welke wijk? Deze vormen van ontmoeting zullen, wanneer mogelijk, worden geïntegreerd binnen de brede scholen. In 2022 wordt het beleid met betrekking tot de buurthuisfunctie, waarbij diverse brede scholen ook een rol spelen, geactualiseerd. In 2022 starten de wijkactiviteiten vanuit de brede school Dalemplein.

2.5.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
TV41 Openbaar basisonderwijs	203	216	202	202	202	202
TV42 Onderwijshuisvesting	2.693	2.872	4.402	2.990	3.428	3.407
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	6.846	5.029	5.305	5.293	5.287	5.281
Lasten Onderwijs	9.742	8.116	9.909	8.485	8.917	8.890
TV42 Onderwijshuisvesting	179	228	333	333	267	267
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	3.196	2.074	2.236	2.236	2.236	2.236
Baten Onderwijs	3.376	2.302	2.569	2.569	2.503	2.503
Totaal saldo van baten en lasten	-6.366	-5.815	-7.340	-5.916	-6.414	-6.386
Mutaties reserves	0	226	1.550	15	106	132
Resultaat	-6.366	-5.589	-5.790	-5.901	-6.309	-6.254

Het verschil tussen de lasten 2021 en 2022 op taakveld 42 wordt vooral veroorzaakt door het opnemen van de exploitatielasten i_lab in de begroting 2022.

De batenzijde neemt toe door een toename aan huurinkomsten in 2022 voor o.a. Het Gebouw (PPN 2022).

Het verschil tussen de lasten 2021 en 2022 op taakveld 43 wordt verklaard door de geraamde incidentele lasten voor de sloop van de locaties aan de Van Neercasselstraat en de Lange slagenstraat (€ 226.000) in 2021. De middelen zijn in 2021 toegevoegd aan een voor dat doel gevormde reserve en worden pas onttrokken als er daadwerkelijk gesloopt gaat worden. Ten opzichte van de primitieve begroting 2021 is sprake van een structurele stijging van de lasten (€ 4 ton) door de bijdrage aan de regio voor de versterking van de arbeidsmarktregio (rijksinkomst via de algemene uitkering). Door de toename van de rijksbijdrage voor Onderwijsachterstandenbeleid (€ 160.000) nemen zowel de lasten als de baten toe ten opzichte van 2021.

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen en met deze begroting 2022, vastgesteld worden:

Investerings (bedrag x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
Renovatie gymzaal J. van Egmond	300			
Vervangende nieuwbouw Gilde CVO-AV	6.500	1.000		
Gymzaal 't Gilde			750	750
Verbouwing Hoefslag 6 tbv i_lab				
lasten	2.157			
baten	-1.647			
Openbare ruimte tbv i_lab	386			
IHP versneld uitvoeringsprogramma		800	532	
Totaal investeringen	7.696	1.800	1.282	750

Vervangende nieuwbouw Gilde CVO-AV

Dit betreft de benodigde investering voor de nieuwbouw en houdt verband met het i_lab. Een deel van het investeringsbudget is in 2021 opgenomen en valt buiten dit overzicht.

Gymzaal 't Gilde

Deze investering houdt verband met bovenstaande investering.

IHP versneld programma

Voor aandachtspunten binnen het IHP zoals kwaliteit schoolgebouwen, duurzaamheid en voor tegenvallers zijn in de begroting zowel in 2023 en 2024 bedragen opgenomen.

In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen het programma worden verstrekt:

Subsidies (bedragen x € 1.000) (*=subsidieplafond)	Bedrag
Peuteropvang	389
Project Game on	11
Volwasseneducatie	160

2.5.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Dienst Gezondheid & Jeugd
- GR AVRES
- Coöperatie i_lab

2.6 Programma 6 Sport, cultuur en recreatie

Taakvelden

Sportbeleid en activering

Sportaccommodaties

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

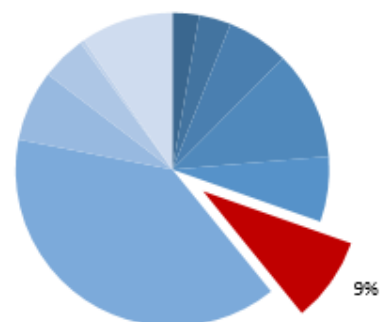
Musea

Cultureel erfgoed

Media

Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Lasten (100% = totale begroting)

2.6.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Gorinchem is een aantrekkelijke stad waarin veel te doen en te beleven is op het gebied van sport, cultuur en recreatie.

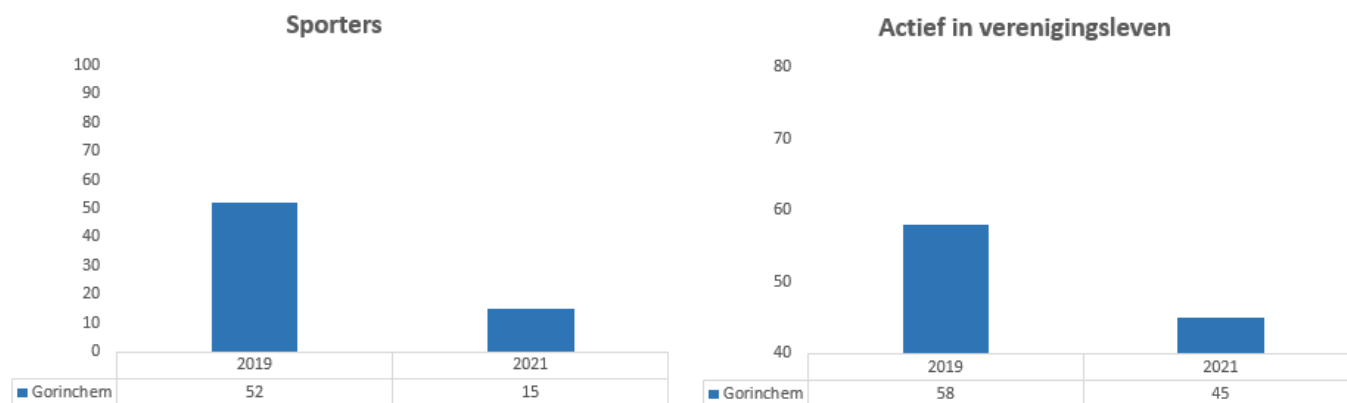
Vastgesteld beleid

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Archeologiebeleid	2010
Beleidsregel aanleg buitensportvelden	2016
Vestingplan	2017
Speelruimteplan 2018-2027 'Een leven lang plezier'	2017
Emancipatie- en diversiteitsbeleid (2018-2023)	2018
Cultuurvisie ambities cultuur (2019-2023)	2019
Tarievennota Sportaccommodaties Gorinchem	2019
Buitengewoon Groen 2021-2025	2020
Beleidsvisie 'De Kracht van Sport' (2022-2025)	2021

Maatschappelijke effecten en indicatoren

Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort
Sporters <i>In georganiseerd en niet georganiseerd verband</i>	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	PI
Actieve deelname verenigingsleven afgelopen 12 maanden	F	% vanuit Gorcumse burgerpeiling	PI

*De score in 2021 ten opzichte van 2019 is significant lager doordat de burgerpeiling in april en mei 2021 is uitgevoerd. Gorinchem had nog altijd te maken met de beperkingen door het coronavirus. Het percentage sport in ongeorganiseerd verband (= op eigen gelegenheid) bedraagt 62% en het percentage Sporten zowel in georganiseerd als ongeorganiseerd verband bedraagt 23%.

2.6.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Toelichting prioriteiten
Capaciteit en tarieven binnensport	Begin 2022 nemen het onderwijs en sportend Gorinchem de sporthal Fortes/OKK en de sportzaal Dalemplein in gebruik. Deze uitbreiding zorgt voor voldoende capaciteit in Gorinchem om het bewegingsonderwijs en de binnensport te faciliteren. Bij de vaststelling van de PPN 2021 is de gemeenteraad akkoord gegaan met een renovatie van de Johan van Egmond-gymzaal. Deze renovatie zal in 2022 worden voorbereid en worden uitgevoerd. De tarieven worden bepaald aan de hand van de in 2019 vastgestelde tarievennota binnensport.
Subsidiebeleid	In 2020 is de Algemene Subsidieverordening (ASV) geactualiseerd. Deze is samen met het beleidskader voor subsidie vastgesteld. Daarnaast zijn alle nadere regels voor subsidie geactualiseerd. De regelingen gelden vanaf 1 januari 2021. De verdere uitvoering vindt plaats in 2022. Zo gaan de sportverenigingen in het sportseizoen 2021-2022 voor het eerst werken met de themagerichte jeugdsportsubsidie. Half 2022 zal er duidelijkheid zijn hoe deze nieuwe aanpak werkt en hoe de subsidie uiteindelijk is ingezet door de verenigingen.
De Nieuwe Doelen	In de eerste helft van 2021 heeft een uitvraag voor De Nieuwe Doelen plaatsgevonden en is met geïnteresseerde partijen een dialoogfase doorlopen. Na feedback van de klankbordgroep op de resultaten van dit traject, is besloten om de gemeenteraad een besluit te vragen over het vervolgproces. Voor de tweede helft van 2021 zijn hiertoe een Informatie- en Ontmoetingssessie en Beraad- en Adviesessie gepland. De uitkomst van dit traject zal de verdere acties en financiële consequenties voor 2022 bepalen.

Onderwerp	Toelichting aandachtspunten
Gorcumse geschiedenis en erfgoed	Passend bij de stadprogrammering richt het Gorcums Museum tweemaal per jaar een wisseltentoonstelling in met hedendaagse kunst. Bij iedere tentoonstelling zoekt het museum naar de relatie met Gorcumse kunst en/of geschiedenis. Voor de historische afdeling wordt in 2022 een herinrichting gerealiseerd. De geschiedenis van Gorinchem krijgt hier, in een hedendaags concept met een eigentijdse look & feel, een plaats. Zowel de historische afdeling als de hedendaagse wisseltentoonstellingen worden met educatieve en inspirerende activiteiten onder de aandacht van diverse doelgroepen gebracht.

Onderwerp	Toelichting aandachtspunten
Gorinchem Inspireert	Gorinchem Inspireert is een netwerkorganisatie die met cultuur als middel de stad inspireert en heeft als doel cultuur in te zetten om zo bij te dragen aan het geluk, de gezondheid en het welzijn van alle inwoners van Gorinchem. Dit wordt gedaan door een netwerk te faciliteren van culturele en maatschappelijke instellingen en bedrijven, praktische zaken mogelijk te maken, ontmoetingen te faciliteren en eventuele knelpunten weg te halen. Daarnaast stimuleert en faciliteert het de ontwikkeling van culturele projecten en werken we aan een gezamenlijke vorm om de stad daarover te informeren
Bevordering sportdeelname	In januari 2022 gaat het nieuwe beleid 'De Kracht van Sport 2022-2025' in. Dit beleid is opgebouwd uit vijf pijlers: 1) Bewegend leren, 2) Meedoen door beweging, 3) Sportieve ruimte, 4) Sterke spelbepalers en 5) Gorcum sportvesting. Bij Bewegend leren gaat de aandacht uit naar bewegingsonderwijs, naschools aanbod en schoolsport. De motorische ontwikkeling gaat een steeds grotere rol spelen. Bij Meedoen door beweging gaat het om inclusief sporten, een gezonde leefstijl en verbinding tussen sport en zorg. De pijler Sportieve ruimte richt zich op sportaccommodaties en sportieve buitenruimte. Sterke spelbepalers gaat over gezonde sportverenigingen, interne en externe samenwerking en een veilig sportklimaat. Met de laatste pijler, Gorcum sportvesting zoeken we de verbinding tussen sport en bedrijfsleven en stedelijke (sport)evenementen zoals Gorcum Sportmaand, Sjors Sportief weken, Winterfestijn en het Zomerprogramma.
Speelruimteplan	In 2022 worden er meerdere beweegroutes in Gorinchem gerealiseerd. Dit wordt gedaan in afstemming met het Speelruimteplan en het lokale sportakkoord. Zodra de wijk Wijdschild in 2022 wordt opgeleverd, starten we met de participatie en realisatie van Haarwijk-Oost. Uit de evaluatie blijkt dat er meer aandacht nodig is voor inclusiviteit, een beweegvriendelijke buitenruimte en duurzaamheid. Uitgangspunt blijft dat iedereen mee kan doen. De uitvoering vindt plaats gefaseerd per speelbuurt en in overleg met bewoners. Met bewonersbijeenkomsten en een digitale enquête betrekken we bewoners van de wijken bij het opstellen van de plannen. Vanaf 2022 realiseren we per opgeleverde wijk ook een beweegroute tussen de speelplekken, wat bijdraagt aan een betere verbinding en vindbaarheid van de speelplekken. Dit doen we aan de hand van beweegtegels en beweegborden. Het daagt bewoners uit om te bewegen.
Emancipatie en diversiteit	In 2022 geven we verder uitvoering aan Gorinchem Regenboogstad. Ook zullen de resultaten van het onderzoek over discriminatie bekend zijn. In het kader van de Stad van Tolerantie zullen er in 2022 verschillende dialogen worden georganiseerd.

Reguliere taken

Onderwerp	Toelichting
Lokaal sport- en beweegaanbod	Het lokale sport- en beweegaanbod wordt gepromoot via Sjors Sportief, hét digitale sportplatform van Gorinchem. Diverse keren per jaar brengen we dit actief onder de aandacht zoals tijdens de Gorcum Sportmaand. Alle inwoners van Gorinchem maken zo op een gemakkelijke manier kennis met het sport- en beweegaanbod in de stad. Om dit sport- en beweegaanbod goed en duurzaam neer te zetten, krijgen verenigingen ondersteuning in de vorm onder andere een vrijwilligerscampagne en opleidingsplan. Dit is onderdeel van het lokale Sportakkoord 'De Kracht van Sport-extra'. Bij iedere nieuw te realiseren centrale speelplek zorgen we voor speeltoestellen voor kinderen die een beperking hebben. Daarnaast plaatsen we waar mogelijk calisthenics-toestellen voor individuele sporters en maken we een beweegroute tussen alle speel- en ontmoetingsplekken in de wijken.
Leefstijl	Samen met partners zetten we in op een gezonde, inclusieve en positieve leefstijl en leefomgeving. Een gezonde leefstijl heeft een belangrijke plek gekregen in het nieuwe

Onderwerp	Toelichting
Sportverenigingen	sportbeleid, dat in 2022 ingaat. We stimuleren het bedrijfsleven bij het inrichten van een positieve werkomgeving, bij het belangrijk maken van vitaliteit binnen bedrijven en bij het versterken van de verbinding tussen verenigingen en bedrijven. De Kracht van Sport Extra, het lokaal sportakkoord van 2020-2021, ondersteunt hier actief in. Het is ons streven dat iedereen meer beweegt en samenwerkt. Daarom willen we een breed georganiseerd sportaanbod voor de stad behouden. Om dat te bereiken moeten onze sportverenigingen in alle opzichten gezond en sterk zijn en daarvoor is onderlinge samenwerking essentieel. We begeleiden de binnen- en buitensportverenigingen aan de hand van gezamenlijk opgestelde speerpunten. Ook worden verenigingen behoeftegericht ondersteund door de Buurtsportcoaches van Gorinchem Beweegt. Met de beschikbare middelen brengen we in samenwerking met de verenigingen/aanbieders extra focus aan op de thema's vrijwilligers bij de verenigingen, gezonde leefstijl, inclusief sporten en vitale werkgevers.
Sportaccommodaties	We streven naar optimaal en efficiënt gebruik van binnen- en buitensportaccommodaties. Een nieuw digitaal sleutel- en reserveringssysteem voor alle gemeentelijke gymzalen bevordert de gebruiksvriendelijkheid van de gymzalen. Door een nieuw samenwerkingscontract met de SGS wordt de samenwerking tussen de gemeente, verenigingen en SGS geoptimaliseerd. Het maatschappelijke doel vanuit de Gemeente Gorinchem is dat de sportaccommodaties toegankelijk, veilig, laagdrempelig en vernieuwend moet zijn voor alle scholen, (sport)verenigingen en alle inwoners in Gorinchem en omstreken. Daarnaast wordt er intensief de samenwerking gezocht met het sportbeleid en de ambities van de gemeente Gorinchem. Het thema duurzaamheid bij verenigingen en sportaccommodaties blijft een aandachtspunt en daarom werken we onder andere samen met duurzaamheidsbedrijf Softs. Een voorbeeld hiervan: reguliere verlichting van sportvelden vervangen we door ledverlichting. Daarnaast hebben we voor verenigingen, stichtingen en scholen een revolverend fonds voor de aanschaf van duurzaamheidsvoorzieningen.
Burgerinitiatieven	We ondersteunen burgerinitiatieven die bijdragen aan sociale cohesie, een gezonde leefstijl, sport of cultuureducatie.
Cultuureducatie	We voeren met cultuurcoaches en in samenwerking met scholen en culturele partners het cultuureducatie programma uit.
Amateurkunstverenigingen	Met het verlenen van subsidie aan amateurkunstverenigingen bevorderen we een ruim, gevarieerd en laagdrempelig aanbod van amateurkunst, actieve cultuurparticipatie van inwoners met een focus op jongeren en stimuleren we cultuureducatie.
Evenementen en culturele voorstellingen	Door middel van subsidie stimuleren we een divers aanbod van grote en kleinere (sociaal) culturele voorstellingen en evenementen.
Archeologie	In navolging van andere jaren, voeren we in 2022 ook het archeologiebeleid uit.

2.6.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
TV51 Sportbeleid en activering	1.117	1.094	1.156	1.142	1.141	1.140
TV52 Sportaccommodaties	3.193	3.501	3.640	3.543	3.437	3.431
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	1.591	1.567	1.647	1.922	1.872	1.869
TV54 Musea	1.277	1.366	1.488	1.316	1.316	1.333
TV55 Cultureel erfgoed	830	818	905	565	563	567
TV56 Media	750	717	672	672	672	672
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.073	3.196	3.445	3.486	3.459	3.471
Lasten Sport, cultuur en recreatie	11.830	12.258	12.954	12.647	12.460	12.483
TV51 Sportbeleid en activering	75	47	113	100	100	0
TV52 Sportaccommodaties	1.110	1.396	1.491	1.401	1.401	1.401
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	110	79	79	79	79	79
TV54 Musea	156	109	126	126	126	126
TV55 Cultureel erfgoed	199	181	142	142	142	142
TV56 Media	104	118	107	107	107	107
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	57	212	212	212	212	212
Baten Sport, cultuur en recreatie	1.812	2.143	2.269	2.167	2.167	2.067
Totaal saldo van baten en lasten	-10.018	-10.115	-10.685	-10.480	-10.293	-10.417
Mutaties reserves	75	111	74	64	14	14
Resultaat	-9.944	-10.004	-10.611	-10.416	-10.279	-10.403

Ter uitvoering van de besluitvorming met betrekking tot de PPN 2022-2025 is in de begroting 2022 éénmalig een bedrag opgenomen van € 90.000 op taakveld 52 Sportaccommodaties voor de aanleg van multiveld op het oude handbalveld van Achilles. De dekking van deze kosten vindt plaats uit de vrijval uit de voorziening Buitensportaccommodaties (TV52 baten).

Bij de vaststelling van de PPN 2021-2024 zijn budgetten beschikbaar gesteld voor noodzakelijke vervangingen van gemeentelijke voertuigen, klein materieel en gereedschap. Ten opzichte van de raming in 2021 geeft dit in 2022 een toename van de lasten van € 54.000.

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen en met deze begroting 2022, vastgesteld worden:

Investerings (bedrag x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
Speelruimteplan	293	204	206	206
Aanleg sportveld GJS		310		
Vervangen voertuigen en materieel	357	160	105	261
Kademuren J. Bloempad en Krabsteeg	260			
Bruggen en vissteigers	288			
Totaal investeringen	1.198	674	311	467

In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma verstrekt worden:

Subsidies (bedrag x € 1.000) (Met *=subsidieplafond)	Bedrag
Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties	1.701
Bibliotheek AanZet	610
Jeugdsport diversen *	61
55+ en gehandicapten *	15
Cultuureducatie *	52
Amateurkunst*	66
IFFG	50
Spreekkamer Gorinchem	53
Podiumkunsten Gorinchem *	88
Poppodium diverse activiteiten	25
Sportgala Gorinchem	9
Cultuurparticipatie*	56
Culturele evenementen*	116

2.6.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Regio AV

2.7 Programma 7 Sociaal domein

Taakvelden

Samenkracht en burgerparticipatie

Wijkteams

Inkomensregelingen

Begeleide participatie

Arbeidsparticipatie

Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Maatwerkdienstverlening 18+

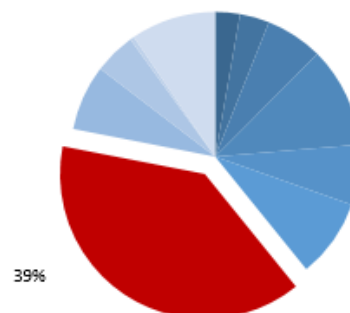
Maatwerkdienstverlening 18-

Geëscaleerde zorg 18+

Geëscaleerde zorg 18-

Volksgesondheid

Lasten (100% = totale begroting)

2.7.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Gorinchem is een stad waar iedereen meedoet, zich kan ontplooiën en verantwoordelijkheid neemt voor zichzelf, elkaar en de leefomgeving.

Vastgesteld beleid

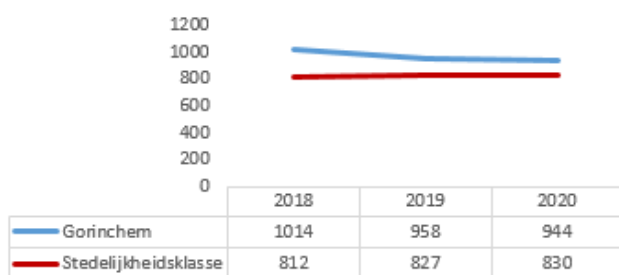
Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Uitvoeringsdocument transitie sociaal domein	2014
Jeugdhulp	2014
Beleidsvoornemens Participatiewet	2014
Beleidskader Beschermd wonen en opvang (2015-2018)	2014
Lokaal maatwerk Jeugdhulp	2016
Transformatie van Sociaal cultureel werk naar Meedoen	2016
Meerjarenperspectief Jeugdhulp 2018-2022	2018
Integraal sociaal beleid 2019-2024	2019

Maatschappelijke effecten en indicatoren

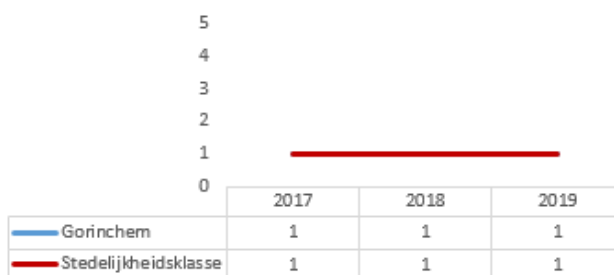
Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort
Banen	B	Aantal per 1.000 inwoners (15-64 jaar)	PI
Jongeren met een delict voor de rechter	B	% 12-21- jarigen	PI
Kinderen in uitkeringsgezinnen	B	% kinderen tot 18 jaar	PI
Melding kindermishandeling	B	% meldingen van mishandelde kinderen 0 t/m 17 jaar	PI
Netto Participatiegraad	B	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking	PI
Werkloze jongeren	B	% werkloze jongeren 16-22 jaar	PI
Personen met een bijstandsuitkering	B	Aantal per 10.000 inwoners	PI
Personen met een lopend re-integratietraject	B	Aantal reïntegratievoorzieningen per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	PI
Jongeren met jeugdhulp	B	% jongeren tot 18 jaar	PI
Jongeren met jeugdbescherming	B	% jongeren tot 18 jaar	PI
Jongeren met jeugdreclassering	B	% jongeren (12-23 jaar)	PI
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	B	Aantal per 10.000 inwoners	PI
Waardering algehele persoonlijke gezondheid	F	Score 1-10	ME

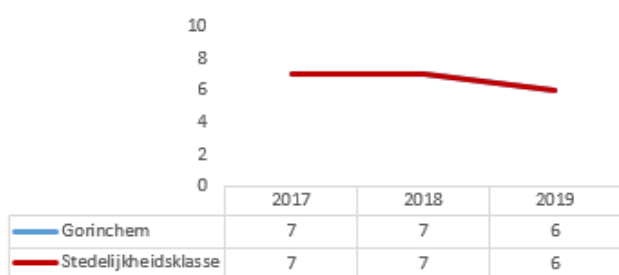
Banen

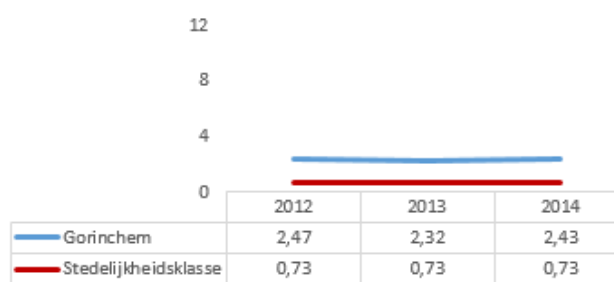
Jongeren met delict voor rechter

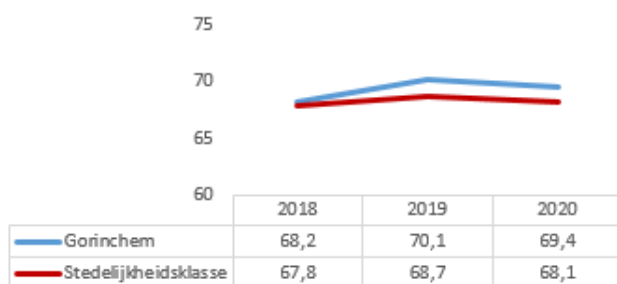
Kinderen in uitkeringsgezinnen

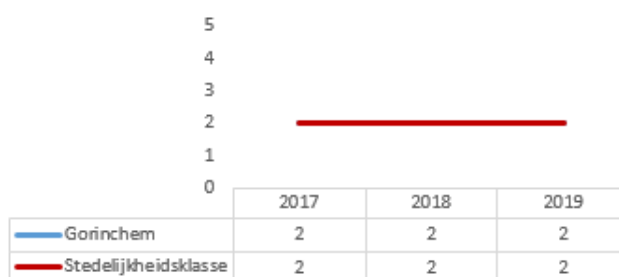
Melding kindermishandeling

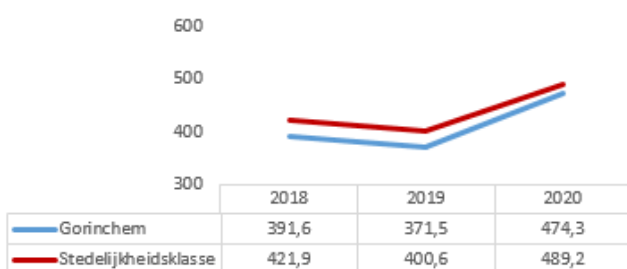
Arbeidsparticipatie

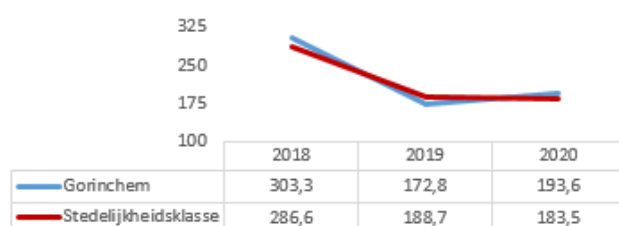
Werkloze jongeren

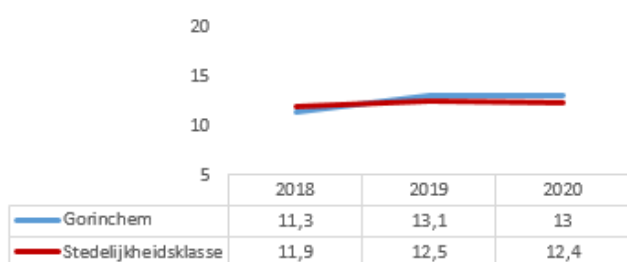
Bijstandsuitkeringen

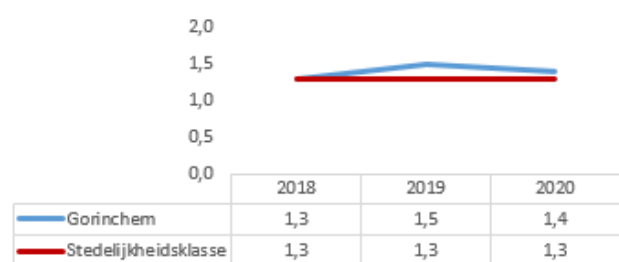
Personen met een lopend re-integratietraject

Jongeren met jeugdhulp

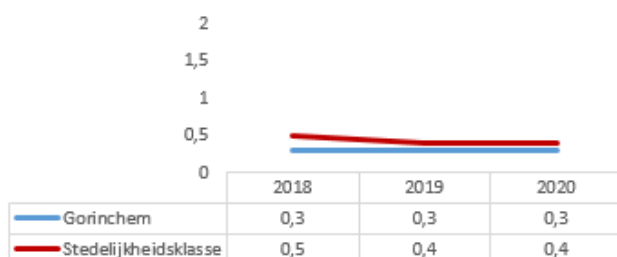

Jongeren met jeugdbescherming

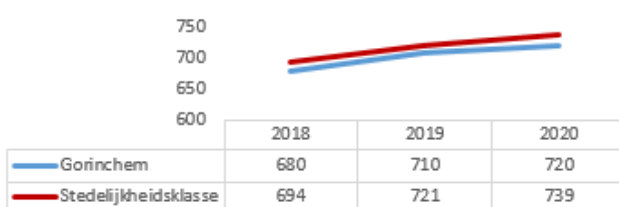

Indicator	Streefwaarde 2022	Hoe willen we dit bereiken
Jongeren met jeugdhulp	12,5 %	De streefwaarde die genoemd staat dient geïnterpreteerd te worden als een waarde waar we streven onder te blijven. Het streven is dat er zo weinig mogelijk jeugdigen gebruik hoeven maken van een vorm van jeugdhulp. De hier aangegeven waarden zijn afkomstig van het CBS. We gaan uit van jeugdhulp tot 18 jaar plus verlengde jeugdhulp tot 23 jaar.

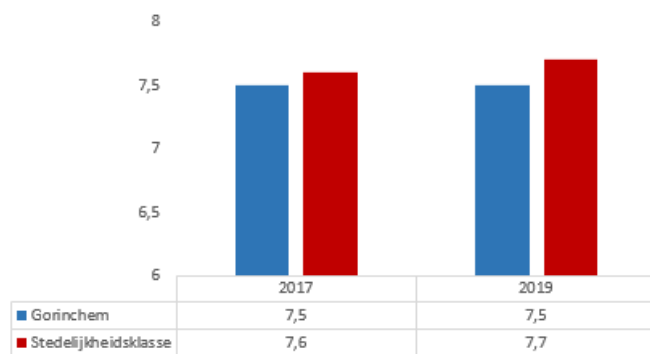
Jongeren met jeugdreclassering

Clënten met een maatwerkarrangement WMO

Waardering persoonlijke gezondheid

2.7.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Toelichting prioriteiten
Voorkomen overbelasting mantelzorgers	In 2022 bouwen we verder aan een centraal gemeentelijk mantelzorgsteunpunt waar mantelzorgers met hulpvragen in beeld zijn en passend ondersteund worden, blijven we naar behoefte respijtzorg aan huis, (groeps)activiteiten en cursussen aanbieden om overbelasting en uitval van mantelzorgers te voorkomen. Het steunpunt blijft actief communiceren en met partners in de stad samenwerken. Hiermee proberen we problemen bij de mantelzorgers en hun zorgvragers vroegtijdig in beeld te krijgen en kan maatwerk worden geleverd.
Onderwerp	Toelichting aandachtspunten
Integraal Sociaal Beleid	Het Integraal Sociaal Beleid (ISB) vormt de overkoepelende beleidsvisie binnen het sociaal domein. We werken aan één Gorinchem waar iedereen ertoe doet en waar we actief naar elkaar om kijken. Want samen maken we het verschil! Dus werken we aan een gezonde leefstijl, een prettige leefomgeving en zorgen we dat iedereen kan meedoen en passende ondersteuning en zorg krijgt. Net als in 2021 geven we in 2022 verder invulling aan de doelstellingen van het ISB. Daarbinnen blijven vroegsignalering, wijkgericht werken, investeren in welzijnsfunctie, taalvaardigheid, integrale aanpak schulden en het aan het werk helpen van werkzoekenden onze speerpunten. Verder werken we in 2022 aan een verdere integrale aanpak om de inwoners beter te ondersteunen, minder te belasten en om beleid en ondersteuning effectiever in te kunnen zetten. Ook zetten we in op effectmetingen.
Aandacht voor eenzaamheid	Het verminderen en voorkomen van eenzaamheid onder jongeren vraagt om een specifieke benadering. Startpunt is een analyse van de omvang, het huidige ondersteuningsaanbod in kaart te brengen en het gesprek aan te gaan met jongeren en (maatschappelijke) partners uit de stad. Dit brengt in beeld of voldoende algemene preventie voor alle jongeren toegankelijk is en ook voldoende individuele ondersteuning voor jongeren die al verder vereenzaamd zijn. Ook brengt het in beeld of het huidige ondersteuningsaanbod aansluit bij de behoeften van jongeren die eenzaamheid ervaren. Op basis van deze analyse ontwikkelen we maatregelen in 2022 om eenzaamheid onder jongeren te voorkomen en te verminderen.
Anders sturen op zorg-inkoop	In 2022 werken we aan een nieuwe inkoopprocedure voor de Maatwerkvoorziening Begeleiding. De huidige overeenkomsten met de aanbieders lopen per 1 januari 2023 af. We doen dit in samenwerking met de gemeente Molenlanden.

Onderwerp	Toelichting aandachtspunten
Inrichting dementievriendelijke gemeenschap	Volgens planning starten we per 1 januari 2022 met de nieuwe overeenkomsten van aanbieders Huishoudelijke Ondersteuning. De overeenkomsten met bestaande aanbieders lopen ook nog een jaar door. Daarmee is 2022 een overgangsjaar en kunnen de indicaties van alle cliënten Huishoudelijke Ondersteuning zorgvuldig worden omgezet van resultaatfinanciering naar PxQ op basis van het juridisch geaccepteerde HHM-normenkader. Ook kunnen cliënten gefaseerd en zorgvuldig worden overgebracht naar een nieuwe aanbieder (in het geval de oude aanbieder niet is gecontracteerd). Er is in 2022 aandacht voor het signaleren en diagnosticeren van dementie bij mensen met een migratieachtergrond. Onderzoek wijst uit dat oudere migranten vaker dementie hebben dan autochtone inwoners. Tegelijkertijd wordt de diagnose van dementie bij migranten vaak laat of helemaal niet gesteld. Met gekleurde vergrijzing groeit ook de behoefte aan cultuursensitieve en cultuurspecifieke dementiezorg. Meer aandacht is nodig voor het leren en verbeteren van het signaleren en diagnosticeren van dementie bij mensen met een niet-westerse migratieachtergrond. Dit leidt ertoe dat ook zij dementiezorg en –ondersteuning krijgen wanneer zij dat nodig hebben. We leren van ervaringen elders en gaan in gesprek met vertegenwoordigers van migranten. Dit doen we samen met Ketenzorg Waardenland en Alzheimer Nederland.
Eigen bijdrage Wmo	Per 2019 is het abonnementstarief ingevoerd. Op basis hiervan betalen alle cliënten in beginsel een eigen bijdrage van € 19 voor het gebruik van de voorzieningen. Wij voeren het abonnementstarief uit op basis van de keuzes die de raad heeft gemaakt bij de vaststelling van de verordening 2020.
Sociaal Team	Het jaar 2022 staat voor het sociaal team in het teken van zo dichtbij mogelijk en dus ook meer lokaal passende hulp en ondersteuning bieden aan inwoners. Er wordt druk geïnvesteerd in de contacten met partners in het onderwijs, medisch en sociaal domein. Er is oog voor de voorliggende voorzieningen en daar wordt actief naar verwezen. Om met elkaar verder te normaliseren, problemen in een eerder stadium te signaleren en hierop ook te anticiperen (preventie). Samen met het sociaal team stellen we KPI's op om de gemaakte afspraken te monitoren en bij te sturen daar waar gewenst. Ook zal het sociaal team blijven werken aan een zo integraal mogelijke aanpak van de hulpvragen van onze inwoners waarbij de locatie aan de Spijksedijk bijdraagt aan deze samenwerking over de domeinen heen.
Cliëntervarings-onderzoek Jeugd en Wmo	Eind 2021 evalueren we het Wmo cliëntervaringsonderzoek. Mogelijk levert deze evaluatie aanpassingen op in de wijze waarop dit onderzoek wordt uitgevoerd. Eventuele wijzigingen implementeren we in de loop van 2022.
Preventieprogramma's en activiteiten	In 2022 blijven we inzetten op preventie-activiteiten en investeren blijvend in het vermogen van inwoners om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven om te gaan. Preventie krijgt ook in 2022 extra aandacht, gezien de ontwikkelingen rondom corona. In 2022 voeren we het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol verder uit. In 2021 is met de partners het lokale preventieakkoord tot stand gebracht. In 2022 vinden er vanuit dit akkoord activiteiten plaats rondom de thema's roken, overgewicht en alcoholgebruik. Met de Kansrijke Start zetten we samen met partners uit het medisch en sociaal domein in 2022 concrete stappen ter verbetering van de samenwerking rondom de eerste 1000 dagen van een kind.
Rookvrije buitenruimte	We stimuleren de rookvrije buitenruimten intensief en werken daar samen aan met scholen, verenigingen en aanbieders van accommodaties. (Sport)accommodaties met veel sociale activiteiten zijn nu al gedeeltelijk of volledig rookvrij en ook in de openbare ruimte bij sporthal De Hoefslag zal in 2022 op slechts enkele locaties gerookt mogen worden. De komende 2 jaar werken we toe naar volledig rookvrije (sport)accommodaties.

Onderwerp	Toelichting aandachtspunten
Leven lang bewegen	De nieuwe vastgestelde beleidsvisie sport treedt in 2022 in werking. Een ambitieus plan waarin bewegen centraal staat. Met de scholen en verenigingen wordt er actief ingezet om het Athletic Skills Model (ASM-model) te introduceren en uit te voeren. Er wordt naast de reguliere activiteiten extra ingezet op een gezonde leefstijl bij 2 tot 5-jarigen en 24 tot 45-jarigen. Ook is bij dit sportbeleid extra aandacht voor de doelgroepen voor wie bewegen niet vanzelfsprekend is. De inclusieve sportvereniging staat centraal. Het programma SeniorenFit rollen we verder uit in de Lingewijk en we starten met de uitrol van het programma in de binnenstad.
Stimuleren gezonde kantines	In samenwerking met de verenigingen en met hulp van jeugdsportsubsidie zetten we in het sportseizoen 2021-2022 ook in op de gezonde sportkantines bij de verenigingen. De buurtsportcoach zal hierin de vereniging actief ondersteunen en stimuleren.
Inburgering, waaronder statushouders	Met ingang van 1 januari 2022 treedt de nieuwe Wet inburgering in werking. Het jaar 2022 staat volledig in het teken van de implementatie van de nieuwe wet. De ambitie is dat inburgeraars zo snel mogelijk actief burgerschap verwerven door het leren van de Nederlandse taal en dit te combineren met participatie in onze samenleving. Het doel is duurzaam zelfstandig en zelfredzaam zijn in de maatschappij en op de arbeidsmarkt.
Decentralisatie Beschermd Wonen	Beschermd Wonen: In 2022 wordt het lokale transformatieproces Beschermd Wonen en Opvang in de Proeftuin Maatwonen gecontinueerd in lijn met de ISB-doelstellingen en opgaven. De subsidie-beleidsregels innovaties transformatie Beschermd Wonen en Opvang zullen ook voor 2022 gecontinueerd worden. Opvang: We verwachten in januari 2022 een regionale Opvangvoorziening voor Dakloze Gezinnen en een tijdelijk zorg-woonproject voor complexe buitenslapers te openen. De verkenning met buurgemeente Molenlanden geeft in 2022 inzicht op de haalbaarheid van een regionaal project Merwede Huisjes aan de oostkant van het regio werkgebied Opvang van de Centrumgemeente Dordrecht.
SamenGorinchem	Sinds april 2020 is SamenGorinchem het online platform voor en door de gemeenschap, met een groeiend bezoekersaantal. Ook in 2022 werken we onder andere met de inzet van betrokken inwoners aan de groei en optimalisering van het platform.

Reguliere taken

Onderwerp	Toelichting
Participatiewet	Iedereen die kan werken, maar daar ondersteuning bij nodig heeft, valt onder de Participatiewet. De uitvoering van deze wet is belegd bij de GR Avres. Bepaalde groepen op de arbeidsmarkt zijn extra hard geraakt door de coronacrisis: mensen die al een afstand tot de arbeidsmarkt hadden, maar ook zelfstandigen, flexwerkers en jongeren zonder rechten op voorliggende voorzieningen. In 2022 wordt door Avres nog uitvoering gegeven aan het 'Actieplan Aanpak Effecten corona op Werk en Inkomen', om de negatieve gevolgen van de coronacrisis op werk en inkomen zoveel mogelijk te beperken. Naast de aangepaste dienstverlening als gevolg van de coronacrisis, zet Avres de reguliere dienstverlening voort met oog voor integraliteit binnen het Sociaal Domein en lokaal maatwerk. Daarbij staat de menselijke maat centraal. Binnen de reguliere dienstverlening gaat Avres werken met een andere re-integratieaanpak: Met behulp van ontwikkellijnen verwacht Avres te bereiken dat een vorm van duurzaam betaald werk voor meer inwoners haalbaar wordt.

Onderwerp	Toelichting
Preventie	Ten slotte geven we in 2022 uitvoering aan de ambitiesnotitie die op dit moment wordt opgesteld. In deze notitie maken Avres, de deelnemende gemeentes Molenlanden, Vijfheerenlanden en Gorinchem inhoudelijke keuzes over de dienstverlening van Avres. Dit moet aansluiten op gestelde ambities, maatschappelijke ontwikkelingen en financiële kaders In 2022 voeren we de vastgestelde regionale en lokale preventieprogramma's integraal uit. De gemeente heeft een signalerende en preventieve functie in de wijken. Daarnaast investeren we in preventie door het versterken van de buurthuisfunctie, door wijkgericht te werken en door de inzet van het sociaal cultureel werk (inzet opbouwwerker). Specifieke preventieactiviteiten zijn weergegeven onder de kop 'prioriteiten en aandachtspunten'.
Jeugdwet	Het doel van deze wet is dat alle jeugdigen gezond en veilig opgroeien en zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen. Als opgroeien of opvoeden niet vanzelf gaat, kunnen jeugdigen en hun ouders bij de gemeente terecht voor hulp en ondersteuning. In 2022 voert het sociaal team de hulpverlening in Gorinchem uit en/of geleidt het naar de regionale zorgaanbieders. De gemeentelijke taken op het gebied van de inkoop en het contractmanagement van specialistische jeugdhulp zijn regionaal georganiseerd (GR DG&J). De preventie van jeugdhulp is neergelegd in het ISB van de gemeente (zie Preventie). Om de transformatie verder vorm te geven, organiseren we in 2022 jeugdhulp dicht bij de inwoner. Door lokaal laagdrempelige hulp en ondersteuning in het eigen netwerk te bieden, in de vorm van een algemene voorziening, maken we de kennis en de expertise (eerder) lokaal toegankelijk voor jeugdigen en hun ouders. Ook organiseren we verschillende vormen van ambulante specialistische jeugdhulp meer lokaal en dicht bij de jeugdigen. Bijvoorbeeld op scholen en bij huisartsen. Dit in de veronderstelling dat de vraag richting de regionale zorgmarkt zal afnemen en we op deze manier zorgen voor een kwalitatieve doorontwikkeling en verbreding van het lokale aanbod.
Wet maatschappelijke ondersteuning	De uitvoering van de Wmo vindt plaats vanuit wettelijk kaders. Het wettelijk kader bestaat uit landelijke regelgeving en de lokaal vastgestelde verordening, nadere regels en beleidsregels. Het ISB is het beleidsmatig kader, waarbij met name de pijlers 'Meedoen' en 'Passende zorg en ondersteuning' van toepassing zijn. De uitvoering is intern georganiseerd. Het team Samenleving geeft hieraan uitvoering. We bieden diverse maatwerkvoorzieningen vanuit de Wmo waaronder huishoudelijke ondersteuning, individuele begeleiding, dagbesteding, vervoersvoorzieningen (bijv. Molenhopper), scootmobielen, rolstoelen en woonvoorzieningen. Beleidsmatig werken we samen met de regiogemeenten in de AV. Ook is er afstemming met de Drechtsteden.
Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen	We voeren de gemeentelijke taken uit die binnen de Wet kinderopvang vallen en verwerken de gevolgen en de kwaliteitseisen van de Wet innovatie en kwaliteit kinderopvang in het handhavingsbeleid
Jongerenwerk	Voor 2022 en volgende jaren is er een nieuwe aanbesteding voor het jeugd- en jongerenwerk uitgezet. Op dit moment is nog niet bekend wie vanaf 2022 de aanbieder wordt. Tot eind 2021 voert de Stichting Jeugd- en Jongerenwerk Midden Holland (STJJMH) het jongerenwerk uit. Jongerenwerk zet campagnes in om thema's die onder jongeren leven bespreekbaar te maken. Het gaat dan bijvoorbeeld om onderwerpen als alcohol, drugs, verslaving, mantelzorg en schulden. Daarnaast moet deelname aan het risicojongerenoverleg en de samenwerking met partners zorgen voor meer aanbod aan individuele coaching. Met ingang van augustus 2021 is STJJMH bestuurlijk overgenomen door de SWK-groep.

2.7.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	3.289	3.444	3.658	3.639	3.642	3.642
TV62 Wijkteams	3.338	3.465	2.864	2.276	2.297	2.297
TV63 Inkomensregelingen	23.239	18.655	19.298	19.298	19.298	19.285
TV64 Begeleide participatie	9.116	7.522	8.236	7.916	7.743	7.637
TV65 Arbeidsparticipatie	2.659	2.052	2.141	2.141	2.141	2.141
TV66 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.527	1.173	1.469	1.428	1.426	1.426
TV671 Maatwerkdienstverlening 18+	6.567	6.176	7.126	6.784	6.884	6.884
TV672 Maatwerkdienstverlening 18-	8.786	8.733	9.011	8.767	8.767	8.767
TV681 Geëscaleerde zorg 18+	510	1.317	1.351	421	421	421
TV682 Geëscaleerde zorg 18-	452	478	519	519	519	519
TV71 Volksgezondheid	1.700	1.820	1.703	1.721	1.721	1.721
Lasten Sociaal domein	61.181	54.834	57.376	54.910	54.859	54.740
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	353	511	475	475	475	475
TV62 Wijkteams	52	0	50	50	50	50
TV63 Inkomensregelingen	18.631	13.021	14.006	14.006	14.006	14.006
TV671 Maatwerkdienstverlening 18+	225	200	225	225	225	225
TV681 Geëscaleerde zorg 18+	1.253	913	931	0	0	0
TV71 Volksgezondheid	104	0	0	0	0	0
Baten Sociaal domein	20.618	14.645	15.687	14.756	14.756	14.756
Totaal saldo van baten en lasten	-40.563	-40.189	-41.689	-40.154	-40.103	-39.984
Mutaties reserves	1.117	660	1.171	0	0	0
Resultaat	-39.446	-39.529	-40.518	-40.154	-40.103	-39.984

Door uitbreiding van formatie in de Perspectiefnota 2021 is er een hogere doorbelasting van salariskosten € 257.000 naar taakveld 61 Samenkracht en burgerparticipatie en taakveld 66 Maatwerkvoorzieningen.

In 2022 is rekening gehouden met het effect van beoogde kostenreducties, zowel lokaal als regionaal, die opgenomen zijn in de begroting van de Service Organisatie Jeugd (SOJ). Daarnaast is ook rekening gehouden met een voordeel op de uitvoeringskosten van de jeugdzorg als gevolg van het afschaffen van het solidariteitsprincipe. Dit leidt op taakveld 62 Wijkteams ten opzichte van 2021 tot lagere lasten van € 601.000.

De verschillen op taakveld 63 Inkomensregelingen worden zowel aan de baten- als aan de lastenzijde verklaard door een actualisatie van het BUIG-budget € 985.000 en bedrijfsvoering kosten van Avres, die voor een bedrag van € 546.000 overgeheveld zijn naar taakveld 671 Maatwerkdienstverlening (18+). Dit is budgettair neutraal verwerkt.

Door een hogere rijksbijdrage op taakveld 64 Begeleide participatie is het budget van de WSW (wet sociale werkvoorziening) bijgesteld met € 700.000 t.o.v. 2021.

De bijstelling van de Wmo begeleidingsbudgetten en hulpmiddelen in de Perspectiefnota 2022-2025 en huishoudelijke ondersteuning heeft geleid tot een toename van de lasten op taakveld 671 Maatwerkdienstverlening (18+) € 297.000 en TV 66 Maatwerkvoorzieningen Wmo € 187.000.

Het verschil op taakveld 672 Maatwerkdienstverlening 18- wordt veroorzaakt door een éénmalige hogere rijksbijdrage voor 2022 voor jeugd € 250.000.

Tussen taakvelden 71 Volksgezondheid, 682 Geëscaleerde zorg 18- en 43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken is er een verschuiving geweest van de GR-DGJ/GGD budgetten van totaal € 144.000. Dit is budgettair neutraal verlopen.

Voor de uitsplitsing van de reserve Sociaal Domein verwijzen wij naar het onderdeel Reserves in deze begroting.

Subsidies (bedragen x € 1.000) (met*=subsidieplafond)	Bedrag
Youz	15
Chris en Voorkom	4
Antes	24
Radar	15
Flankerend ouderenbeleid*	17
Ouderenorganisaties*	20
Mantelzorg	10
Jeugdhaven Gorinchem	37
Vluchtelingenwerk	96
Gorinchemse zeeverkeners	11
Arkelse Padvinders	11
Jeugd en Jongerenwerk*	273
De Rozenobel	18
De Bogerd	25
Fluxus	16
St. Slachtofferhulp	11
Klussendienst	100
Stichting de Sociale Basis	1.133
St. Inspiratie Compagnie	98
Humanitas Gorinchem	55
Jongerenwerk The Mall	27
St. Jeugdteams	91
Bureau sociaal raadslieden MEE-Vivenz	29
Gehandicaptenorganisaties*	9
Deskundigheidsbevordering Vrijwilligers*	10
Sociaal-culturele organisaties	3
Sociaal-culturele activiteiten	13
Cantraal	16
Speeltuinvereniging en speel-o-theek*	2
ASVZ	6
Philadelphia	6
Syndion	6
Hospice Gorinchem	9
Burgerinitiatief Blik in Actie*	94
Netwerkversterking kwetsbare inwoners	63
Inloop GGZ Yulius	105
Leger des Heils Kamers met Kansen	104
PasVOrm	14
Jeugdmodule AV	43
Proeftuin Beschermd Wonen en Opvang*	300
Ondersteunende activiteiten gezondheidszorg	3
Maatschappelijke zorg en OGGZ	68

Subsidies (bedragen x € 1.000) (met*=subsidieplafond)	Bedrag
Wijkbudgetten algemeen*	19
Samen Gorinchem	15
St. Adviesgroep WMO Gorinchem	3
Overige Adviesgroep	4

2.7.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid
- GR Regio AV
- GR Avres

2.8 Programma 8 Duurzaamheid

Taakvelden

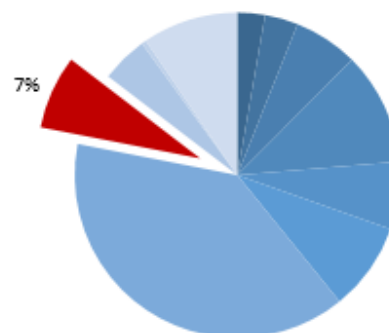
Riolering

Afval

Milieubeheer

Begraafplaatsen en crematoria

Lasten (100% = totale begroting)

2.8.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Gorinchem is een schone, duurzame en leefbare stad, waar we onze inwoners vitaal en gezond houden.

Vastgesteld beleid

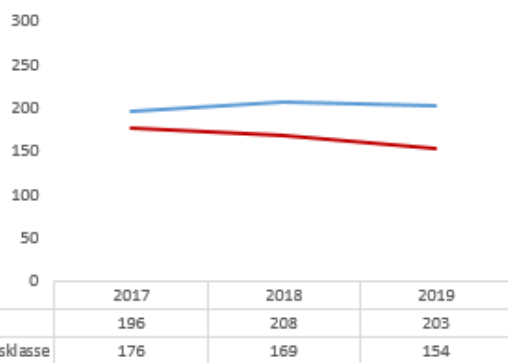
Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Lokaal gezondheidsbeleid	2007
Beleidsplan duurzaamheid	2017
Nieuw Afval- en Grondstoffenbeleid, Strategienota 2021-2025 'Samen voor een afvalvrije en schone gemeente	2021
Transitievisie Warmte	2021
Regionale Energie Strategie 1.0	2021

Maatschappelijke effecten en indicatoren

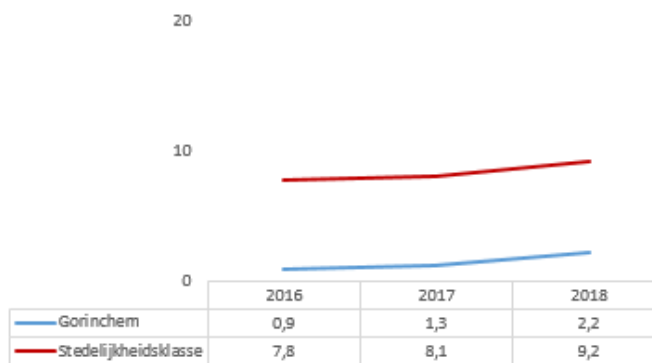
Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort
Omvang huishoudelijk restafval	B	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar in kg	PI
Hernieuwbare elektriciteit	B	% Hernieuwbare elektriciteit van totaal verbruikte elektriciteit	PI

Huishoudelijk restafval

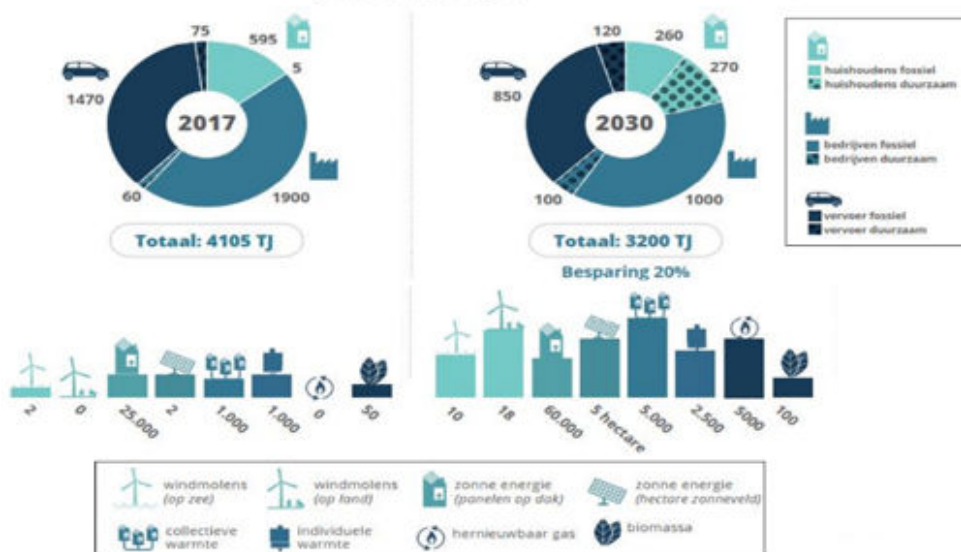

Hernieuwbare elektriciteit

Van Fossiele energie naar Duurzame energie in Gorinchem

Jaarverbruik in TeraJoule

Indicator	Streefwaarde 2022	Hoe willen we dit bereiken
Huishoudelijk restafval	196 kg	Een trendbreuk is noodzakelijk om de hoeveelheid restafval drastisch te verminderen. Op rijksniveau is het streven in 2025 per inwoner per jaar minder dan 100 kilogram in te zamelen. Door de restafvalreductie nemen de verbrandingskosten (inclusief verbrandingsbelasting) af en worden de kosten beheersbaarder. Daarnaast wordt er een substantiële bijdrage geleverd aan de doelstellingen op het gebied van duurzaamheid, zoals opgenomen in het in 2017 vastgestelde Milieubeleidsplan. De bij het in juni 2021 vastgestelde beleidsplan behorende 10 aandachtspunten worden uitgewerkt inclusief het zogenaamde DIFTAR systeem. Na uitvoerig onderzoek en overleg is besloten in drie stappen van 232 kg (208 restafval en 254 grof huisvuil) naar 100 kg restafval te gaan in 2025. Implementatie is voorzien vanaf zomer 2022.
Hernieuwbare elektriciteit	0,32 TWh in 2030	Het rijk heeft als doel om de CO2-uitstoot voor 2030 met 49% te verminderen ten opzichte van 1990. Met de ruimte en de mogelijkheden die we hebben in de regio Alblasserwaard, hebben we de ambitie om 1.150 TJ duurzame elektriciteit op te wekken in 2030. De prioriteit ligt bij energiebesparing en het opwekken van zonne-energie op daken, in combinatie met opwekking van windenergie. Aankomend jaar verkennen we de mogelijkheden voor wind bij Avelingen en wordt er met energie coöperatie De Knotwilg gewerkt aan de realisatie van de windturbines bij de Groote Haar, waarbij nu de focus ligt op het afronden van de benodigde ruimtelijke procedures en het bouwrijp maken van de locatie. We willen tot 2030, 20% elektriciteit bespaard hebben in onze regio. Via een uitvoeringsprogramma inclusief monitoringsdashboard willen we de voortgang en het behalen van de klimaatdoelstellingen in de regio Alblasserwaard monitoren.

2.8.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Toelichting prioriteiten
Regionale energiestrategie	De regionale energiestrategie 1.0 (RES 1.0) is door de gemeenteraden van Gorinchem en Molenlanden op 13 april 2021 vastgesteld. Momenteel werken we aan een uitvoeringsplan waarna uitvoering gegeven kan worden aan de vijf pijlers van de RES 1.0. De pijlers zijn Energiebesparing (verdeeld over energiebesparing bij inwoners en bedrijven), Warmte, Zon, Wind en Innovatie. In 2022 werken we verder aan de actualisatie van de RES 1.0 zodat in maart 2023 de RES 2.0 opgeleverd kan worden.
Opzet lokaal kenniscentrum Duurzaamheid en Klimaat	Gorinchem werkt ook in 2022 hard aan de duurzaamheidstransitie samen met haar inwoners en gebruikers. Als Global Goal gemeente ligt de focus in 2022 op Goal 7 (betaalbare en duurzame energie) en Goal 11 (Duurzame Steden en gemeenschappen) en zijn acties gericht op het informeren over en helpen met de duurzaamheidstransitie. Het Natuurcentrum geeft handen en voeten aan de Global Goals en biedt een fysieke plek voor onderwijs en samenleving om te leren over de duurzaamheidsthema's energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit, circulaire economie en voedsel. Via het regionaal energieloket en de Regeling Reductie Energiegebruik Woningeigenaren (RREW) blijven we inwoners voorlichten en organiseren we acties op het thema energiebesparing. Het i_lab wordt de plek waar leren, werken en innoveren samenkomen. Dit gebeurt onder andere binnen één van de gekozen ontwikkelthema's duurzaamheid en energietransitie, inclusief klimaat en circulariteit. Binnen dit thema start het programma "Huis van Nu" waar leerlingen, studenten en werkenden, met opdrachten en vragen vanuit het bedrijfsleven, werken aan de nieuwste technologische ontwikkelingen. Het Huis van Nu wordt een herkenbare plek waar duurzame innovatie in en om het huis tastbaar wordt en gedeeld kan worden met de inwoners van de regio. Via de Regionale Energiestrategie (RES), Transitievisie Warmte (TVW) en Lokale Adaptatie Strategie (LAS) onderzoeken we de ontwikkeling van een informatieplatform om overzichtelijk informatie te verkrijgen over de planning en ingrepen van de duurzaamheidstransitie. Met alle activiteiten die plaatsvinden omtrent het vergroten van kennis en verspreiden van informatie over de duurzaamheidstransitie in Gorinchem, maken we in 2022 de balans op in hoeverre een apart fysiek kenniscentrum duurzaamheid en klimaat meerwaarde biedt.
Subsidies Rijk en provincie	RREW: In het kader van stimulering van energiebesparing is van het Rijk €378.000 ontvangen. Tot en met juli 2022 zullen de diverse activiteiten worden ontplooid. RES: Medio 2022 starten we met de actualisatie van de RES 1.0. Vanuit het Rijk worden in 2022 rijksmiddelen verwacht welke we inzetten als dekking voor de proceskosten om te komen tot een RES 2.0. Europese Elena subsidie: De provincie Zuid-Holland heeft namens gemeente Gorinchem en acht andere gemeenten een aanvraag bij de Europese Unie (EU) ingediend voor financiële ondersteuning vanuit het zogenaamde Elena-programma. De toegekende financiële ondersteuning bedraagt maximaal € 300.000 is bedoeld voor voorbereidingskosten om te komen tot realisatie van een warmtenet. PAW-subsidie: De in 2020 aangevraagde subsidie tweede ronde Proeftuin Aardgasvrije Wijken ten behoeve van het warmtenet Gildenwijk is afgewezen. In 2021 wordt de

Onderwerp	Toelichting prioriteiten
	mogelijkheid geboden om deel te nemen aan de derde en laatste ronde. Door aangepaste voorwaarden in deze ronde komt de Gildenwijk helaas niet in aanmerking en zal er geen aanvraag ingediend worden. Continu wordt gezien of er zich subsidiemogelijkheden aandienen. Zo is er met succes door HVC een beroep gedaan op de “Kansen voor West 2” subsidie (deze wordt voor een belangrijk deel gefinancierd door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling) waardoor de uitrol van het warmtenet verder kan worden geoptimaliseerd en waar mogelijk worden versneld.
Aanwijzen energiecoaches	Via de Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW) en het Regionale Energie Lokaal (REL) blijven we in 2022 gebruik maken van energiecoaches. Dit zijn enthousiaste vrijwilligers die worden opgeleid als wooncoach en samen met huurders of woningeigenaren kijken welke kleine en grote maatregelen getroffen kunnen worden om energie te besparen, het woningcomfort te verhogen en de energierekening te verlagen. Daarnaast kan een wooncoach de bewoner bijstaan bij het implementeren van kleine energiebesparende maatregelen. In 2022 wordt verkend of ook de medewerkers van Poort6 kunnen worden opgeleid tot wooncoach.
Toegankelijkheid van openbare ruimte en gebouwen	In 2022 blijven we werken aan de toegankelijkheid van openbare ruimte en gebouwen, zoals is vastgelegd als algemene deler in de woon- en transformatievisie 2019 en het ISB 2019-2024. Uitgangspunt is de in 2020 opgestelde Quickscan van mogelijkheden in de openbare ruimte. De hierin opgenomen ambities worden zoveel mogelijk geïntegreerd met de herinrichting van projecten van onze stad.

Onderwerp	Toelichting aandachtspunten
Biodiversiteit	Het behouden en versterken van de biodiversiteit blijft ook in 2022 uitgangspunt in het openbaar groenbeheer zoals vastgesteld in het beleid openbare ruimte. De in 2018 gerealiseerde biodiversiteit database wordt continu bijgewerkt met behulp van monitoring-activiteiten van (vrijwillige) experts in de stad. Bij herinrichtingsprojecten zoals de Haarsekade en Arkelsedijk beogen we een integrale aanpak met natuurinclusief, klimaatadaptief en energie-neutrale ontwerpen. In het kader van het warmtenet, voeren we in 2022 in de Gildenwijk een soortenmanagementplan uit. Daarnaast nemen we het thema biodiversiteit als uitgangspunt op in de te ontwikkelen Lokale Adaptatie Strategie (LAS). Op het gebied van natuureducatie realiseren we in 2022 twee tiny forests en blijven we samenwerken met het educatief natuurcentrum.

Reguliere taken

Onderwerp	Toelichting
Riolering	Gorinchem heeft de overstap gemaakt van straatgerichte rioolvervanging naar een wijkgerichte aanpak. Bij een wijkgerichte aanpak is het mogelijk meer meekoppelkansen van zowel interne als externe stakeholders te verzilveren binnen de gestelde budgetten. Dit vraagt aan de voorkant een grotere en langdurige inspanning omdat de projecten in de uitvoering complexer worden. De belangrijkste meekoppelkansen zijn naast wegbeheer ook mobiliteit, klimaat adaptatie en de energietransitie. Binnen Gorinchem komen grote delen van de Gildenvijk en Wijkschild vanuit de rioolvervanging-opgaven voor deze aanpak in aanmerking. Deze wijken gebruiken we als pilot. Ook starten we met het onderzoek naar mogelijkheden om de afvoer van hemelwater uit de benedenstad te verbeteren. De huidige verbinding is singulier uitgevoerd en heeft het einde van zijn levensduur bereikt. Dit vormt, zeker met het oog op mogelijke klimaatveranderingen, een risico in het watersysteem van Gorinchem.
Milieubeleid	Ook in 2022 voeren we samen met de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid de wettelijke en adviestaken gericht op het milieu uit. Dit is vastgelegd in het Jaarprogramma 2022, welke eind 2021 gereed is.
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	De in 2021 opgestelde routekaart 'Verduurzaming gemeentelijk vastgoed' biedt een startpunt en stappenplan voor de verduurzaming van gemeentelijke panden. In de eerste helft van 2022 maken we een verdiepingsslag van de routekaart. Voor een selectie van panden (bijvoorbeeld die met het grootste energiegebruik) stellen we een meerjarig werkplan op met concrete acties voor energiebesparing en CO2-reductie. Waar mogelijk koppelen we CO2-besparende maatregelen aan natuurlijke momenten. De aansluiting van het stadhuis op het warmtenet in de Gildenvijk is hier een voorbeeld van.
Transitievisie Warmte	De Transitievisie Warmte (TVW) wordt in 2021 ter vaststelling voorgelegd. Met de TVW schetsen we het tijdspad: een indicatie in welke periode we gefaseerd aan de slag gaan met het aardgasvrij maken van de diverse gebieden in Gorinchem. Voor de gebieden waar we vóór 2030 willen starten met het verkennen en het opstellen van een gebiedsuitvoeringsplan, geven we aan welk warmtealternatief of welke alternatieven voor aardgas het meest kansrijk zijn.
Nieuw Afval- en Grondstoffenbeleid 2021-2025	In 2022 werken de 10 aandachtspunten die horen bij het beleidsplan (vastgesteld in juni 2021) en het zogenaamde DIFTAR-systeem verder uit. De implementatie van het nieuwe Afval- en Grondstoffenbeleid is voorzien vanaf de zomer 2022. Hierdoor vermindert de hoeveelheid restafval drastisch, nemen de verbrandingskosten (inclusief verbrandingsbelasting) af en worden de kosten beheersbaarder. Daarnaast leveren we een substantiële bijdrage aan de doelstellingen op het gebied van duurzaamheid, zoals opgenomen in het in 2017 vastgestelde Milieubeleidsplan.
Klimaatadaptatie	Via de regionale en lokale adaptatie strategie werken we aan het klimaatbestendig maken van de stad. Met de regionale adaptatie strategie (RAS) werken we in 2022 aan een uitvoeringsprogramma, dat nodig is om als regio een aanvraag te doen voor de impuls gelden van het Rijk. Ook wordt in 2022 een lokale adaptatie strategie (LAS) opgesteld. De LAS geeft een gedetailleerd handelingskader hoe we Gorinchem voorbereiden en aanpassen op de onomkeerbare effecten van klimaatverandering. Hierin staan de thema's hittestress en wateroverlast centraal, maar kijken we ook naar droogte, overstromingsrisico, bodemdaling en biodiversiteitsverlies. De natuur is een effectieve klimaatbuffer. Het behoud en versterken van de biodiversiteit is daarom een belangrijk uitgangspunt van de LAS.

2.8.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
TV72 Riolering	3.238	3.360	3.176	3.114	3.081	3.079
TV73 Afval	4.532	4.550	5.504	4.910	4.841	4.841
TV74 Milieubeheer	1.699	1.722	1.345	1.304	1.304	1.304
TV75 Begraafplaatsen en crematoria	398	482	411	411	411	411
Lasten Duurzaamheid	9.867	10.115	10.436	9.740	9.637	9.635
TV72 Riolering	3.991	4.019	3.857	3.782	3.751	3.751
TV73 Afval	4.299	4.913	5.339	5.339	5.339	5.153
TV74 Milieubeheer	96	3	3	3	3	3
TV75 Begraafplaatsen en crematoria	359	305	396	439	439	439
Baten Duurzaamheid	8.744	9.240	9.596	9.563	9.532	9.345
Totaal saldo van baten en lasten	-1.123	-875	-840	-176	-105	-290
Mutaties reserves	-4.923	262	503	-138	-206	-33
Resultaat	-6.045	-613	-337	-314	-311	-323

De verschillen op taakveld 72 Riolering zijn het gevolg van het geactualiseerde Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP). Het verschil tussen de baten uit de rioolheffing en de jaarlijkse lasten wordt verrekend met de (egalisatie)voorziening Riolering. De actuele cijfers 2022 leiden ten opzichte van 2021 tot een lichte verlaging van het tarief Rioolheffing in 2022.

Ten opzichte van 2021 nemen de lasten op taakveld 73 toe in 2022 als gevolg van de incidentele implementatiekosten voor het nieuwe Afvalstoffenbeleid en de gevolgen van het K+V rapport over de bedrijfsvoering van Waardlanden. Deze lasten worden conform de raadsbesluiten hierover deels doorberekend in het tarief Afvalstoffenheffing en deels gedekt uit de egalisatiereserve Reiniging. Naar verwachting zorgt het nieuwe beleid op termijn voor een forse reductie van de verwerkingskosten.

De lagere lasten op taakveld 74 Milieubeheer worden met name veroorzaakt doordat 2021 het laatste jaar was waarin budget vanuit het MilieuBeleidsPlan (€ 160.000) en budget voor de uitvoering van de Energiestrategieën (€ 200.000) was geraamd. Daarnaast is er in 2022 minder geld beschikbaar gesteld door het Rijk voor de Energietransitie (€ 100.000). In 2022 zijn ten opzichte van 2021 minder salariskosten (€ 70.000) doorbelast.

Bij de behandeling van de PPN 2022-2025 is de motie "Een boom voor iedereen" aangenomen. Om uitvoering te kunnen geven aan deze motie is in 2022 een bedrag van € 50.000 opgenomen.

In onderstaande tabel staan de investeringen die binnen dit programma vallen en met deze begroting 2022, vastgesteld worden:

Investerings (bedrag x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
GRP				
lasten	1.075	1.000	1.000	1.062
baten	-1.075	-1.000	-1.000	-1.062
Beschoeiingen	244			98
Totaal investeringen	244	-	-	98

GRP

Voor de uitvoering van het Gemeentelijk Rioleringsplan zijn jaarlijkse investeringsbedragen opgenomen. De lasten

worden rechtstreeks gedekt uit een bijdrage uit de vervangingsvoorziening riolering.

In onderstaande tabel staan de subsidies vermeld, die binnen dit programma verstrekt worden:

Subsidies (bedragen x € 1.000)	Bedrag
Milieucommunicatie	48

2.8.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Dienst Gezondheid & Jeugd
- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- GR Reinigingsdienst Waardlanden

2.9 Programma 9 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing

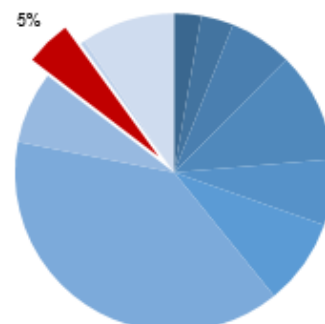
Taakvelden

Ruimtelijke ordening

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Wonen en bouwen

Lasten (100% = totale begroting)

2.9.1 Wat willen we bereiken?

Doel

Het versterken van de woon- en leefomgeving en het bevorderen van de vitaliteit en de leefbaarheid van de stad.

Vastgesteld beleid

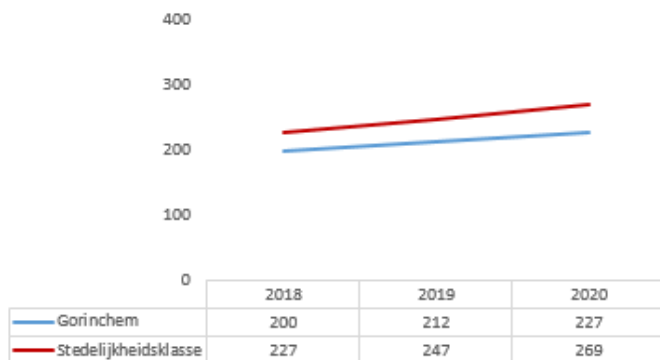
Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Welstandsnota gemeente Gorinchem	2017
Waterplan Mollenburg	2017
VTH beleidsplan en bijbehorende verordening	2018
Woon- en transformatievisie	2019
Nota Vastgoedbeleid	2020
Nota Grondbeleid 2020-2023	2020

Maatschappelijke effecten en indicatoren

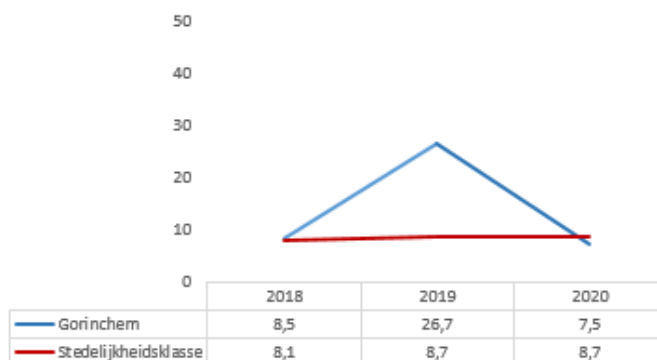
Hoe meten we dat?

Indicator	B/F	Eenheid	Soort
Gemiddelde WOZ-waarde	B	De gemiddelde WOZ-waarde van woningen (bedragen € 1.000)	PI
Nieuw gebouwde woningen	B	Aantal per 1.000 woningen	PI
Demografische druk	B	Het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar	PI
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	B	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar	PI
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	B	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar	PI

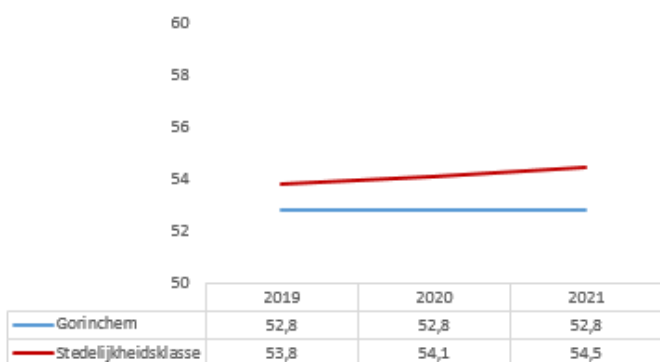
Gemiddelde WOZ-waarde

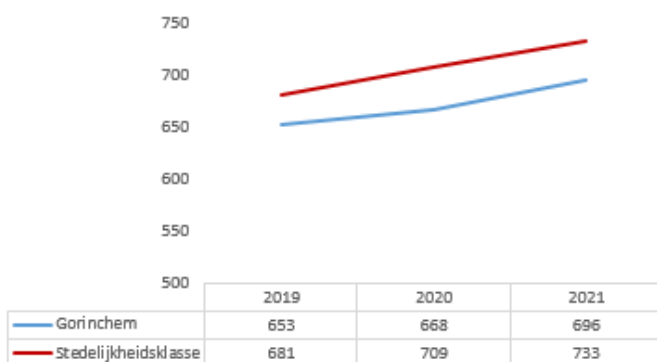
Nieuwbouw

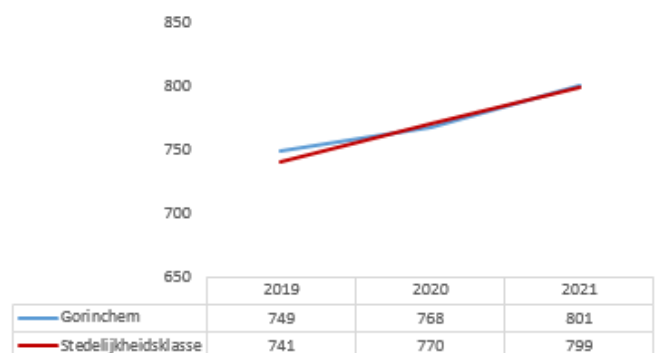
Demografische druk

Woonlasten éénpersoonshuishouden

Woonlasten meerpersoonshuishouden

2.9.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Prioriteiten en aandachtspunten

Onderwerp	Toelichting prioriteiten
Omgevingswet	De Omgevingswet wordt naar verwachting op 1 juli 2022 van kracht. Het betreft een grote wetswijziging op het gebied van de fysieke leefomgeving. De voorbereiding hierop vindt plaats door de uitvoering van het door de raad vastgestelde Programma- en actieplan Invoering Omgevingswet 2020-2029. Dit programma wordt elke 2 jaar geactualiseerd totdat de Omgevingswet volledig is ingevoerd (uiterlijk 2029)

Onderwerp	Toelichting aandachtspunten
Herontwikkelen pleinen	De verschillende visies van de stad pleiten voor een toegankelijke stad waar je plezierig in beweegt van A naar B en waar je je thuis voelt. Dit is een gespreksonderwerp in de verschillende wijkplannen en gebiedsvisies die gemaakt worden, zoals voor de Gildenwijk. De gemeente faciliteert de discussie hierover en stimuleert een uitwerking ervan.

Onderwerp	Toelichting overig
Woon- en Transformatievisie	In 2022 zetten we de nauwe samenwerking met Poort6 in het kader van de nieuwbouw, herstructurering en transformatielocaties voort. We werken hiertoe samen op basis van een gezamenlijke visie die met inwoners en andere betrokkenen tot stand is gekomen en steeds wordt bijgesteld. Kijk op de Wijk is hiervoor vanuit de gemeente een belangrijk doorlopend proces. We voegen circa 150 woningen toe in de stad. Vooral de uitbreiding in Hoog Dalem draagt hieraan bij in 2022. In 2022 evalueren we de manier waarop de urgentieverlening wordt uitgevoerd en komen waar nodig verbeteringen.
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving	Voor 1 juli 2022 zal de raad via een jaarverslag worden geïnformeerd over onze taken op het gebied van Vergunningen, Toezicht en Handhaving in 2021. In het eerste kwartaal zal het huidige beleid, voor zover nodig, worden aangepast aan de Omgevingswet die per 1 juli 2022 in werking treedt. In 2022 wordt met het VTH-systeem gewerkt conform de huidige wetgeving en zal het systeem worden voorbereid op de Omgevingswet inclusief koppeling aan het Digitale Stelsel Omgevingswet DSO.
Transformatie	De vaststelling van het bestemmingsplan Arkelsedijk is voorzien in 2022. De ontwikkelaar wil na de inwerkingtreding van het bestemmingsplan zo snel mogelijk starten met fase 1 van de woningbouw.

Reguliere taken

Onderwerp	Toelichting
Vergunningverlening	We voeren vergunningverlening uit op de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).
Toezicht en Handhaving	Op de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht voeren we toezicht en handhaving uit. Hierbij zijn waarschuwingen, last onder dwangsom en/of bestuursdwang belangrijke instrumenten.
Grondexploitaties	Gemeentelijke grondexploitaties worden door ons ontwikkeld en beheerd. De gemeentelijke grondexploitaties voor woningbouw ronden we verder af. Het betreft de verkoop van de resterende bouwrijpe gronden en de activiteiten van woonrijp maken.
Vastgoed	Voor de uitvoering van het gemeentelijk beleid zetten we, indien nodig, gemeentelijk vastgoed in. Vastgoed dat niet (direct) bijdraagt aan deze beleidsdoelen, stoten we af.

2.9.3 Wat gaat dit kosten?

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
TV81 Ruimtelijke Ordening	959	658	854	854	854	854
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	4.043	6.640	3.390	1.951	327	327
TV83 Wonen en bouwen	2.795	2.296	2.095	2.094	2.094	2.082
Lasten VROSV	7.798	9.594	6.338	4.900	3.275	3.263
TV81 Ruimtelijke Ordening	60	9	9	9	9	9
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	6.623	7.045	3.827	2.432	565	538
TV83 Wonen en bouwen	3.084	1.489	1.580	1.580	1.580	1.580
Baten VROSV	9.767	8.543	5.415	4.020	2.153	2.126
Totaal saldo van baten en lasten	1.969	-1.051	-923	-880	-1.121	-1.137
Mutaties reserves	-2.339	-416	-494	-538	-295	-269
Resultaat	-370	-1.467	-1.417	-1.417	-1.417	-1.405

De grondexploitaties taakveld 82 zijn geactualiseerd op basis van het vastgestelde MPG. In de paragraaf grondbeleid en vastgoedbeleid wordt hier nader op ingegaan.

Door een lagere doorbelasting van salariskosten naar taakveld 83 Wonen en bouwen nemen de geraamde lasten ten opzichte van 2021 af met € 201.000. Dit wordt voor € 100.000 veroorzaakt door kosten voor de omgevingswet.

2.9.4 Met welke verbonden partijen doen we dit samen?

- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
- GR Regio AV
- Hoog Dalem C.V.

2.10 Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen staan voor de baten in de begroting die niet gekoppeld zijn aan een specifiek programma en de bijbehorende kosten op die onderdelen. Deze baten dienen als algemeen dekkingsmiddel voor de begroting als geheel. In de paragraaf lokale heffingen vindt u de diverse onderdelen van deze gemeentelijke inkomstenbronnen.

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
TV011 Resultaat van de rekening baten & lasten	7.496	0	0	0	0	0
TV05 Treasury	1.565	201	153	17	184	112
TV061 OZB woningen	164	139	141	141	141	141
TV062 OZB- niet woningen	69	105	107	107	107	107
TV063 Parkeerbelasting	151	157	201	201	201	201
TV064 Belasting Overig	213	246	281	281	281	281
TV08 Overige baten en lasten	210	805	-238	-238	-238	-110
Lasten Overzicht algemene dekkingsmiddelen	9.867	1.654	644	509	676	732
TV05 Treasury	28.735	501	379	346	312	278
TV061 OZB woningen	4.540	4.732	4.832	4.832	4.832	4.832
TV062 OZB- niet woningen	4.843	5.180	5.308	5.308	5.308	5.308
TV063 Parkeerbelasting	1.480	1.734	1.734	1.734	1.734	1.734
TV064 Belasting Overig	611	727	390	390	390	390
TV07 Alg. uitkering en uitk. Gemeentefonds	73.665	70.928	74.544	72.997	72.562	72.750
TV08 Overige baten en lasten	1.591	0	0	0	0	0
Baten Overzicht algemene dekkingsmiddelen	115.468	83.803	87.189	85.607	85.139	85.293
Totaal saldo van baten en lasten	105.601	82.148	86.544	85.098	84.463	84.560
Mutaties reserves	-13.795	301	-26	-26	-26	-26
Resultaat	91.806	82.449	86.518	85.073	84.437	84.535

Op taakveld 08 Overige baten en lasten zijn de lasten in 2022 ten opzichte van 2021 ruim € 1 mln. lager omdat de beschikbare middelen van het Interbestuurlijk Programma in 2021 volledig zijn ingezet.

In de PPN 2022 is aangegeven dat het dividend van de BNG onder druk staat als gevolg van de coronacrisis, de lage marktrente en de aangescherpte richtlijnen vanuit de Europese bank. De baten op taakveld 05 Treasury zijn dan ook in 2022 verlaagd in verband met lagere dividendopbrengsten.

Ook is in de PPN 2022 aangegeven dat de tarieven voor de onroerende- en roerende zaakbelasting worden geïndexeerd. Dit heeft als gevolg dat de opbrengststramingen op de taakvelden 061 en 062 hoger uitvallen ten opzichte van de ramingen 2021.

In 2016 is de wettelijke mogelijkheid om precariobelasting te heffen op nutsnetwerken vervallen. Het Rijk heeft daarbij een overgangstermijn van 5 jaar bepaald. In 2021 hebben we voor de laatste keer gebruik gemaakt van de mogelijkheid om precariobelasting te heffen. Omdat we in 2022 geen precariobelasting meer mogen heffen heeft dit als effect dat op taakveld 064 Overige baten en lasten € 337.000 minder wordt ontvangen dan in 2021.

2.11 Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Overhead

Kosten van overhead zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Overheadkosten worden integraal opgenomen in het "overzicht overhead" en niet verdeeld naar de verschillende beleidsterreinen in de programma's. De uitzondering hierop is het deel van overhead dat bij investeringen en grondexploitatie hoort. Dit deel wordt wel toegerekend. Het overheadtarief wordt berekend door de totale overheadlasten van het taakveld overhead te delen door de totale directe personeelskosten. De omvang van de doorbelasting blijkt uit de onderstaande tabel.

Toegerekende overhead (bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024
Toegerekend aan investeringen en grondexploitatie	626	626	626	626

De baten en de lasten van de overhead zijn in onderstaande tabel meerjarig weergegeven. Hierop zijn de lasten voor investeringen en grondexploitatie in mindering gebracht. De baten betreffen huuropbrengsten van gebouwen, bijdragen van derden en overige inkomsten.

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
TV04 Overhead	12.958	11.795	12.202	11.869	11.803	12.547
Lasten Overzicht overhead	12.958	11.795	12.202	11.869	11.803	12.547
TV04 Overhead	683	497	512	512	487	487
Baten Overzicht overhead	683	497	512	512	487	487
Totaal saldo van baten en lasten	-12.275	-11.298	-11.690	-11.357	-11.316	-12.060
Mutaties reserves	1.291	-84	16	15	15	715
Resultaat	-10.984	-11.382	-11.675	-11.341	-11.301	-11.346

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten Overzicht heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Baten Overzicht heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	0	0	0	0	0	0

Exploitatie (bedragen x € 1.000 / - = nadeel)	Realisatie 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
TV99 Onvoorzien	0	100	100	100	100	100
Lasten Overzicht onvoorzien	0	100	100	100	100	100
Baten Overzicht onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	0	-100	-100	-100	-100	-100
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	0	-100	-100	-100	-100	-100

Overhead

De stijging van de geraamde lasten in 2022 ten opzichte van 2021 wordt vooral veroorzaakt door de indexering van de lonen.

Onvoorzien

De post Onvoorzien in de begroting dient ter dekking van lasten waarvoor geen budget in de begroting is opgenomen. In de begroting wordt ieder jaar een bedrag van € 100.000 voor onvoorziene uitgaven meegenomen. Voor het aanwenden van de post Onvoorzien (algemeen) als dekkingsmiddel gelden drie toetsingscriteria te weten: onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

Investeringsplan (bedrag x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
Vervangingsplan inventaris	112	143	30	135
Warmtenet Stadhuis	68		839	
Hard- en software	180	351	356	357
Totaal investeringen	360	494	1.225	492

Warmtenet Stadhuis

Deze investering betreft o.a. het aanpassen van het Stadhuis om aan te sluiten op het warmtenet.

Begroting 2022

Beleidsbegroting: Paragrafen

3 Beleidsbegroting: Paragrafen

De begroting bestaat uit een beleidsmatig en een financieel gedeelte. De paragrafen vallen onder het beleidsmatige gedeelte. Zij geven een dwarsdoorsnede van de begroting, gezien vanuit een bepaald beleidsterrein.

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.1.1 Inleiding

Deze paragraaf gaat in op de vraag in welke mate de financiële positie van gemeente Gorinchem toereikend is om de financiële gevolgen van risico's die zij loopt, op te kunnen vangen.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit:

1. De beschikbare weerstandscapaciteit: alle middelen en mogelijkheden om onvoorziene gebeurtenissen op te vangen.
2. De benodigde weerstandscapaciteit: Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen (zoals voorzieningen) die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van de gemeente.

3.1.2 Vastgesteld beleid

Voor de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is het volgende vastgestelde beleidskader van toepassing:

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Reserves, voorzieningen en weerstandsvermogen	2017

3.1.3 Beschikbare weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel is weergegeven hoe de beschikbare weerstandscapaciteit is opgebouwd.

Beschikbare weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 miljoen)	Jaarstukken 2020	Begroting 2022
Algemene reserve	27,7	28,6
Onbenutte belastingcapaciteit	1,0	1,0
Post onvoorzien	0,1	0,1
Meerjarige begrotingssaldi	2,2	3,2
Totale weerstandscapaciteit	31,0	32,8

De algemene reserve bedroeg bij de jaarrekening 2020 € 27,7 mln. De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door een vergelijking te maken tussen de Gorinchemse OZB-tarieven en de "artikel-12-tarieven". Dit zijn de tarieven die een gemeente minimaal moet heffen om in aanmerking te komen voor financiële steun vanuit het Rijk (via het gemeentefonds). De onbenutte capaciteit wordt incidenteel meegenomen in de weerstandscapaciteit, omdat deze in de praktijk niet snel wordt ingezet. Ook de post onvoorzien, die ieder jaar in de begroting staat, wordt slechts incidenteel meegenomen in de weerstandscapaciteit. Er zal namelijk in het eerstvolgende jaar weer een nieuwe post voor onvoorziene zaken in de begroting worden opgenomen.

De totale weerstandscapaciteit bedraagt € 32,8 mln. In deze cijfers zijn de gevolgen van het inzetten van een deel van het begrotingssaldo voor de investeringen (vanuit de PPN 2022-2025) en de gevolgen van de septembercirculaire nog niet meegenomen.

3.1.4 Benodigde weerstandscapaciteit

Om de benodigde weerstandscapaciteit te berekenen, zijn allereerst de risico's geïdentificeerd. Vervolgens is gekeken naar de kans van optreden van het risico: erg onwaarschijnlijk, waarschijnlijk, zeer waarschijnlijk of er zijn duidelijke indicaties die wijzen op optreden. Deze kansen zijn uitgedrukt in procenten en vermenigvuldigd met de financiële grondslag voor de berekening van het risico (kolom bedrag). Als het risico meerjarige financiële effecten heeft, wordt het risico voor maximaal vier jaar meegenomen in de benodigde weerstandscapaciteit. Jaar 1 voor 100%, jaar 2 voor 75%, jaar 3 voor 50% en jaar 4 voor 25%. Dat betekent dat vanaf het jaar van optreden van een risico de gemeente maximaal vier jaar de tijd heeft om het financiële effect voor 100% in de begroting op te vangen.

In deze paragraaf bespreken wij allereerst de risico's met een incidenteel financieel effect. Als tweede bespreken we de risico's met een structureel financieel effect. Als derde bespreken we de risico's zonder een financieel effect voor de benodigde weerstandscapaciteit.

Benodigde weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 miljoen)	Jaarrekening 2020	Kans	Bedrag	2022	2023	2024	2025	Huidig
Incidenteel financieel effect								
1. Gemeentelijke grondexploitatie	2,00		2,00					2,00
2. Hoog Dalem	0,58		0,30					0,30
3. Waarborgen en garanties	5,50	12,5%	44,00					5,50
4. Uitgegeven geldleningen	0,07	12,5%	0,53					0,07
5. Corona	5,26		0,49					0,49
6. Bouwkostenstijging investeringen		87,5%	2,50					2,19
<i>Totaal Incidenteel</i>	<i>13,41</i>		<i>49,82</i>					<i>10,54</i>
Structureel financieel effect								
7. Verbonden Partijen	0,31	12,5%	1,00	0,13	0,09	0,06	0,03	0,31
8a. Gemeentefonds (normeringssystematiek)	1,14	67,5%	0,72	0,49	0,36	0,24	0,12	1,22
8b. Gemeentefonds, overgangsmatregelen herverdeling	0,69		1,12		0,56	0,84	0,56	1,96
9. Leegstand panden	0,63	87,5%	0,25	0,22	0,16	0,11	0,05	0,55
<i>Totaal Structureel</i>	<i>2,77</i>		<i>3,09</i>	<i>0,83</i>	<i>1,18</i>	<i>1,25</i>	<i>0,77</i>	<i>4,03</i>
Totaal benodigde weerstandscapaciteit	16,18		52,91	0,83	1,18	1,25	0,77	14,58

Risico's met een incidenteel financieel effect

1. Gemeentelijke grondexploitatie

De risico's rondom de gemeentelijke grondexploitatie zijn in totaal ingeschat op € 2,0 mln. De risico's zijn gebaseerd op het MPG, waarin deze zijn uitgesplitst per grondexploitatie. Omdat hier het totaalrisico wordt weergegeven, zijn de kolommen kans en bedrag niet ingevuld.

In de gemeentelijke grondexploitatie worden de geraamde risico's in het weerstandsvermogen met name veroorzaakt door Groote Haar. Dit heeft hoofdzakelijk te maken met de lange looptijd van de grondexploitatie Groote Haar, waardoor deze zeer gevoelig is voor rentefluctuaties en prijsstijgingen. Dit effect komt verder tot uitdrukking in het risico dat de looptijd van Groote Haar verder wordt verlengd als de verbreding van de A27 niet tijdig is gerealiseerd. Overige risico's, maar met een minder grote impact, betreffen de kans dat de te verwerven grond duurder wordt dan

tot nu toe aangenomen en de kans dat door het niet integraal ophogen van het terrein de kavels niet voor de meest optimale grondprijs kunnen worden verkocht.

In de grondexploitaties zijn de risico's met betrekking tot de corona-uitbraak niet meegenomen omdat de impact van de coronacrisis nog niet te duiden is. Diverse instanties hebben de mogelijke gevolgen in kaart gebracht voor de woningmarkt, echter de prognoses bevatten veel aannames (een nieuwe variant/golf, de duur van de crisis, de mate van impact etc.) Daarnaast leren de voorgaande (financiële) crisissen dat de bouwsector laat-cyclisch is. Hierdoor zijn de gevolgen van de eerste coronagolf op dit moment ook lastig in kaart te brengen. Kortom, de impact is onzeker. Daarentegen is er in algemene zin in de grondexploitaties wel rekening gehouden met de risico's van vertraging in de uitgifte van grond en het niet kunnen realiseren van de geraamde grondprijzen.

2. Hoog Dalem

De voortgang in het project Hoog Dalem is in zoverre gevorderd dat risico's waarmee in het weerstandsvermogen rekening wordt gehouden zich slechts nog concentreren op de realisatie van het deelplan Middengebied. De risico's hebben betrekking op de planning; wordt het verwachte afzettempo gehaald op het moment dat de effecten van de coronacrisis op een laat-cyclische sector als de woningmarkt en bouwsector duidelijk worden. Met het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan in februari 2021 is het risico op het niet halen van het verwachte start uitgiftemoment weggenomen. Het aantal verkopen ligt voor op de planning zodoende is het totaalrisico voor de gemeente bepaald op ca. € 0,3 mln.

De onderliggende risico's zijn individueel gewogen (conform de voorgeschreven methodiek). Daarom is er geen percentage opgenomen in de tabel.

3. Waarborgen en garanties

De gemeente Gorinchem staat voor ca. € 44 mln. garant voor leningen van bijvoorbeeld deelnemingen, onderwijsinstellingen en verenigingen. Deze € 44 mln. vormt de financiële grondslag voor de berekening van het risico. De kans dat de gemeente wordt aangesproken voor schulden/leningen van deze instanties is ingeschat als erg onwaarschijnlijk (12,5%).

4. Uitgegeven geldleningen

De gemeente Gorinchem heeft ca. € 0,53 mln. leningen verstrekt aan bijvoorbeeld stichtingen. Deze € 0,53 mln. vormt daarmee de financiële grondslag voor de berekening van het risico. De kans dat één of meer van deze stichtingen hun lening niet kan terugbetalen, wordt ingeschat op erg onwaarschijnlijk (12,5%).

5. Corona

Het grootste en tevens meest lastig te kwantificeren risico, is het effect van de coronacrisis op de gemeentelijke financiën. Het is daarbij nog niet duidelijk in hoeverre het Rijk de gemeenten en inwoners en instellingen blijft compenseren voor de effecten van de crisis. Hoeveel kosten moeten worden gemaakt, is moeilijk in te schatten en is sterk afhankelijk van het verloop van het virus en de bijhorende maatregelen. Wij hebben op basis van de eerder besproken 42 risico's bekeken welke risico's het meest relevant zijn in 2022 en daarvoor een inschatting van het bedrag en de kans gemaakt. In onderstaande tabel hebben wij alleen de risico's met financiële impact toegelicht. Voor het totaaloverzicht van de coronarisico's verwijzen wij naar de bijlagen. De verlaging in de risico-inschatting t.o.v. de jaarrekening 2020 komt voornamelijk doordat de verwachte/mogelijke daling van het gemeentefonds, als gevolg van de crisis, uitgebleven is.

Nr	Risico-omschrijving (bedragen x € 1.000)	Toelichting / risicomaatregelen	Risico- bedrag	Risico-kans	Risico-2022 kans %	2023	2024	2025	Totaal	
6	De kade- en havengelden worden door de vermindering van het bezoek aan de stad en door reisbeperkingen negatief beïnvloed.	De grootste post betreft het aanleggen van cruiseschepen. Voor 2022 is het maximale risico berekend op ca € 100.000. In hoeverre de cruiseschepen weer gaan varen is nog onzeker.	100	Onwaarschijnlijk	37,5%	38	0	0	0	38
9	Het risico dat huurders van vastgoed niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen neemt toe. Dit geeft een groter risico van huurderving.	Kwijtschelding van huren heeft geleid tot huurderving. Het is mogelijk dat in 2022 weer kwijtscheldingsverzoeken worden ontvangen indien de resultaten van de huurders niet verbeteren. De kans is verlaagd naar 37,5%.	800	Onwaarschijnlijk	37,5%	300	0	0	0	300
13	Het risico dat huurders van sportvelden niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen neemt toe. Dit geeft een groter risico van huurderving.	De verenigingen (huurders) hebben aanvullende maatregelen genomen met betrekking tot corona. In 2020/2021 heeft de gemeente gedurende de lockdown periode de huren kwijtgescholden (€ 40.000 voor de buitensportverenigingen en € 45.000 voor de binnensportverenigingen). Voor 2022 is hetzelfde bedrag het uitgangspunt waarbij de kans is verlaagd.	85	Erg onwaarschijnlijk	12,5%	11	0	0	0	11
14	Tekorten van (gesubsidieerde) partijen die bijdragen aan de realisatie van het gemeentelijk beleid (vb.: sportverenigingen, bibliotheek, museum, theaters, enz.).	In 2021 zijn de diverse gesubsidieerde partijen gecompenseerd voor de gevolgen van corona. Er is een (beperkte) kans dat ook volgend jaar instellingen niet rond komen met de reguliere subsidie.	720	Erg onwaarschijnlijk	12,5%	90	0	0	0	90
34	Het risico dat belastingplichtigen niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen neemt toe. Dit geeft een groter risico voor kwijtschelding of oninbaarheid.	Rekening wordt gehouden met een toename van 10% aan kwijtschelding.	65	Onwaarschijnlijk	37,5%	24	0	0	0	24
36	De coronacrisis zelf dan wel de eventueel daardoor veroorzaakte economische crisis kan gevolgen hebben voor de hoogte van de algemene uitkering uit het gemeentefonds.	In de meicirculaire zijn de aanpassingen op basis van het CPB doorgevoerd. De uitkering van het Gemeentefonds voor 2022 is op basis hiervan in de begroting aangepast. De verwachting is dat in 2023-2025 de algemene uitkering wordt verlaagd. Deze is ook verwerkt.	0	Erg onwaarschijnlijk	0,0%	0	0	0	0	0
37	Te ontvangen dividenden kunnen onder druk komen te staan door de coronacrisis.	Dit risico speelt met name bij BNG en HVC.	220	Erg onwaarschijnlijk	12,5%	28	0	0	0	28
Totaal			1.990			490	0	0	0	490

6. Bouwkostenstijging investeringen

Momenteel stijgen de kosten van grondstoffen/bouwmaterialen sneller dan normaal. Het CBS geeft aan dat de stijging van de materiaalkosten dit jaar t/m juli 6,4% bedraagt. Exclusief loon bedraagt deze stijging 3,5%.

De verwachting is dat de loonstijging nog volgt. De komende jaren staan diverse investeringen op de agenda. De investeringen uit hoofde van Kweeklust, de herinrichting van de Banneweg, realisatie van de brug Arkelsedijk/Spijksedijk, Station Gorinchem Noord, het i_lab en de nieuwbouw van 't Gilde bedragen ruim € 50 mln. De verwachting is dat de loonstijging volgt. Op basis hiervan wordt rekening gehouden met een kostenstijging van 5% en bedraagt dit risico € 2,5 mln.

Risico's met een structureel financieel effect

7. Verbonden partijen

Gemeente Gorinchem heeft te maken met diverse verbonden partijen. Het aantal verbonden partijen en het financieel en inhoudelijk belang hiervan neemt de laatste jaren toe. In de paragraaf Verbonden partijen is meer informatie te vinden per verbonden partij met bijvoorbeeld een beschrijving van het publiek belang en de risico's. Niet alle risico's die daar genoemd worden, zijn financieel vertaald. Momenteel is er veel aandacht voor verbonden partijen en in het bijzonder gemeenschappelijke regelingen. Om de eigenaarsrol van de gemeente beter te kunnen ondersteunen, wordt hiervoor sinds 2018 extra capaciteit ingezet. Als financiële grondslag voor de berekening van het risico hanteren wij een bedrag van € 1 mln. en schatten wij de kans in op erg onwaarschijnlijk (12,5%).

De twee gemeenschappelijke regelingen die opereren in het Sociaal Domein (Avres en DG&J) vallen niet onder dit risico, maar zijn meegenomen onder het kopje Sociaal Domein.

8. Gemeentefonds

a. De hoogte van het Gemeentefonds heeft de afgelopen jaren een fluctuerend verloop gekend. Dit werd met name veroorzaakt door de algemene economische omstandigheden, het uitgangspunt van 'Samen de trap op, samen de trap af' en periodieke herijkingen van de maatstaven. De jaarlijkse groei of krimp van het gemeentefonds staat ook wel bekend als het accres. De normeringssystematiek 'Samen de trap op, samen de trap af' blijft bestaan, maar is verruimd. Met ingang van 2018 is de basis voor deze berekening de totale rijksbegroting. Dit geeft een bredere basis en daarmee een stabielere ontwikkeling van de accrespercentages. Toch worden fluctuaties in het gemeentefonds niet geheel uitgesloten, daarom wordt een risicobedrag opgenomen gelijk aan € 0,72 mln. (ca.1% van algemene uitkering € 72 mln.) met een kans van 67,5%.

b. Voor het jaar 2023 is een herijking van het gemeentefonds aangekondigd. De definitieve uitkomst van deze herijking is nog niet bekend en de besluitvorming hierover zal plaatsvinden na de vorming van een nieuw kabinet. Op basis van de voorlopige berekeningen komt het structurele nadeel voor Gorinchem uit op iets meer dan € 1 mln. per jaar. De wijziging wordt volgens gebruik gemaximeerd op € 15 per inwoner per jaar. Daarom wordt voor 2023 rekening gehouden € 567.030 (37.802 inwoners * € 15). Voor 2024 en verder is dit bedrag gecumuleerd en gewogen conform de voorgeschreven methodiek.

9. Leegstand panden

In de begroting staan ruim € 3 mln. aan huuropbrengsten geraamd. Bij de meeste verhuurde panden is sprake van een maatschappelijke invulling en een meerjarige verhuurovereenkomst en is het risico op leegstand beperkt. Bij enkele panden is het risico groter. Een concreet voorbeeld is het gemeentelijk pand aan het Stadhuisplein, waarin voorheen Avres gehuisvest was. Avres heeft in 2018 het huurcontract opgezegd. Het gemeentelijk pand staat daarmee leeg, en een concrete huurder is nog niet gevonden. Het bedrag voor de panden waar de gemeente risico loopt is ingeschat op € 0,25 mln. Het risico valt in de hoogste categorie (87,5%).

Risico's zonder financieel effect voor het weerstandsvermogen

1. Sociaal Domein

De reserve Sociaal Domein is op dit moment toereikend om specifieke (incidentele) risico's in het Sociaal Domein af te dekken. Daarom worden de risico's in het Sociaal Domein niet meegenomen in de berekening voor de benodigde weerstandscapaciteit. De financiële ontwikkelingen in het Sociaal Domein zijn niet zonder risico. De gemeenschappelijke regeling Avres zal voor 2022 naar verwachting geen beroep doen op een verhoogde

gemeentelijke bijdrage, maar voor de jaren daarna is dit niet nog niet duidelijk. De inhoudelijke keuzes uit het ambitiedocument moet een oplossing gaan bieden om structureel meer grip op de financiën te krijgen. De gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid en Jeugd die de jeugdwet voor de gemeenten in de regio uitvoert, heeft een omdenknootje (Grip op Jeugdhulp) opgesteld en op basis daarvan een meerjarenperspectief gepresenteerd. Hierin nemen de jaarlijkse lasten in de komende jaren af met € 15 mln. voor de regio. De onderbouwing van deze kostenreductie is nog niet op alle onderdelen concreet gemaakt. Zowel regionaal als lokaal zullen maatregelen ingezet moeten worden om de kostenreductie te halen. Er ligt dus een risico dat de afname van de kosten niet zo snel gaat als gepland, of (gedeeltelijk) niet gehaald wordt. Sinds 2021 is er rekening gehouden met een extra kostenstijging van 5% en is het effect van de afbouw van het solidariteitsbeginsel meegenomen. We monitoren nu in hoeverre deze afbouw ook leidt tot een beperking van de kosten.

Het kabinet onderkent dat de rijksmiddelen ontoereikend zijn voor de kosten die in het sociaal domein, in het bijzonder in de jeugdzorg, worden gemaakt. Daarom heeft ze besloten voor 2022 incidenteel extra rijksmiddelen beschikbaar te stellen. In de septembercirculaire 2021 wordt duidelijk op welk bedrag Gorinchem in 2022 kan rekenen. Eerder is een indicatie ontvangen van dit bedrag. Daaruit blijkt dat de bijdrage van het rijk voor Gorinchem ongeveer € 3 mln. zal bedragen. Het is overigens te verwachten dat de extra Rijksmiddelen uiteindelijk structureel zullen worden, maar dit wordt pas na de nieuwe kabinetsvorming duidelijk.

2. Omgevingswet

De Omgevingswet treedt op 1 juli 2022 in werking, dit heeft een forse impact op de gemeentelijke organisatie. Er is een programmaplan opgesteld dat de periode tot 2029 beslaat. Voor het goed implementeren van de Omgevingswet in de organisatie is een projectstructuur opgezet, zodat de wet per ingangsdatum kan worden uitgevoerd. Bij de ontwikkeling van de omgevingswet werken wij nauw samen met de regio zodat er voor de essentiële onderdelen van de wet goede werkafspraken liggen. Het risico van de effecten van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) zijn nog niet bekend. Het DSO betreft een systeeminrichting (ICT) waarbij verschillende overheden zijn aangesloten. Om dit risico te verkleinen is hier bij de aanbesteding van het VTH-systeem voor zover mogelijk rekening mee gehouden. De leverancier dient ervoor te zorgen dat de aansluiting wordt gegarandeerd. Vooralsnog wordt het risico op nihil geschat.

3. Waarborggaranties

De huidige boekwaarde van de totale garanties bedraagt iets meer dan € 800 mln. Circa € 782 mln. hiervan bestaat uit de garantstellingen door tussenkomst van waarborgfondsen. Dit zijn stichtingen die garant staan voor leningen die kredietverstrekkers zoals banken hebben uitstaan bij woningbouwcorporaties, welzijnsorganisaties, et cetera. De gemeente fungeert als achtervang voor het waarborgfonds. Het risico dat de gemeente wordt aangesproken als achtervang is nagenoeg nihil.

4. Station Papland

In de Perspectiefnota 2017-2020 is in het hoofdstuk *Relevante ontwikkelingen* station Papland genoemd: *Met betrekking tot de aanleg van station Gorinchem Noord / Papland op de MLL is besloten dat de aanleg daarvan wordt uitgesteld en in principe 'meeloopt' met de ontwikkeling van bedrijventerrein Groote Haar.* Het streven is om de halte gereed te hebben, zodra de eerste uitgifte van bedrijventerrein Groote Haar een feit is. De verwachting is dat dit 2024 wordt. Momenteel worden diverse varianten bekeken voor aanleg van de halte. Het totale tekort wordt ingeschat op minimaal € 3 mln. en maximaal € 4,5 mln. In het mobiliteitsplan is al rekening gehouden met een tekort van € 2 mln. Voor het overige tekort zal co-financiering gezocht worden in de vorm van subsidies dan wel opgevangen worden in de reserve infrastructuur. Het risico dat het tekort niet middels co-financiering of binnen de gemeentelijke begroting opgevangen kan worden is hiermee nagenoeg nihil.

Kansen zonder financieel effect voor het weerstandsvermogen

5. Dividendinkomsten

In de Perspectiefnota 2021-2024 is het dividend voor Stedin op nihil gesteld. Er is een kans dat we nog een beperkte dividenduitkering ontvangen de komende jaren. Over de hoogte van dergelijke uitkeringen kan, met de huidige inzichten (energietransitie), geen uitspraak worden gedaan. Voor de dividenduitkering op de preferente aandelen Stedin is afgesproken dat deze worden gebruikt voor afbouw van de schulden. Daarom is dit onderwerp niet financieel vertaald in de tabel.

3.1.5 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen (ook wel weerstandsratio) is de deling van de beschikbare weerstandscapaciteit door de benodigde weerstandscapaciteit.

Weerstandsvermogen	Ruim voldoende	Jaarstukken 2020	Begroting 2022
Weerstandsvermogen	$1,4 \leq x < 2,0$	1,92	2,25

Voor de begroting 2022 is het weerstandsvermogen 2,25. Hiermee komt de ratio uit boven de door de raad vastgestelde bandbreedte van 1,4 en 2,0 (ruim voldoende). Volgens het beleidskader is deze nu "goed". Na de doorrekening van de septembercirculaire 2021 en de inzet van het begrotingssaldo voor de investeringen, komt de weerstandsratio uit op 2,59.

3.1.6 Financiële kengetallen

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting en/of de balans. Deze kengetallen kunnen behulpzaam zijn bij het beoordelen van de financiële positie van de gemeente. Elk kengetal lichten we toe en vergelijken we met signaleringswaarden van de provincie Zuid-Holland. De provincie hanteert de volgende drie categorieën: minst risicovol, neutraal en meest risicovol. Wij benadrukken dat we voorzichtig moeten omgaan met conclusies te trekken uit individuele kengetallen. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden bekeken.

Netto schuldquote

	Netto schuldquote (bedragen x € 1.000 ; stand ultimo boekjaar)	Jaarstukken 2020	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
A	Vaste schulden	124.335	155.140	173.089	185.534	186.474
B	Netto vlottende schuld	5.309	10.000	10.000	10.000	10.000
C	Overlopende passiva	8.622	6.878	5.295	3.603	1.642
D	Financiële vaste activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	2.619	4.086	5.059	5.059	5.059
E	Uitzettingen < 1 jaar	26.337	7.000	7.000	7.000	7.000
F	Liquide middelen	324	0	0	0	0
G	Overlopende activa	3.040	1.000	1.000	1.000	1.000
H	Totale baten (exclusief mutaties reserves)	175.386	143.732	128.392	125.088	124.245
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	60%	111%	137%	149%	149%
I	Financiële vaste activa (exclusief uitstaande leningen)	2.084	3.444	3.444	3.444	3.444
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G-I)/H x 100%	61%	112%	138%	150%	150%
Signaleringswaarde provincie: <90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal en >130% is meest risicovol						

De netto schuldquote is het totaal van de leningenportefeuille verminderd met de eigen middelen. Hierdoor ontstaat een indicatie van de druk van de rentelasten op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre de gemeente geld doorleent, is ook de netto schuldquote exclusief doorgeleende gelden weergegeven. De netto schuldquote neemt toe

in de komende jaren, voornamelijk als gevolg van de geplande nieuwe investeringen. Deze leiden tot een toename van de schulden. De schuldquote bevindt zich met ingang van 2023 boven de bandbreedte van de categorie neutraal en komt daarmee in de categorie meest risicovol. Deze ontwikkeling is in aanloop naar de Perspectiefnota 2021-2024 onderkend. Dit is mede de reden geweest dat er maatregelen zijn getroffen om de schuldpositie niet verder op te laten lopen. Op basis van de huidige keuzes, inzichten en prognoses zal de schuld na 2025 afnemen.

Solvabiliteitsratio

Solvabiliteit (in procent)		Jaarstukken 2020	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
A	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	86.054	80.053	80.535	78.931	77.984
B	Balanstotaal	242.531	272.578	290.683	300.391	299.477
Solvabiliteit (A/B) x 100%		35%	29%	28%	26%	26%
Signaleringswaarde provincie: >50% is minst risicovol, 20-50% is neutraal en <20% is meest risicovol						

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de verhouding van het eigen vermogen tot het balanstotaal. Dit laat zien dat we op de lange termijn aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen. De dalende solvabiliteitsratio wordt veroorzaakt door het stijgende balanstotaal als gevolg van de geplande investeringen. Op basis van de signaleringswaarde is de solvabiliteitsratio neutraal.

Structurele exploitatieruimte

Structurele exploitatieruimte (bedragen x € 1.000)		Jaarstukken 2020	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
A	Totale structurele lasten	128.620	123.688	121.084	121.416	121.963
B	Totale structurele baten	132.479	124.776	121.977	121.387	121.469
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	0	26	26	26	26
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	1.576	70	154	318	607
E	Totale baten	180.573	147.504	128.748	136.052	128.789
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%		3,0%	0,8%	0,8%	0,2%	0,1%
Signaleringswaarde provincie: >0% is minst risicovol, = 0% is neutraal en <0% is meest risicovol						

Het kengetal structurele exploitatieruimte laat zien of de structurele baten voldoende zijn om de structurele lasten te dekken. In alle jaren is er sprake van een structureel overschot. De signaleringswaarde komt voor 2022 uit op het minst risicovol.

Grondexploitatie

Grondexploitatie (bedragen x € 1.000 ; stand ultimo boekjaar)		Jaarstukken 2020	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden	0	0	0	0	0
B	Bouwgronden in exploitatie	46.768	48.662	54.295	56.160	58.639
C	Totale baten (exclusief mutaties reserves)	175.386	143.732	128.392	125.088	124.245
Grondexploitatie (A+B)/C x 100%		27%	34%	42%	45%	47%
Signaleringswaarde provincie: <20% is minst risicovol, 20-35% is neutraal en >35% is meest risicovol						

Het kengetal grondexploitaties geeft de boekwaarde van grondexploitatie weer ten opzichte van de totale baten van de gemeente. Dit kengetal geeft twee zaken weer. Allereerst is er een risico dat de gemeente bij verkoop van de gronden niet de gehele boekwaarde kan realiseren. Als tweede kan een hoge boekwaarde wel betekenen dat bij verkoop de opbrengsten (incidentele baten) gebruikt kunnen worden om bijvoorbeeld de leningenportefeuille af te bouwen. Op basis van de signaleringswaarde is het kengetal grondexploitaties neutraal in 2022. Vanaf 2023 komt de

signaalwaarde in de categorie meest risicovol. Dit wordt met name veroorzaakt door de grondexploitatie Groote Haar, waarvoor de investeringen eerst moeten worden gedaan, maar de inkomsten pas later (buiten dit meerjarenperspectief) gerealiseerd zullen worden.

Belastingcapaciteit

Belastingcapaciteit (in euro)		Jaarstukken 2020	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	254	261	261	261	261
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	220	207	207	207	207
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	279	337	337	337	337
D	Eventuele heffingskorting	0	0	0	0	0
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	753	805	805	805	805
F	Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin (in jaar t - 1)	723	801	801	801	801
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%		104%	100%	100%	100%	100%
Signaleringswaarde provincie: <95% is minst risicovol, 95-105% is neutraal en >105% is meest risicovol						

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk van de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde van 100%. De totale woonlasten voor een gezin bij gemiddelde WOZ-waarde nemen meer dan 6% toe. De komende jaren ligt de belastingdruk op het landelijk gemiddelde en deze is op basis van de signaleringswaarde neutraal.

Financiële kengetallen in perspectief

Kengetallen	Jaarstukken 2020	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Netto schuldquote	60%	111%	137%	149%	149%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	61%	112%	138%	150%	150%
Solvabiliteitsratio	35%	29%	28%	26%	26%
Structurele exploitatieruimte	3,0%	0,8%	0,8%	0,2%	0,1%
Grondexploitatie	27%	34%	42%	45%	47%
Belastingcapaciteit	104%	100%	100%	100%	100%

Signaleringswaarde: groen is minst risicovol, oranje is neutraal en rood is meest risicovol

Kengetallen die op groen of oranje staan, beoordelen we als een gezonde situatie. Kengetallen die op rood staan, geven aanleiding tot zorgen en vragen dus nadere aandacht.

Op basis van de kengetallen is de conclusie dat de financiële positie in grote lijnen gezond is. Er is nog steeds een trend van oplopende schulden, daardoor afnemende solvabiliteit en een hoog geïnvesteerd vermogen in de grondexploitatie. Met de ingezette lijn bij de Perspectiefnota 2021 (op basis van gesprekken met de klankbordgroep Financiën) is ingegrepen om deze financiële trend te keren vanaf (ongeveer) 2025.

3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

3.2.1 Inleiding

We maken voor de kapitaalgoederen onderscheid tussen vastgoed en niet-vastgoed. Per categorie worden de kapitaalgoederen nader toegelicht, inclusief het daarbij behorende onderhoud.

3.2.2 Vastgesteld beleid

De volgende vastgestelde beleidskaders zijn van toepassing:

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2021-2025	2015
Meerjarenonderhoudsplannen gemeentelijke kapitaalgoederen	2017
Nota Vastgoedbeleid	2020
Buitengewoon Groen 2021-2025	2020

3.2.3 Vastgoed

De gemeente Gorinchem heeft vastgoed in eigendom. Hiermee kan zij sturen op gewenste maatschappelijke ontwikkelingen en doelstellingen. Het vastgoed is onderverdeeld naar maatschappelijk, commercieel en overig.

De afgelopen jaren heeft het accent van het vastgoedbeleid voornamelijk op het afstoten van overtollig vastgoed gelegen. De komende periode zal daarnaast ook aandacht worden besteed aan het efficiënter huisvesten van maatschappelijke partijen en een verdere verduurzaming van het restant (kernvoorraad) aan gemeentelijke gebouwen.

Jaarlijks wordt, aan de hand van de zogenaamde vastgoedlijst, de gemeentelijke vastgoedportefeuille tegen het licht gehouden en het feitelijk gebruik en het perspectief van de panden geactualiseerd. Het jaarlijks onderhoud van de panden die worden verkocht, of waarvan de functie vervalt, wordt getemporeerd of in zijn geheel uitgesteld. Het (jaarlijks) onderhoud van het vastgoed wordt uitgevoerd aan de hand van het vastgestelde meerjarenonderhoudsplan (mop) Vastgoed. Alle (vervangings)werkzaamheden worden daarbij zo duurzaam mogelijk uitgevoerd.

In 2021 is de routekaart verduurzaming gemeentelijk vastgoed opgesteld. Het biedt een startpunt en stappenplan voor de verduurzaming van gemeentelijke panden en zorgt voor een langetermijnvisie voor het verduurzamen van onze panden om daarmee te voldoen aan de afspraken in het kader van de energietransitie 2050. In de eerste helft van 2022 wordt een verdiepingsslag gemaakt met de routekaart. Voor een selectie van panden (bijv. die met het grootste energiegebruik) wordt een meerjarig werkplan opgesteld met concrete acties voor energiebesparing en CO₂-reductie. Waar mogelijk worden CO₂ besparende maatregelen gekoppeld aan toch al geplande werkzaamheden. De aansluiting van het stadhuis op het warmtenet in de Gildenwijk is hier een voorbeeld van.

Voor 2022 staat voornamelijk regulier onderhoud gepland. Dat houdt in dat er diverse nuts-, schilder-, schoonmaak- en technisch onderhoud werkzaamheden worden uitgevoerd aan onze eigendommen. In 2022 renoveren we de school aan de Johan van Egmondstraat, we voeren ook renovatiewerkzaamheden uit aan de Dokter Hiemstralaan 24/24a, we vervangen de regelkast van het Caribabad, starten met de renovatie van het voorzieningengebouw in de Lingeaven en voeren een groot onderhoudsproject uit bij het museum om het binnenklimaat te optimaliseren. Zoals aangegeven gaat bijzondere aandacht uit naar de verduurzamingsopgave van onze vastgoedportefeuille. Door middel van quick wins worden deze in het meerjarenonderhoudsplanningen (MJOP) geïntegreerd.

In 2021 zijn de MJOP geactualiseerd. De uitkomst is in de begroting verwerkt. In 2022 wordt gestart met de aanschaf en implementatie van een nieuw onderhoudsbeheersysteem. Ook moeten nieuwe raamovereenkomsten zorgen voor een meer rechtmatige – en doelmatige inkoop van diensten en werken ten behoeve van onderhoud.

Begin 2022 zal de Kadernota Maatschappelijk Accommodatiebeleid Gorinchem (KMAG) worden vastgesteld.

Feitelijke gegevens van het gemeentelijk vastgoed

De gemeente heeft momenteel 88 panden in eigendom. Deze panden zijn naar soort vastgoed onderverdeeld volgens de vastgestelde vastgoedlijst en in onderstaande, geactualiseerde, tabel opgenomen.

Soort vastgoed	Sublabel	Aantal 2021	Aantal 2022
Maatschappelijk vastgoed	Onderwijs	32	32
	Sport	8	8
	Welzijn	5	5
	Cultuur	3	3
	Economie en Toerisme	3	3
	Erfgoed/historie	14	14
	Intern vastgoed (bestuurlijke en ambtelijke huisvesting)	5	5
Commercieel vastgoed	Horeca	1	1
	Kantoor	0	0
	Detailhandel	1	0
	Bedrijfsruimte	4	4
	Kinderdagverblijf/BSO	1	1
Overig vastgoed	Woningen	8	6
	Ontwikkelingsvastgoed	5	6

Vanuit strategische overwegingen wordt besloten over aan- en verkoop van vastgoed. Vastgoed wordt verkocht als het de realisatie van beleidsdoelstellingen niet meer dient.

3.2.4 Niet-vastgoed

Wegen

De gemeente Gorinchem heeft in totaal circa 1,6 mln. vierkante meter aan wegareaal in beheer, zo'n 146 kilometer wegen. Hiervan is circa 25% asfalt en 75% elementverharding (rijbanen). Door middel van inspecties wordt de kwaliteit in beeld gebracht. De (technische) richtlijnen geven aan of er onderhoud plaats zou moeten vinden. Daarnaast hanteren we de uitgangspunten van het beleid openbare ruimte, dat in 2020 door de Raad is vastgesteld. Voor de komende jaren sluit wegbeheer nauw aan bij de 33 maatregelen die Gorinchem tot 2040 heeft vastgelegd in de mobiliteitsvisie. De Banneweg en de Haarsekade zijn hiervan goede voorbeelden. Aansluiting bij de rioleringsprojecten wordt gecontinueerd. Dat vindt voornamelijk plaats in de Gildewijk, waar ook een start wordt gemaakt met de aanleg van het warmtenet. Ook worden er gidslijnen aangebracht vanaf het station naar de binnenstad en wordt er alvast gekeken of er gidslijnen kunnen worden aangebracht vanaf andere OV-knooppunten. Daarnaast is er jaarlijks klein asfaltonderhoud, werkzaamheden rondom belijning en markering, klein onderhoud open verhardingen en verkeerskundige werkzaamheden. Daarnaast voeren we klein onderhoud uit, en grijpen we in bij calamiteiten, klachten en (FIXI) meldingen van bewoners. In 2022 werken we voor het eerst met een integraal beheerplan voor groen, wegen, beschoeiingen en openbare verlichting.

Groen

Gorinchem wil een buitenruimte waar je makkelijk in beweegt, je moet erin kunnen ontspannen, sporten, recreëren en het moet uitnodigen voor ontmoetingen. In het beleid openbare ruimte en het gemeentelijk rioleringsplan staat dat de buitenruimte klimaatadaptief en biodivers moet zijn en bovenal slim te beheren. Dat laatste passen we in 2022 toe door een integraal beheerplan groen, wegen, beschoeiingen en openbare verlichting te gebruiken. Ook zetten we in

2022 meer in op maatwerk per wijk, zoals vermeld in het beleidsplan openbare ruimte 'Buitengewoon groen'. En we gebruiken in 2022 ook meer data om ons werk te verbeteren zoals ecologische data en bomendata. Op deze manier werken we toe naar groene verbindingen in onze stad waarin we ons bestaande groen versterken. De Gildenwijk vormt één van de decors waar we dit doen. Hierin lopen we 'op' met de wijkaanpak vanuit wonen en wijkbeheer. We koppelen mee in het Gijs van Andelpark als we daar met werkzaamheden aan de vijzel en het gemaal aan de slag gaan. In 2022 leggen we nog een Tiny Forest aan. In het kader van Steenbreek passen we op kleine schaal vergroening toe waar het nu nog versteend is. Een voorbeeld is het ontsteden van het asfaltveld bij Achilles.

Riolering

In 2020 is een nieuwe Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) 2020-2025 vastgesteld. Dit is de beleidsmatige, financiële en technische basis voor het onderhoud van het rioolstelsel. Hierin is € 200.000,- per jaar opgenomen voor klimaatadaptieve werkzaamheden in de stad. Een deel daarvan zal in de Gildenwijk ingezet worden, maar ook in het Gijs van Andelpark en eventuele andere meekoppelkansen in de stad. Zoals de ondergrondse werkzaamheden van onze netwerkpartners Oasen, STEDIN en HVC (warmtenet) .

Water

Gorinchem werkt nauw samen met het Waterschap aan de talrijke watertjes die de stad rijk is. Zo plannen we samen onze werkzaamheden voor het maaibeeld, het afplaggen van plasbermen, het baggeren en onderhoudswerken aan duikers en beschoeiingen. In 2022 zetten we dit voort, ook in projecten als de dijkverzwaring bij Dalem en diverse waterretentieprojecten. We delen beiden het streven om een blauwgroene structuur een basis te laten zijn voor bebouwing en niet andersom. Water heeft een belangrijke rol in de stad. We gaan onderzoek doen welk water toegankelijk is voor recreatie en of we voldoende verkoeling in de stad hebben. Bijvoorbeeld in de binnenstad. In 2022 verzoeken we Oasen ook om meer watertappunten in de stad aan te leggen.

Veerboten

De Veerdienst beschikt momenteel over zeven veerboten (twee autoveerboten, twee voet-fiets boten en drie veertaxi's). In 2022 zullen twee veerponten worden vervangen door elektrische vaartuigen. De onderhoudskosten maken deel uit van de reguliere begroting. Hiervoor is (nog) geen meerjarenonderhoudsplan opgesteld.

Havens

Onder de havens vallen:

- De Linge haven met het havenkantoor, het voorzieningengebouw, de dienstwoning en alle in de haven aanwezige bruggen, sluizen, steigers en remmingswerken;
- De dienstensteiger, een passantensteiger en de steigers van de veerdienst die buiten de waterpoort zijn gelegen en alle overige steigers in de Linge haven;
- De Handelskade en de loswal.

De Linge haven omvat de Lingesluis, Visbrug, de Peterbrug, de Korenbrug, de kademuren Het Eind, kademuren Kriekenmarkt, kademuren Appeldijk, kademuren Havendijk, kademuren Kortendijk, frontmuren Voorhaven, kademuren Buiten de Waterpoort, kademuren Duivelsgracht, de Waterpoort, historische haven, Ondervloed, twee historische sluizen en voorhaven Linge zijde en Merwedezijde.

Het onderhoud aan de havens gebeurt aan de hand van meerjarenonderhoudsplannen. Het onderhoud van de steigers in Sleeuwijk, Woudrichem, Werkendam en Hardinxveld-Giessendam komt voor rekening van de betreffende gemeente met uitzondering van de aluminium laadkleppen die door de gemeente Gorinchem worden onderhouden.

Civiele kunstwerken, bruggen en beschoeiingen

Civiele kunstwerken en bruggen is een verzamelnaam voor bouwwerken die onderdeel uitmaken van de infrastructuur, zoals tunnels, kademuren, duikers, steigers en damwanden. In totaal 191 objecten. In 2020 is een meerjarenbeheerplan vastgesteld waarin staat hoe we de komende 5 jaar omgaan met dit areaal. Een areaal wat jaarlijks wordt uitgebreid met bruggen, bijvoorbeeld in de nieuwbouwwijk Hoog Dalem (11 bruggen) en de nieuw aangebrachte duiker in de Banneweg. Een areaal dat beeldbepalend is, zeker in een stad vol cultureel erfgoed. In 2022 werken we ook met een beheerplan beschoeiingen, op basis van een complete inspectie. We werken aan de Krabsteeg, de duiker in de Melkheul, het Jacques Groenpad en talloze andere locaties in de stad. In 2022 passen we voor het eerst een samenwerking met het onderhoud voor de Beeldende Kunstwerken toe binnen dit werkgebied. Samen met een commissie uit de stad gaan we aan de slag om de kwaliteit en beleving van onze beeldende kunst te verhogen.

Openbare verlichting

Gorinchem telt 7545 lichtmasten. Dagelijks en periodiek onderhoud wordt uitgevoerd door Bureau Openbare Verlichting. Dit is een gemeenschappelijke Regeling, waar ook de gemeenten Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Molenlanden, Papendrecht en Vijfheerenlanden gebruik van maken. Daarnaast is er ook soms sprake van groot onderhoud, dat vaak een projectmatige aanpak vraagt en dat opdrachtgeverschap ligt bij de gemeente. Bijvoorbeeld in nieuwbouwprojecten (Lingewijk, Mollenburg). In 2022 lopen we nog een lichte achterstand in onderhoudswerkzaamheden uit 2021 in, mede veroorzaakt door een vertraagde aanbesteding. In 2022 is er ook aandacht voor de kwaliteit van de verlichting in de binnenstad bijvoorbeeld door meer en meer toe te werken naar uniformiteit en juist kleurgebruik van de verlichting. En we pakken ook door op de nieuwe led-verlichting bij de sportvelden. In 2022 wordt ook gewerkt met de slimme data uit openbare verlichting, meer een meer lichtmasten zijn namelijk voorzien van software om uit te lezen en wellicht te combineren voor andere doeleinden (zoals veiligheid).

Het illuminatieplan maakt geen onderdeel uit van de openbare verlichting. Dit is op zichzelf staande verlichting die niet is aangesloten op de openbare verlichting. De Grote Toren zal in 2022 uitgelicht worden.

3.2.5 Meerjarenonderhoudsplannen (mop)

Voor het planmatig onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen zijn meerjarenonderhoudsplannen opgesteld. Uitzondering daarop zijn de kapitaalgoederen groen en veerboten. De onderhoudskosten voor groen zijn jaarlijks ongeveer gelijk en daar is geen sprake van groot onderhoud. De onderhoudskosten voor veerboten zijn afhankelijk van de keuzes die worden gemaakt naar aanleiding van de businesscase. Voor het kapitaalgoed riolering is het onderhoud opgenomen in het GRP. In 2020 zijn mop's voor Buitensport en Civiele kunstwerken gemaakt. In de tabel van het onderdeel kwaliteitsniveau en onderhoudslasten per kapitaalgoed is de relatie met de onderhoudsplannen en het gewenste kwaliteitsniveau inzichtelijk gemaakt.

3.2.6 Kwaliteitsniveau en onderhoudslasten per kapitaalgoed

In onderstaande tabel is per kapitaalgoed het kwaliteitsniveau van onderhoud en de onderhoudslasten weergegeven zoals deze in de meerjarenbegroting 2022-2025 zijn opgenomen.

Kwaliteitsniveau onderhoud kapitaalgoederen en bijbehorende onderhoudslasten (bedragen x € 1.000)	Kwaliteitsniveau	Jaarlijkse storting in voorziening groot onderhoud	Gepland groot onderhoud jaarschijf 2022	Jaarlijks budget regulier (klein) onderhoud
<u>Gebouwen:</u>				
- woningen en panden	normaal en instandhouding	90	78	59
- onderwijs panden	normaal en instandhouding	262	269	215
- panden Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties	normaal	350	224	13
- panden t.b.v. kunstuitoefening	normaal	122	29	69
- panden maatschappelijke zorg	normaal	2	2	2
- gemeentelijk onroerend goed	normaal	334	259	487
		1.159	861	844
Wegen	zie Buitengewoon Groen ¹	0	0	960
Groen	zie Buitengewoon Groen ²	0	0	1.002
Riolering	Conform GRP ³	0	0	248
Water	geen kwaliteitsniveau vastgesteld ⁴	0	0	21
Veerboten	geen kwaliteitsniveau vastgesteld	0	0	256
Havens	normaal	83	31	71
Bruggen, kunstwerken en duikers	normaal	123	35	71
Monumenten	normaal	119	43	68
Parkeergarages	normaal	127	197	114
Buitensportaccommodaties	normaal	305	83	97
Openbare verlichting	normaal	24	20	76
Kunst	normaal	10	8	22
	Totaal	1.950	1.278	3.848

1. Bij de vaststelling van het beleidskader (Buitengewoon Groen) is ook gekozen voor gebiedsdifferentiatie, waardoor - via maatwerk - verschillende kwaliteitsniveaus zijn vastgesteld. Deze verschillen dus per gebied/woonwijk en variëren van exclusief, bijzonder niveau, plus niveau tot standaard niveau. Zie hiervoor verder het beleidskader.
2. Bij de vaststelling van het beleidskader Visie en beleidsplan Openbare ruimte Schoon en heel (Buitengewoon Groen) is ook gekozen voor gebiedsdifferentiatie, waardoor - via maatwerk - verschillende kwaliteitsniveaus zijn vastgesteld. Deze verschillen dus per gebied/woonwijk en variëren van exclusief, bijzonder niveau, plus niveau tot standaard niveau. Zie hiervoor verder het beleidskader.
3. In (een bijlage van) het GRP worden de doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden beschreven. Dit is de kwaliteit die met het GRP wordt beoogd.
4. Het beheer van de watergangen is de verantwoordelijkheid van het Waterschap Rivierenland. Zij voeren hier de regie en stellen het kwaliteitsniveau vast.

3.3 Financiering

3.3.1 Inleiding

Financiering betreft de wijze waarop de gemeente leningen aantrekt en eventueel overtollig geld (tijdelijk) uitzet. Beleidskaders voor financiering zijn nodig om de rentelasten te beperken en de risico's te beheersen.

3.3.2 Vastgesteld beleid

Naast de wettelijke kaders geldt voor de paragraaf Financiering het volgende raadsbeleidskader:

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Treasurybeleid	2017

Het Treasurybeleid verschaft duidelijkheid over hoe gemeente Gorinchem haar financieringsbehoefte invult en het renterisico beheerst.

Daarnaast heeft het college de volgende twee documenten vastgesteld:

Relevant besluit college	Vastgesteld door college in
Notitie schuldpositie	2017
Treasurystatuut	2020

Het Treasurystatuut verschaft duidelijkheid over de spelregels rondom Treasury. De notitie schuldpositie verschaft duidelijkheid over de leningenportefeuille van Gorinchem en bevat sturingsmogelijkheden om de schuldpositie (positief) te beïnvloeden.

3.3.3 Financieringsportefeuille

In onderstaande tabel wordt de meerjarige ontwikkeling van onze langlopende leningportefeuille, extra (her-) financieringsbehoefte en rente- en aflossingsverplichtingen weergegeven per 1 januari van het betreffende jaar.

Financieringsportefeuille (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
Stand langlopende leningen per 1-1	111.240	155.140	173.089	185.534
Aflossingsverplichtingen	12.100	10.051	11.555	10.060
Financieringsbehoefte kort	13.133	9.945	9.745	9.870
Rentebetelingsverplichtingen	2.021	2.323	2.497	2.622

Financieringsbehoefte

Om de financieringsbehoefte te bepalen zijn de volgende twee zaken belangrijk: (1) de boekwaarde van de investeringen en de voorraden gronden en (2) de financieringsmiddelen. Allereerst kijken wij naar de verwachte ontwikkeling van de boekwaarde van zowel lopende als nieuwe investeringen en gronden van 2021 tot en met 2024. Als tweede kijken wij naar de externe en de interne financieringsmiddelen. De externe financieringsmiddelen zijn de langlopende leningen en de kortlopende leningen. De interne financieringsmiddelen zijn de reserves en de voorzieningen. De financieringsbehoefte is vervolgens het saldo van de investeringen en de beschikbare financieringsmiddelen. Een financieringstekort lost de gemeente op door het aantrekken van nieuwe kortlopende of langlopende leningen. Conform het Treasurybeleid sluit gemeente Gorinchem kortlopende leningen af totdat de targetrente bereikt is, dan wel de kredietlimiet is bereikt. In bovenstaand overzicht zijn de langlopende leningen weergegeven en het bedrag dat kortlopend gefinancierd wordt. De doelstelling van het Treasurybeleid is om het hieruit voortkomende renterisico zoveel mogelijk te beperken. De toename in de langlopende leningen is hoofdzakelijk het gevolg van nieuwe investeringen die (voor)gefinancierd moeten worden.

3.3.4 Renteontwikkeling

Bij de Perspectiefnota 2022-2025 is de rekenrente bepaald op 1,0%, dit is een daling ten opzichte van de 1,1% die eerder gehanteerd werd. De daling van de rekenrente volgt op de ontwikkeling dat tegen zeer lage rentes vreemd vermogen kan worden aangetrokken.

Aan de grondexploitaties dient de werkelijke rente te worden toegerekend. Deze rente wordt bepaald op de verhouding vreemd vermogen en totaal vermogen en het gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille. De rente voor grondexploitaties is voor 2022 bepaald op 0,94%.

3.3.5 Renterisico's

Een gemeente moet haar renterisico's beheersen door middel van onder andere de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De overheid stelt grenzen aan het totaal van kort geld, omdat rentefluctuaties grote gevolgen kunnen hebben voor de rentelasten in de (meerjaren)begroting. De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)	2022 - kwartaal 1	2022 - kwartaal 2	2022 - kwartaal 3	2022 - kwartaal 4
Toegestane kasgeldlimiet	12.385	12.385	12.385	12.385
Werkelijke kasgeldlimiet	10.000	10.000	10.000	10.000
Ruimte	2.385	2.385	2.385	2.385

Elk kwartaal is er een ruimte van circa € 2,4 mln. Hiermee voldoen we ruimschoots aan de kasgeldlimiet. In het rentebeleid is verder vastgelegd dat als de rente zou stijgen tot boven een vastgestelde targetrente, dat er dan overgegaan wordt tot langlopende financieringen. In andere gevallen wordt, binnen de kaders van de kasgeldlimiet, optimaal gebruik gemaakt van kortlopende financieringen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm beperkt de omvang van de jaarlijkse aflossingen en de leningen die voor renteherziening in aanmerking komen. De renterisiconorm is vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal.

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
Toegestane renterisico	29.141	25.543	27.156	25.744
Werkelijke renterisico	12.100	10.051	11.555	10.060
Ruimte	17.041	15.492	15.601	15.685

Uit bovenstaande tabel blijkt dat wij binnen de grenzen van de renterisiconorm opereren.

3.3.6 Schatkistbankieren

Gezien de huidige planning van uitgaven en inkomsten zijn er in 2022 geen schatkistgelden beschikbaar en zal het verplichte schatkistbankieren voor onze gemeente in de praktijk niet snel een rol spelen. Daarnaast is het drempelbedrag per 1 juli 2021 verhoogd naar ca. € 3 mln. (was € 1 mln.).

3.4 Bedrijfsvoering

3.4.1 Inleiding

Op basis van het BBV is de gemeente verplicht om de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering te verstrekken. Onder bedrijfsvoering verstaan we de sturing en beheersing van de ondersteunende processen binnen de organisatie. De paragraaf Bedrijfsvoering schetst op hoofdlijnen de manier waarop onze organisatie haar ambities wil bereiken en welke middelen daarvoor nodig zijn.

3.4.2 Personeels- en organisatiebeleid

Strategisch HRM

HRM was een van de speerpunten in het Gorcums akkoord 2018-2022. Hier zijn belangrijke stappen in gezet. Zo nemen we begin 2022 een nieuw personeels- en salarissysteem in gebruik waarin de HR processen en sturingsinformatie optimaal zijn gedigitaliseerd en gestroomlijnd. In 2022 zien we de eerste uitkomsten van de Strategische Personeels Planning: wat heeft onze organisatie de komende jaren nodig (kwantitatief en kwalitatief) en wat moeten we doen om daar te komen. Het actualiseren van regelingen op gebied van HR is een continu proces waarbij we steeds kijken of de regelingen diversiteit en inclusie ondersteunen. Net zoals we ook bij de werving en selectie hier aandacht voor hebben zoals we ook in het Charter Diversiteit hebben afgesproken wat we in september 2021 hebben ondertekend. De uitwerking van het stagebureau is in 2021 gestart en daarmee beogen we nog meer passende stageplekken te kunnen faciliteren de komende jaren. In 2022 gaan we starten met het project functiehuis en loongebouw. Dit project is bedoeld voor het actualiseren van bestaande functiebeschrijvingen en waarderingen en om te kijken hoe het loongebouw van Gorinchem zich verhoudt tot vergelijkbare gemeenten. Op de krappe arbeidsmarkt van nu is dat belangrijk. Uitdagend werk, een leuke werkgever maar ook beloning en arbeidsvoorwaarden tellen voor toekomstige medewerkers mee.

Formatie

Formatie	2022	2023	2024	2025
Formatie in fte's	337	326	325	325

Omdat er in de formatie een aantal tijdelijke formatieplaatsen is opgenomen, loopt het aantal formatieplaatsen de komende jaren licht terug.

Ziekteverzuim

De werkgroep Vitaliteit zet zich samen met het arboteam, het management en HR, in voor preventie en vitaliteit. Door regelmatig aandacht te schenken aan gezonde leefstijl, voeding, bewegen en ontspannen, maatwerk en het beheersbaar maken van de werkdruk proberen we het ziekteverzuim zoveel mogelijk te beperken.

Organisatie

In 2022 gaan we met inzet van de Peilstok mens en organisatie frequent en regelmatig meten hoe de ontwikkeling is op de thema's van de organisatie ontwikkeling als: de lerende organisatie, samen maken we de stad (van buiten naar binnen), leidinggeven, leukste gemeente, samenspel organisatie en bestuur, organisatiestructuur en werkwijze. De Peilstok is laagdrempelig en resultaten zijn snel zichtbaar zodat we op een transparante manier en met betrokkenheid van onze medewerkers kunnen zien hoe de voortgang op de thema's is en waar nog extra op ingezet moet worden. Om goed aan de (grote) opgaves voor de stad te kunnen werken, zetten we extra in op projectmatig werken. We hebben hier tijdelijk voor 2 jaar een extra teammanager aangetrokken die in eerste instantie sturing geeft aan de projectleiders van stadsontwikkeling en daarnaast projectmatig werken in de hele organisatie gaat versterken. Waar nodig zetten we de reserve organisatieontwikkeling in en rapporteren daarover volgens afspraak aan de

gemeenteraad (de gemeentesecretaris informeert de gemeenteraad periodiek (vertrouwelijk) over de organisatieontwikkeling en de inzet van de reserve).

3.4.3 Informatisering en automatisering

We gaan in 2022 verder om onze gegevens en informatie nog beter digitaal te ordenen, te ontsluiten en te gebruiken. Dat doen we op meerdere manieren:

- Als een uitvloeisel van het programma Gorinchem Duurzaam Digitaal onderzoeken we op welke manier, en tegen welke kosten, we op enig moment kunnen beschikken over een E-depot dat voldoet aan alle vereisten vanuit de archiefwet voor langdurige opslag en ontsluiting van informatie.
- We gaan aan de slag met het nog beter toegankelijk maken van gegevens voor burgers en bedrijven vooruitlopend op de komst van de Wet Open Overheid.
- We maken waar mogelijk gebruik van faciliteiten en architectuurprincipes vanuit het landelijke VNG-initiatief Common Ground, oa door het gebruik van gestandaardiseerde interfaces tussen applicaties.
- We werken meer 'datagestuurd'. We zetten bijvoorbeeld in op meer gebruik van Geografische informatiesystemen voor de presentatie, selectie en ontsluiting van allerlei gegevens, bv voor het plannen van toezicht (bv routes), of het via een kaartje opzoeken van gegevens in een backofficesysteem, etc.

Bruikbaarheid, betrouwbaarheid, continuïteit, veiligheid, privacy en vertrouwelijkheid blijven ook in 2022 cruciale thema's. We geven hier inhoud aan door het moderniseren van onze ICT infrastructuur (netwerk- en servers, netwerkverbindingen) en applicatielandschap (oa financiële applicatie, gemeentelijke belastingen). We blijven daarmee niet alleen actueel, maar voldoen ook aan verplichtingen op het vlak van rechtmatigheid. Hierdoor creëren we extra mogelijkheden tot het bieden van digitale dienstverlening en -ondersteuning (denk bv aan parkeervergunningen, digitaal toezicht en handhaving, eenduidige authenticatievoorzieningen (DigiD, eID, eHerkenning)).

Een en ander vertaalt zich naar het meerjarig informatie- en ICT beleid, ingestoken op een strakkere regie op de financiën. Technisch en functioneel kan er veel, maar helaas vaak alleen tegen steeds hogere kosten. We ontkomen niet aan scherpere keuzes tussen lasten en baten, aan het toepassen van de regel 'nieuw voor oud', en voor het scherper inzichtelijk maken wat nieuwe wensen en/of nieuwe wetgeving uitvoeringstechnisch werkelijk kost. Daarnaast zullen we de kostenallocatie verbeteren om ervoor te zorgen dat er een beter inzicht ontstaat welke applicatie(s), extra kosten voor haar rekening neemt.

Leidraad daarbij is dat we moeten voldoen aan wetgeving en dat ontwikkelingen toegevoegde waarde moeten hebben voor de stad en/of de organisatie. Vanzelfsprekend kijken we daar bij ook naar steeds lastigere dossiers van elektronische veiligheid en -robuustheid, IT-control en privacy- en vertrouwelijkheidsaspecten.

Als uitvloeisel van corona en de keuze om 50/50 op kantoor/thuis te gaan werken, passen we ook in 2022 nog een aantal zaken aan ten aanzien van de inrichting en gebruik van onze gebouwen, en slimme (ICT)voorzieningen voor onze mensen.

3.4.4 Financiën

De gemeentelijke financiën vormen een belangrijke basis voor het jaarlijks uit te voeren werk. Het adequaat beheren en beheersen van de inkomende en uitgaande geldstromen is essentieel. In de gemeentelijke begroting gaat jaarlijks ca. € 130 mln. om, daarnaast doen we ook nog investeringen. De financiële huishouding is continu aan verandering onderhevig, nieuwe regelgeving, nieuwe inhoudelijke ontwikkelingen, nieuwe projecten etc. En daar dient de gemeentelijke administratie continu op in te springen. Het huidige financiële pakket wordt al sinds 2005 gebruikt. De steeds maar veranderende omstandigheden maken dat de huidige inrichting niet effectief meer is. We zijn in 2021 gestart met de aanbesteding van een nieuw financieel pakket, dat ruimte biedt aan de informatiebehoefte van de

huidige tijd en optimaal de verschillende processen ondersteunt. Dit biedt tevens de mogelijkheid om de administratieve processen te optimaliseren, waar mogelijk te digitaliseren en wellicht te automatiseren.

Vorig jaar is de basis voor beheersing van de schuldpositie gelegd. Het is nu vooral zaak hier goed op te blijven sturen en monitoren. Zo zal de schuldpositie de eerste jaren nog oplopen, maar daarna wordt een substantiële afbouw van de schulden ingezet. De historisch lage rente helpt hier zeker aan mee, maar de afbouw van de schuld omvang is het belangrijkste doel om bij eventuele rentestijging de begroting betaalbaar te houden en een sluitende begroting te kunnen blijven presenteren.

In de afgelopen jaren heeft een uitgebreid onderzoek plaatsgevonden naar de BTW-inrichting van de financiële administratie en naar complexe(re) vraagstukken waarbij het van toepassing zijnde btw-regime niet 100% duidelijk was. In 2021 is over de uitkomsten overleg gevoerd met de belastingdienst en is een vaststellingsovereenkomst gesloten. Hiermee zijn de afgelopen jaren tot en met 2019 definitief afgerekend. De aandacht ligt er nu vooral op om voor de komende jaren de beheersing aan te scherpen en op onderdelen de inrichting verder aan te passen.

Tot slot vraagt ook de personele planning de nodige aandacht. Diverse medewerkers bereiken binnen afzienbare tijd de pensioengerechtigde leeftijd of hebben deze onlangs bereikt. De huidige arbeidsmarkt maakt het lastig om voor alle functies geschikt personeel te vinden, nog afgezien van de enorme ervaring en kennis die de organisatie verlaat.

3.4.5 Inkoop en aanbesteding

Inkoop binnen de gemeente Gorinchem is zich aan het ontwikkelen. Samenwerking met de verschillende teams zorgt voor meer kennisverbreding van inkoop in de organisatie. Ingezet wordt op het uniformeren van aanbestedingsdocumenten en periodiek inkoopoverleg met de teammanagers. Deze overleggen, samen met de resultaten van de spendanalyse, vormen de basis van de aanbestedingskalender.

In 2022 blijft de focus liggen op het verkleinen van de inkooponrechtmatigheid en staat het herzien van het gemeentelijk inkoopbeleid op de planning.

3.4.6 Bestuurlijke planning en control

Rekenkameronderzoeken

Onderzoek Meldingen openbare ruimte

Het onderzoek is afgerond. De raad heeft op 23 september 2021 de conclusies uit het onderzoeksrapport overgenomen. De rekenkamercommissie wil haar conclusies en aanbevelingen in het licht van het vernieuwde werkproces plaatsen. Vanaf januari 2021 werkt de gemeente Gorinchem namelijk met een nieuw meldingssysteem voor de openbare ruimte. Gorinchem is bezig met het verbeteren van het proces zoals het laten aansluiten van onze externe partners in het werkproces. Aan het einde van 2021 wordt een evaluatie gehouden en de resultaten daarvan worden begin 2022 met de raad gedeeld.

Veiligheid

De rekenkamercommissie heeft in december 2020 de raad geïnformeerd over het onderzoek naar Veiligheid. Met het onderzoek wil de rekenkamercommissie de raad een praktische handreiking geven om zijn rol in het veiligheidsbeleid optimaal te vervullen. Hierbij zal de rekenkamercommissie een overzicht geven van de verschillende onderdelen van het veiligheidsbeleid en de rol van de raad daarin. Vraag hierbij voor de commissie is: hoe heeft de raad zijn vertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol vervuld ten aanzien van het veiligheidsbeleid en welke lessen zijn hieruit te trekken om de vervulling van deze rol te versterken?

Collegeonderzoeken

Onderzoek kostendekkendheid tarieven

In 2020 is onderzoek gedaan naar de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing, rioolbelasting, marktgelden, kadegelden, Lingehaven en begraafrechten. Het onderzoeksrapport bevatte een aantal algemene, technische en bestuurlijke aanbevelingen. In de Perspectiefnota 2022 is de kostendekkendheid van de begraafrechten als ruimtegever benoemd. Het college heeft in dit verband in deze begroting 2022 een voorstel gedaan over de volledige kostendekkendheid van de begraafrechten. In 2022 zal het college ook de volledigheid van de kostendekkendheid van de marktgelden bezien.

Burgerpeiling 2021

De raad is op 7 oktober 2021 geïnformeerd over de uitkomsten burgerpeiling 2021. Het rapport is deze keer uitgebreid met informatie op wijkniveau naast informatie op stadsniveau. De uitkomsten van de burgerpeiling 2021 zijn vergelijkbaar met 2019. De uitkomsten zijn ook voor benchmarkdoeleinden geplaatst op www.waarstaatjegemeente.nl. De burgerpeiling heeft een aantal aandachtspunten opgeleverd. De aandachtspunten "Woon- en leefklimaat", "Welzijnsvoorzieningen" en "Relatie inwoner – gemeente" worden in 2022 betrokken bij bestaande plannen en acties.

Informatieveiligheid

Naar informatieveiligheid loopt momenteel een onderzoek. In de onderzoeksopzet gaat aandacht uit naar de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid inzake informatieveiligheid. Het is wenselijk enkele raadsleden hierbij te interviewen omdat het onderzoek onder meer gericht is op het verder vergroten van het bewustzijn over informatieveiligheid binnen het college en de raad. De afronding van het onderzoek is gepland in het eerste kwartaal van 2022.

De keuze over het onderzoeksonderwerp in 2022 wordt aan het nieuwe college over gelaten.

3.4.7 Administratieve organisatie en interne controle

De inrichting van de administratieve organisatie en interne controle is erop gericht om de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van ons handelen te waarborgen en de risico's te beheersen.

Interne controle

In 2022 worden de interne controles uitgevoerd op basis van het interne controleplan en het uitvoeringsprogramma 2022. De interne controles dragen bij aan de kwaliteit van de organisatie en sluiten aan op de doelen van de organisatieontwikkeling. Op basis van de belangrijkste geldstromen, risico's en ontwikkelingen wordt beoordeeld welke processen gecontroleerd worden. Bij de selectie van de processen vindt afstemming plaats met de accountant.

Uit de interne controles vloeien aanbevelingen voort op het gebied van de bedrijfsvoering.

Accountantscontrole

De accountantscontrole 2022 vindt plaats overeenkomstig de verordening accountantscontrole gemeente Gorinchem 2017 (artikel 213 Gemeentewet).

De raad zal begin 2022 op hoofdlijnen worden geïnformeerd over de uitkomsten van de interim-controle 2021 en de reactie van het college daar op.

De accountant geeft in het proces van de vaststelling van de jaarstukken 2021 de raad een toelichting op de uitkomsten van de accountantscontrole op de jaarrekening 2021. Het college geeft in een raadsinformatiebrief een reactie op de bevindingen van de accountant.

In het najaar 2022 presenteert de accountant het controleplan 2022 aan de raad. De raad heeft de mogelijkheid om zelf aandachtspunten toe te voegen aan het plan.

Rechtmatigheidsverantwoording

Op 1 oktober 2020 is in een I&O-B&A-vergadering gesproken over de rechtmatigheidsverantwoording die op basis van de toen geldende planning van de wetgeving vanaf de jaarrekening 2021 door het college zou moeten worden afgegeven. De raad heeft op 15 oktober 2020 de kaders voor de rechtmatigheidsverantwoording 2021 vastgesteld.

Inmiddels is bekend dat de rechtmatigheidsverantwoording door latere wetgeving op zijn vroegst voor de jaarrekening 2022 wordt ingevoerd. Als uitgangspunt gebruiken we hiervoor de op 15 oktober 2020 vastgestelde kaders.

3.4.8 Interbestuurlijk toezicht

De provincie Zuid-Holland is in 2013 met alle Zuid-Hollandse gemeenten bestuursovereenkomsten aangegaan met afspraken over het interbestuurlijk toezicht. Als gevolg van deze overeenkomst, wordt jaarlijks in de Jaarstukken gerapporteerd over het interbestuurlijke toezicht. De overeenkomst uit 2013 is niet meer actueel.

Inmiddels is een nieuwe bestuursovereenkomst interbestuurlijk toezicht 2022 beschikbaar. Het doel van deze overeenkomst is om afspraken te maken over de samenwerking, rollen, belangen en verantwoordelijkheden binnen het interbestuurlijke toezicht tussen de provincie en gemeenten. Het college onderschrijft de uitgangspunten van het vernieuwde interbestuurlijke toezicht die bijdragen aan een goed functionerend openbaar bestuur.

Het streven is te komen tot actuele datasets. De bestaande toezichtindicatoren worden daarom herzien door de provincie. De planning is erop gericht dat per 1 januari 2022 een nieuwe set indicatoren beschikbaar is voor gebruik in de gemeentelijke planning- en controlcyclus. In de Jaarstukken 2022 zullen de nieuwe indicatoren opgenomen worden.

3.5 Grondbeleid

3.5.1 Inleiding

Deze paragraaf behandelt de gemeentelijke grondexploitaties.

3.5.2 Vastgesteld beleid

Beleidskader	Vastgesteld door de raad in
Nota Grondbeleid 2020-2023	2020

3.5.3 Visie, beleid en uitvoering

MPG

In het Meerjaren Programma Grondexploitaties (MPG) staan de financiële stand van zaken en de bijbehorende risico's van de gemeentelijke grondexploitaties in één overzicht. Het MPG maakt het de gemeenteraad mogelijk beter te sturen op de ruimtelijke projecten (kwalitatief en kwantitatief). Bovendien legt het college er verantwoording mee af over de bereikte resultaten binnen de grondexploitaties.

Grondbeleid

Grondbeleid biedt het kader voor ruimtelijke beleid en ruimtelijke doelstellingen. Het is een middel om de ruimtelijke doelstellingen en de ruimtelijke projecten die uit de programma's voortvloeien zo economisch verantwoord mogelijk te realiseren.

De woonlocaties in de stedelijke vernieuwing en uitleggebieden zijn onderdeel van programma 9 (Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing). De ontwikkeling van bedrijventerreinen is terug te vinden in programma 4 (Economie).

In het MPG wordt jaarlijks financieel en beleidsmatig over de grondexploitaties gerapporteerd.

Het grondbeleid is op basis van de doorvertaling van de ambities uit het Gorcums Akkoord en de groeiambitie van Gorinchem (uitgewerkt in de nieuwe gemeentelijke Woon- en Transformatievisie) in 2019 geactualiseerd en in januari 2020 vastgesteld. De groeiambitie naar 40.000 inwoners uit de Visie van de Stad moet, ondersteund door onder andere het Grondbeleid Gorinchem 2020-2023, worden gefaciliteerd en uiteindelijk gerealiseerd.

3.5.4 Prognose grondexploitaties

In onderstaande tabel is het volgende opgenomen over de gemeentelijke grondexploitaties:

- De actuele boekwaarde per grondexploitatie op 31 december 2020;
- Een prognose van de boekwaarde per grondexploitatie op 31 december 2021 (op basis van de tussenrapportage 2021);
- Een actuele prognose van het resultaat per grondexploitatie (NCW = Netto Contante Waarde).

De prognose voor de grondexploitatie is gebaseerd op de laatst vastgestelde herziening bij de jaarrekening 2020. De prognose van het jaar waarin de grondexploitatie tot afwikkeling komt, is voor deze begroting geactualiseerd.

Afgesloten grondexploitaties maken geen onderdeel uit van dit overzicht.

In exploitatie genomen gronden (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 31-12-2020	Boekwaarde per 31-12-2021	Actuele NCW Per 1-1-2021	Voorziening per 1-1-2021	Reservering Weerstands-vermogen 2022	Eindjaar
<u>Verliesgevende grondexploitaties</u>						
Mollenburg	-12.143	-11.155	-10.947	-10.947	19	2022
Groote Haar	-45.490	-51.441	-6.023	-6.023	1.750	2040
Subtotaal	-57.633	-62.596	-16.971	-16.971	1.769	
<u>Winstgevende grondexploitaties</u>						
Lingewijk Noord	-440	4.486	2.839	N.v.t.	99	2023
Kleine Haarsekade	-159	154	151	N.v.t.	58	2021
Oost II	-5.507	-5.452	1.302	N.v.t.	78	2022
Subtotaal	-6.107	-811	4.292		235	
Totaal	-63.740	-63.407	-12.678	-16.971	2.004	

Hieronder worden per grondexploitatie de meest actuele ontwikkelingen geschetst.

Mollenburg

In 2021 zijn de laatste zelfbouwkavels in fase 1, 2 en 3 geleverd. Daarnaast zijn er 3 vrije zelfbouwkavels in fase 4 verkocht. De verwachting is dat de zelfbouwkavels uit fase 4 begin 2022 afgenomen worden.

In 2022 wordt gestart met het woonrijp maken en inrichten van het gebied. Dit betreffen werkzaamheden zoals de aanleg en het inrichten van het groen, realisatie langzaam verkeersbruggen en entree van het plangebied via de Sportlaan. De verwachting is dat de zelfbouwkavels in fase 1 tot en met 3 eind 2021 zijn opgeleverd door de ontwikkelaar waardoor de tijdelijke bouwweg gefaseerd ingericht wordt tot definitieve woonstraat. De oplevering van de zelfbouwkavels in fase 4 wordt verwacht eind 2022. Na de definitieve oplevering van de zelfbouwkavels kan ook fase 4 verder ingericht worden. Dan is ook het openbaar gebied definitief opgeleverd en is daarmee de hele woonwijk gereed.

Groote Haar

Ten aanzien van Groote Haar is het bestemmingplan onherroepelijk. Het plan is waterhuishoudkundig en civieltechnisch verder uitgewerkt.

De planning van de realisatie en uitgifte van Groote Haar is afhankelijk van afspraken met Rijkswaterstaat (RWS). RWS heeft toegezegd een tussenmijlpaal voor de aansluiting Scheiwijk op te nemen in het contract voor realisatie van de verbreding A27. De regio heeft aangedrongen op voorrang voor dit traject. In de tussenmijlpaal neemt RWS een uiterste realisatiedatum op. Streefdatum voor ingebruikname van de nieuwe aansluiting Scheiwijk is eind 2026. Het is de bedoeling met de uitgifte van het bedrijventerrein op deze datum aan te sluiten. Om de grond tijdig bouwrijp te hebben is een tijdelijke ontsluiting nodig vanaf de A27. In 2021 zijn de werkzaamheden voor de aanleg van de tijdelijke bouwweg gegund en eerste werkzaamheden begonnen. In 2022 worden de resterende bouwwerkzaamheden voor realisatie van de tijdelijke bouwweg verder uitgevoerd zodat via de tijdelijke bouwontsluitingsweg het bedrijventerrein voorbelast kan worden.

RWS voert aankoopgesprekken met alle eigenaren van de grond die nodig is voor de verbreding van de A27, voor de verbindingsweg en voor de aansluiting. De gemeente biedt daartoe waar mogelijk compensatiegrond aan. De gronden voor de verbindingsweg komen in eigendom van de gemeente Gorinchem. In 2022 worden de laatste grondaankopen voor de verbindingsweg verwacht.

Lingewijk Noord

In 2020 is de grondverkoop voor 64 woningen via een tender aanbesteed en gegund aan een ontwikkelende partij. De uiteindelijke grondverkoop vindt gefaseerd in 2021 en 2022 plaats. Door de grote vraag naar de woningen in de

Lingewijk zijn alle 64 woningen al in 2021 geleverd. In 2021 is tevens gestart met de bouw van de woningen door de ontwikkelaar. In 2022 en 2023 wordt de grondexploitatie verder woonrijp gemaakt en wordt het gebied verder ingericht. De exploitatie wordt uiteindelijk in 2023 afgesloten.

Oost II

De gronduitgifte van bedrijventerrein Oost II is inmiddels ver gevorderd. Na de gronduitgifte van ruim 1.300 m² in 2021, zijn er in 2022 nog enkele percelen te koop. Het is de verwachting dat Oost II in 2022 is uitverkocht. In dat jaar worden verder de resterende civieltechnische werkzaamheden uitgevoerd zoals de aanleg groen en verhardings- en herstelwerkzaamheden. Het is de planning de grondexploitatie eind 2022 af te sluiten.

Hoog Dalem

De ontwikkelingen van Hoog Dalem staan in de paragraaf Verbonden Partijen beschreven in de paragraaf 'Hoog Dalem C.V.'.

3.5.5 Voorzieningen en weerstandsvermogen

Risico's grondexploitaties

De risico's waarvan de kans van optreden het hoogste (nagenoeg zeker) is, zijn in de prognoses van de resultaten van de grondexploitaties verwerkt en worden afgedekt binnen de voorziening. Overige risico's zijn per plan benoemd, financieel vertaald en gekoppeld aan een kans van optreden. Voor die risico's wordt een bedrag in het weerstandsvermogen aangehouden.

In de gemeentelijke grondexploitaties heeft Groote Haar het grootste aandeel in de geraamde risico's in het weerstandsvermogen. De reden daarvoor is de lange looptijd van de grondexploitatie die nog verder opgerekt wordt als de verbreding van de A27 niet tijdig gerealiseerd is. De grondexploitatie Groote Haar is daarmee zeer gevoelig voor rentefluctuaties en prijsstijgingen. Verder kan het zo zijn dat de kavels door het niet integraal ophogen van het terrein niet voor de meest optimale grondprijs kunnen worden verkocht. De totale projectspecifieke gewogen risico's van alle grondexploitaties zijn begroot op € 2,0 mln. en zijn opgenomen in het weerstandsvermogen.

De verlaging van de rekenrente 2021 had een gunstig effect op de resultaten van de grondexploitaties. Met een verdere verlaging van de rekenrente per 2022 is op dit moment nog geen rekening gehouden. Als de verlaagde rekenrente bij de eerstvolgende herziening van de grondexploitaties wordt verwerkt, heeft dat financieel een substantieel voordelig effect. Met name het geprognosticeerde verliesgevend resultaat van grondexploitatie Groote Haar neemt met honderdduizenden euro's af. Het effect voor toekomstige rentestijgingen voor de grondexploitatie Groote Haar wordt dan groter. De resultaten van de komende herziening van de grondexploitaties worden verwerkt in de jaarrekening 2021.

3.6 Lokale heffingen

3.6.1 Inleiding

Lokale heffingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. Bij de gebonden heffingen is de besteding daarvan gerelateerd aan een direct aanwijsbare tegenprestatie, zoals de afvalstoffenheffing, rioolbelasting, leges, begraafrechten en marktgelden. Deze heffingen worden daarom niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Ongebonden lokale heffingen, zoals de onroerendezaakbelasting (OZB), roerendezaakbelasting (RZB), hondenbelasting, parkeerbelasting en precariobelasting worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. De besteding van die heffingen is niet gebonden aan een bepaalde taak.

3.6.2 Vastgesteld beleid

Voor de lokale heffingen zijn de beleidsuitgangspunten gehanteerd die zijn vastgesteld in het raadsbesluit van 8 juli 2021 over de Perspectiefnota 2022-2025.

Middels de Perspectiefnota 2022-2025 is besloten de tarieven voor de OZB, RZB, precariobelasting en marktgelden met 1,3% te laten stijgen. Deze stijging komt overeen met het gemiddeld gewogen prijsindexcijfer van het Centraal Plan Bureau (CPB).

Bij de tarieven van de rioolbelasting, de afvalstoffenheffing en de lijkbezorgingsrechten is het uitgangspunt kostendekkendheid.

3.6.3 Kwijtscheldingsbeleid

Als een belastingplichtige als gevolg van financiële omstandigheden niet in staat is een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, dan kan kwijtschelding worden verleend. De gemeentelijke kwijtscheldingsnormen mogen niet meer dan 100% van de bijstandsnormen bedragen, wel minder. In Gorinchem gelden de maximale normbedragen, wat er op neer komt dat een belastingplichtige met een inkomen op bijstandsniveau in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking komt.

De volgende belastingen komen voor kwijtschelding in aanmerking: de afvalstoffenheffing, rioolbelasting en de hondenbelasting voor de eerste hond. Met de kwijtschelding is in de begroting een bedrag gemoeid van zo'n € 700.000. De gederfde inkomsten wegens het verlenen van kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en rioolbelasting worden verrekend via de desbetreffende tarieven.

3.6.4 Overzicht lokale heffingen

De drie belangrijkste lokale heffingen zijn de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolbelasting. Onderstaand wordt ingegaan op de achtergronden en uitgangspunten 2022 voor deze heffingen. Daarnaast wordt kort stilgestaan bij de achtergronden en uitgangspunten van de overige belastingen, heffingen en rechten.

Baten

In de komende jaren worden de volgende baten uit lokale heffingen geraamd:

Heffingssoort (bedragen in €)	2021	2022	2023	2024	2025
Algemene dekkingsmiddelen:					
OZB	9.912	10.140	10.140	10.140	10.140
Roerende-zaakbelasting	16	16	16	16	16
Hondenbelasting	166	168	168	168	168
Parkeerbelastingen	1.731	1.731	1.731	1.731	1.731
Precariobelasting	493	155	155	155	155
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	12.318	12.210	12.210	12.210	12.210
Gebonden heffingen:					
Afvalstoffenheffing	4.820	5.339	5.339	5.339	5.152
Rioolbelasting	3.898	3.824	3.750	3.718	3.718
Leges	1.467	1.527	1.527	1.527	1.527
Lijkbezorgingsrechten	306	397	437	437	437
Marktgelden	43	43	43	43	43
Subtotaal gebonden heffingen	10.534	11.130	11.096	11.064	10.877
Totaal geraamde inkomsten lokale heffingen	22.852	23.340	23.306	23.274	23.087

Algemene dekkingsmiddelen

Deze opbrengsten mogen vrij worden besteed. Er gelden geen wettelijke beperkingen voor de mate waarin de tarieven mogen worden verhoogd. Per opbrengstsoort volgt een toelichting op de ontwikkelingen in 2022.

Onroerendezaakbelasting

De OZB is verreweg de belangrijkste gemeentelijke belasting. De OZB-tarieven worden uitgedrukt in een vast percentage van de economische waarde van de onroerende zaken. Als onderdeel van de uitgangspunten van de Perspectiefnota 2022-2025 is het OZB tarief met 1,3% verhoogd. Hierop wordt een correctie toegepast voor de waardeontwikkeling. De waarde wordt getaxeerd conform de WOZ en wordt ieder jaar opnieuw vastgesteld. De taxaties zijn gebaseerd op het marktniveau op 1 januari van het jaar voorafgaand aan het belastingjaar.

Voor 2022 wordt voor de woningen rekening gehouden met een gemiddelde waardestijging van 7%. Voor de niet woningen wordt verwacht dat de gemiddelde waarde gelijk zal blijven. Bij de tariefberekeningen is het uitgangspunt gehanteerd dat de hertaxatie op macroniveau niet tot verzwaring van de belastingdruk mag leiden, zodat de effecten van de hertaxatie zijn gecompenseerd via de tarieven. Het heffingsareaal is neerwaarts bijgesteld op basis van de inzichten in 2021. Het effect hiervan wordt gecompenseerd via de tarieven.

In de onderstaande tabel is de ontwikkeling van het heffingsareaal 2022 met de bijbehorende tarieven weergegeven.

	Heffingsareaal (x € 1mln)	Tarief 2021	Tarief 2022	Opbrengst (x € 1.000)
<u>Woningen</u>				
- Eigenaar	4.560	0,1119%	0,1060%	4.832
<u>Niet woningen</u>				
- Eigenaar	935	0,3120%	0,3296%	3.082
- Gebruiker	840	0,2539%	0,2650%	2.226

Roerendezaakbelasting

De RZB is qua heffing te vergelijken met de OZB, met dit verschil dat de RZB wordt geheven voor roerende woon- en verblijfsruimten. De tarieven zijn wettelijk gekoppeld aan de OZB-tarieven. Het heffingsareaal van de RZB is beperkt van omvang en omvat alleen de ruim 70 woonarken.

Hondenbelasting

Hondenbelasting wordt geheven voor het houden van een hond. Conform de uitgangspunten van de Perspectiefnota 2022 zijn de tarieven met 1,3% verhoogd (en afgerond).

Hondenbelasting (bedragen in €)	2021	2022
Per hond	80,00	81,00
Kennel	132,00	134,00

Parkeerbelasting

De gemeente heft parkeerbelasting voor het parkeren van een voertuig op een aangewezen plaats en tijdstip of voor verleende parkeervergunningen. Met de heffing van parkeerbelasting worden algemene inkomsten verkregen. Wanneer een parkeerder geen of te weinig parkeergeld betaalt kan het verschuldigde parkeergeld via een naheffingsaanslag op de parkeerder worden verhaald, inclusief een opslag voor de kosten die met het opleggen van de aanslag zijn gemoeid. Het bedrag dat als opslag mag worden doorberekend is aan een wettelijk maximum gebonden. Conform de huidige gedragslijn wordt het wettelijk maximumtarief gehandhaafd, hetgeen op dit moment neerkomt op € 66,50.

Precariobelasting

De gemeente heft precariobelasting voor het hebben van voorwerpen op, onder of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Voor reclameuitingen en uitstallingen bij winkels wordt momenteel geen precario geheven. Door een wetwijziging in 2017 is de mogelijkheid om precariobelasting te heffen op nutsnetwerken afgeschaft. Voor gemeenten die al precariobelasting voor dergelijke netwerken berekenden is een overgangstermijn van 5 jaar opgenomen. Met ingang van 2022 kan er dus geen precariobelasting meer worden geheven voor de netwerken van nutsbedrijven. Met het wegvallen van deze inkomsten (€ 340.000) is in eerdere begrotingen reeds rekening gehouden.

Gebonden heffingen

De opbrengst van deze zogeheten gebonden heffingen dient ter dekking van de kosten die de gemeente voor deze dienstverlening maakt.

Per heffingssoort wordt de opbouw van de lasten weergegeven, waarbij we een onderscheid maken in de volgende twee categorieën:

- Directe lasten op basis van de taakvelden (alle direct toe te rekenen lasten, exclusief overhead en rente);
- Indirecte lasten bestaande uit overhead en BTW.

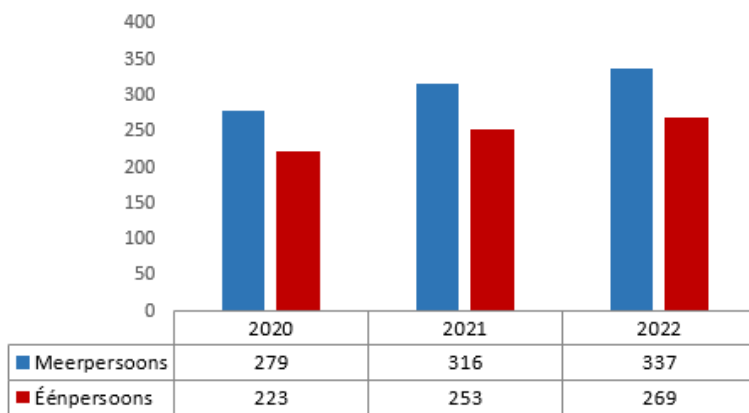
Voor het bepalen van het dekkingspercentage worden de lasten inzake overhead en BTW toegerekend. Dit zijn de indirecte lasten. De overhead wordt toegerekend op basis van een overheadtarief en het aantal begrote uren van de betreffende taakvelden per heffing.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een heffing ter dekking van kosten van beheer van huishoudelijke afvalstoffen. De heffing komt ten laste van gebruikers van percelen waarvoor de gemeente een inzamelverplichting voor huishoudelijk afval heeft. De heffing is afhankelijk van de omvang van het huishouden. Hierbij hanteren we twee tarieven, namelijk voor een- en meerpersoonshuishoudens. Bij éénpersoonshuishoudens wordt een korting verleend van 20% op het meerpersoonstarief.

Door de sterke stijging van verwerkingskosten van afval en het op grote schaal bijplaatsen van grof huisvuil bij afvalcontainers, is de afvalinzameling en verwerking door Waardlanden niet meer uitvoerbaar binnen de huidige gemeentelijke tarieven. Daarnaast is in juni 2021 besloten om de kosten die voortvloeien uit het nieuwe afval- en grondstoffenbeleid van 2022 tot en met 2024 door te berekenen via een extra tariefsverhoging van € 12,03 per aansluiting. Als gevolg hiervan stijgen de tarieven voor meer- en eenpersoonshuishoudens naar respectievelijk € 336,50 en € 269,20. Het gemeentelijke uitgangspunt is dat de tarieven 100% kostendekkend zijn.

Tarieven afvalstoffenheffing huishoudens

Opbouw tarieven

Taakveld		% in heffing	Bedrag in heffing
73	Afval	100%	€ 281
63	Inkomensregelingen	2%	€ 22
0.64	Belastingen overig	15%	€ 3

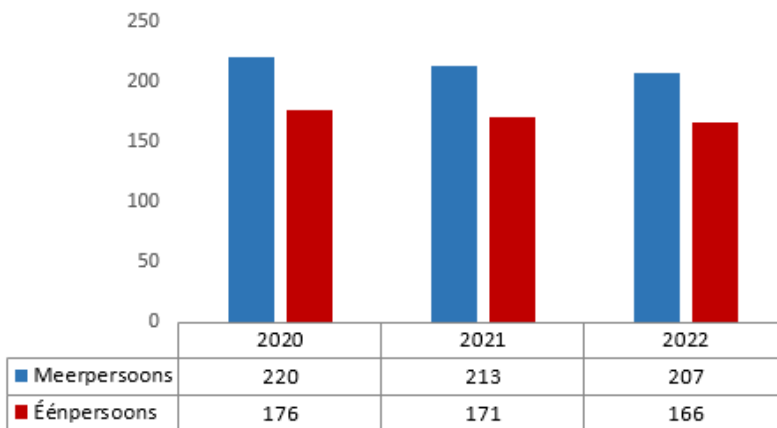
De begrote kwijschelding van de afvalstoffenheffing is opgenomen onder taakveld 63. De lasten daarvan worden meegenomen in de berekening van de kostendekkendheid. De overige lasten betreffen de perceptiekosten voor de diverse belastingen. Hiervan wordt 15% toegerekend aan de afvalstoffenheffing. Dit percentage is bepaald op basis van ervaringscijfers. Het bedrag is in totaal het gewogen gemiddelde van tarieven voor de afvalstoffenheffing. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de kostendekkendheid van het tarief.

Omschrijving	Bedragen (x € 1.000)
Lasten taakvelden	5.221
Inkomsten taakvelden, exclusief heffingen	-
Netto lasten taakvelden	5.221
Toe te rekenen lasten (overhead en BTW)	118
Totale lasten	5.339
Opbrengst heffingen	5.339
Dekkingspercentage	100%

Rioolbelasting

Op grond van de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken hebben de gemeenten de zorgplicht voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Om deze zorgplicht te bekostigen kan de gemeente op grond van artikel 228a van de Gemeentewet rioolbelasting heffen. Evenals bij de afvalstoffenheffing wordt bij woningen een onderscheid gemaakt tussen één- en meerpersoonshuishoudens. Bedrijven betalen per 150 m³ waterverbruik een vast tarief dat gelijk is aan het meerpersoonstarief. Uitgangspunt voor de vaststelling van de tarieven is 100% kostendekkendheid. Tot de kosten die gedekt worden uit de rioolbelasting worden naast de kosten voor rioolbeheer en onderhoud ook 50% van de kosten van straatreiniging en 20% van de kosten van waterbeheersing gerekend. Er is voor gekozen om de tarieven van de rioolbelasting over een periode van 25 jaar te bezien omdat dit een realistischer beeld geeft van de tariefsontwikkelingen. In deze systematiek wordt de egalisatievoorziening ingezet om de tariefschommelingen te vereffenen die zich gedurende deze periode kunnen voordoen. De toekomstige financiële effecten zijn opgenomen in het gemeentelijk rioleringsplan 2021 - 2025 dat vorig jaar is vastgesteld. Voor wat betreft de ontwikkeling van de rioolheffing is hierbij gekozen voor een variant waarin de tarieven de komende jaren licht kunnen dalen, zonder dat dit gevolgen heeft voor de egalisatievoorziening. Voor 2022 resulteert dit in tarieven van € 207 voor meerpersoonshuishoudens en € 166 voor eenpersoonshuishoudens.

Tarieven rioolbelasting huishoudens

Opbouw tarieven

Taakveld		% in heffing	Bedrag in heffing
72	Riolering	80%	€ 153
63	Inkomensregelingen	2%	€ 18
0.64	Belasting overig	5%	€ 13
21	Verkeer en vervoer	15%	€ 3

De begrote kwijtschelding rioolbelasting is opgenomen onder taakveld 63. De lasten daarvan worden meegenomen in de berekening van de kostendekkendheid. De lasten van het taakveld 0.64 betreffen de perceptiekosten voor de diverse belastingen. Hiervan wordt 15% toegerekend aan de rioolbelasting. Dit percentage is bepaald op basis van ervaringscijfers. De lasten van taakveld 21 zijn de lasten voor het straatvegen. Het bedrag in heffing is in totaal het gewogen gemiddelde van tarieven voor de rioolbelasting. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de kostendekkendheid van het tarief.

Omschrijving	Bedragen (x €1.000)
Lasten taakvelden	3.422
Inkomsten taakvelden, exclusief heffingen	-
Netto lasten taakvelden	3.422
Toe te rekenen lasten (overhead en BTW)	402
Totale lasten	3.824
Opbrengst heffingen	3.824
Dekkingspercentage	100%

Leges

Leges betreffen het recht op grond van het genot van, door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten. Het betreft dan bijvoorbeeld het behandelen van verzoeken om verlening van een vergunning en het verstrekken van een paspoort of rijbewijs. Sommige legestarieven, zoals die van paspoorten en rijbewijzen, zijn gebonden aan wettelijke maxima en kunnen dus alleen worden verhoogd in de mate waarin het Rijk het toestaat. Gelet op de uitkomsten van het onderzoek naar de kostendekkendheid van de leges dat is uitgevoerd door het bureau Senze, worden de overige tarieven vallend onder titel 1 'Algemene dienstverlening' en die van titel 2 'Dienstverlening betrekking hebben op de fysieke leefomgeving en omgevingsvergunning', niet verhoogd (afgezien van de toepassing van een prijsindex). Ten aanzien van de tarieven van titel 3 'Dienstverlening vallend onder de Europese richtlijn', zijn de leges voor een evenementenvergunning met een commercieel karakter verhoogd tot 15% van de kostprijs.

In de onderstaande tabel zijn de omvang en het dekkingspercentage van de onderdelen weergegeven.

Omschrijving	Bedragen (x € 1.000)			
	<i>Omgevingsvergunningen</i>	<i>Publiekszaken</i>	<i>Overige leges</i>	<i>Totaal leges</i>
Lasten taakvelden	570	1.079	18	1.667
Toe te rekenen lasten (overhead)	239	546	0	785
Totale lasten	809	1.625	18	2.452
Opbrengst heffingen	1.063	441	23	1.527
Dekkingspercentage				62%

Lijkbezorgingsrechten

Onderzoeksbureau Senze heeft een onderzoek uitgevoerd naar de kostendekkendheid van de gemeentelijke heffingen en rechten. Om kostendekkendheid op termijn te bereiken zullen de inkomsten uit de begraafrechten conform de uitgangspunten in de PPN 2022-2025 met € 80.000 moeten toenemen. Hiervoor is afgesproken deze toename te verdelen over 2022 en 2023. Het gevolg hiervan is een tariefsverhoging van 10% in 2022 en 2023. Hierdoor worden de nieuwe tarieven op basis van de huidige uitgangspunten kostendekkend.

Omschrijving	Bedragen (x € 1.000)
Lasten taakvelden	395
Toe te rekenen lasten (overhead)	159
Totale lasten	553
Opbrengst heffingen	397
Dekkingspercentage	72%

Marktgelden

Voor de warenmarkt wordt een nieuwe Marktverordening voorbereid die in nog in 2021 ter vaststelling wordt aangeboden. Gelijktijdig zullen dan ook de nieuwe markttarieven voor 2022 ter besluitvorming worden voorgelegd.

Omschrijving	Bedragen (x € 1.000)
Lasten taakvelden	26
Toe te rekenen lasten (overhead)	12
Totale lasten	38
Opbrengst heffingen	43
Dekkingspercentage	114%

3.6.5 Lokale lastendruk

In de onderstaande overzichten wordt duidelijk hoe de woonlasten van één- en meerpersoonshuishoudens in Gorinchem zich volgend jaar ontwikkelen. Daarnaast wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de OZB voor eigenaren van een woning met een WOZ-waarde in 2021 van € 200.000 en van een woning van € 300.000.

Meerpersoonshuishouden	2021	2022	Vershil	Eenpersoonshuishouden	2021	2022	Vershil
Woonlasten WOZ € 200.000				Woonlasten WOZ € 200.000			
Afvalstoffenheffing	€ 316	€ 337	6,5%	Afvalstoffenheffing	€ 253	€ 269	6,3%
Rioolbelasting	€ 213	€ 207	-2,8%	Rioolbelasting	€ 171	€ 166	-2,9%
OZB woning € 200.000	€ 224	€ 227	1,3%	OZB woning € 200.000	€ 224	€ 227	1,3%
	€ 753	€ 771	2,4%		€ 648	€ 662	2,1%
Woonlasten WOZ € 300.000				Woonlasten WOZ € 300.000			
Afvalstoffenheffing	€ 316	€ 337	6,5%	Afvalstoffenheffing	€ 253	€ 269	6,3%
Rioolbelasting	€ 213	€ 207	-2,8%	Rioolbelasting	€ 171	€ 166	-2,9%
OZB woning € 300.000	€ 336	€ 340	1,3%	OZB woning € 300.000	€ 336	€ 340	1,3%
	€ 865	€ 884	2,2%		€ 760	€ 775	2,0%

3.7 Verbonden partijen

3.7.1 Inleiding

De gemeente werkt samen met diverse partijen waarin zij zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft, de zogeheten verbonden partijen. Het aangaan van overeenkomsten met verbonden partijen komt voort uit maatschappelijke relevantie en politieke motieven. Een bestuurlijk belang houdt in dat de gemeente zeggenschap heeft in de betreffende partij; als een lid van het college zitting heeft in het bestuur of namens de gemeenteraad stemt. Een financieel belang houdt in dat de gemeente door deelname in een verbonden partij risico kan lopen. Het BBV (art. 15) geeft het wettelijk kader weer en de vereisten voor deze paragraaf.

3.7.2 Lijst van verbonden partijen

De gemeente Gorinchem heeft te maken met diverse verbonden partijen. Deze verbonden partijen zijn in te delen in de volgende categorieën:

- A. Gemeenschappelijke Regelingen (GR)
- B. Vennootschappen en coöperaties
- C. Stichtingen

In onderstaand overzicht wordt per categorie aangegeven welke verbonden partijen hiertoe behoren. Per verbonden partij wordt een nadere detaillering gegeven.

A. Gemeenschappelijke Regelingen

- GR Dienst Gezondheid & Jeugd
- GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
- GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
- GR Regio AV
- GR GEVUDO
- GR AVRES
- GR Reinigingsdienst Waardlanden
- GR Bureau Openbare Verlichting

B. Vennootschappen en coöperaties

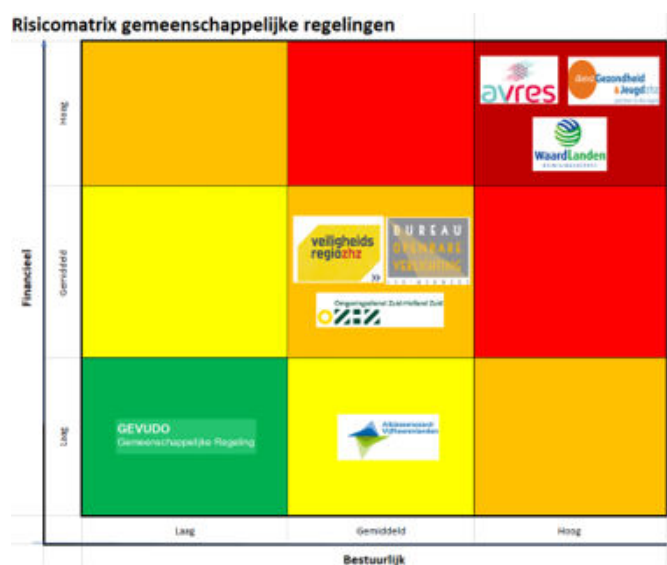
- Hoog Dalem C.V.
- C.V. Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Schelluinen (ROM-S), Beheer B.V. ROM-S
- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten
- Oasen N.V.
- Stedin Holding N.V.
- Merwede LingeLijn Beheer B.V.
- Gemeente Gorinchem Deelneming B.V.
- Huisvuil Verbranding Centrale (HVC) N.V.
- Coöperatie i_lab

C. Stichtingen

- Stichting Binnenstadsmanagement Gorinchem
- Stichting Vesting3hoek

3.7.3 Risicoprofiel

Het risicoprofiel van de gemeenschappelijke regelingen is op 3 juni 2021 tijdens een I&O met de raad besproken. Afsproken is dat vanaf nu het profiel wordt opgenomen in de paragraaf Verbonden partijen. Het totaaloverzicht van de financiële en bestuurlijke risico's is hieronder te vinden. De financiële risico's gaan met name over het weerstandsvermogen en de financiële exploitatie. De bestuurlijke, inhoudelijke risico's geven inzicht in de bestuurlijke vertegenwoordiging, de stemverhouding en de mate waarin de doelen van de regelingen en de beleidsdoelen van de gemeente op elkaar zijn afgestemd. In de paragraaf Verbonden partijen en de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing is een inhoudelijke toelichting op diverse risico's gegeven.

3.7.4 A. Gemeenschappelijke Regelingen

GR Dienst Gezondheid & Jeugd

Vestigingsplaats	Dordrecht.
Korte omschrijving	De GR Dienst Gezondheid & Jeugd bestaat uit een tweetal organisatieonderdelen: Dienst gezondheid en jeugd en Serviceorganisatie Jeugd (SOJ). De Regionale Ambulancevoorziening (RAV) is formeel onderdeel van de Dienst Gezondheid & jeugd, maar kent een eigen specifiek financieringskader. Onderdeel van de Dienst Gezondheid & Jeugd zijn de GGD Zuid-Holland Zuid en Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten (BLVS). De Dienst vindt haar bestaansrecht in de behoefte van de samenleving om in goede gezondheid te kunnen leven, te leren en te ontwikkelen. De Dienst Gezondheid & Jeugd verzorgt namens de 10 gemeenten in Zuid-Holland Zuid de uitvoering van diverse taken op het gebied van publieke gezondheid, maatschappelijke zorg en leerplicht. Daarnaast is de Dienst verantwoordelijk voor de aansturing van de uitvoering van de integrale jeugdgezondheidszorg. Ook bij rampen en crises, waarin de publieke gezondheid wordt bedreigd, treedt de Dienst Gezondheid & Jeugd op.
Publiek belang	De Dienst Gezondheid & Jeugd bewaakt, beschermt en bevordert activiteiten die gericht zijn op het verkleinen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen en het vergroten van ontwikkelingskansen ten behoeve van de inwoners van Zuid-Holland Zuid.
Bestuurlijk belang	De behartiging van belangen geschiedt door het bepalen van de hoofdlijnen van de gewenste ontwikkelingen door middel van sturing, ordening, integratie en in voorkomende gevallen uitvoering van specifieke taken: publieke gezondheid, onderwijs, jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning, ambulancezorg en geneeskundige hulpverlening.
Financieel belang	De totale primaire begroting voor de Dienst Gezondheid & Jeugd 2022 bedraagt € 152 miljoen, waarvan € 101 mln. voor de Serviceorganisatie Jeugd. De in deze primaire begroting opgenomen bijdragen voor Gorinchem zijn € 8.6 mln. (So-jeugd) en € 2,2 mln. overig. Deze bijdragen worden/zijn bijgesteld op basis van de bijstellingsdocumenten.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2021: € 3.114.000 Verwachte stand 1 januari 2022: € 2.389.000 Verwachte stand 31 december 2022: € 2.085.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2021: € 45.695.000 Verwachte stand 1 januari 2022: € 45.608.000 Verwachte stand 31 december 2022: € 44.303.000
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2022 bedraagt: € 0
Risico's	De SOJ had in 2021 een begrotingstekort als gevolg van het niet behalen van de ingeboekte besparingen. Het risico bestaat dat er in 2022 en volgende jaren de beoogde besparingen ook niet volledig gehaald gaan worden.

GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Vestigingsplaats	Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid (OZH) is gevestigd te Dordrecht.
Korte omschrijving	OZH voert de wettelijke milieutaken uit voor de tien gemeenten in Zuid-Holland Zuid en de provincie Zuid-Holland. Voor een aantal deelnemers voert de OZH alle Wabo-omgevingstaken uit. Voor Gorinchem voert OZH op vier onderdelen milieutaken uit: 1. Algemene taken: OZH adviseert voor wettelijke milieutaken voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Ook begeleidt OZH het hoger beroep en bezwaarprocedures op het gebied van milieu. 2. Vergunnen & melden: OZH neemt de taken waar voor het toetsen en vergunnen van de omgevingsvergunning (milieu). Daarnaast ontvangt en controleert OZH ook alle milieumeldingen. 3. Toezicht & handhaving: OZH controleert de huidige situatie van het milieu en zorgt dat deze niet verslechtert. Dit doet OZH door inspecties uit te voeren bij werkzaamheden of bestaande bedrijven. Waar nodig worden wettelijke stappen ondernomen. 4. Expertise & advies: OZH heeft specifieke expertise op het gebied van bijvoorbeeld bodem, geluid, lucht, externe veiligheid en duurzaamheid. Hierover geeft OZH milieuadvies bij ruimtelijke ontwikkelingen.
Publiek belang	OZH draagt bij aan een veilige, gezonde, duurzame en leefbare omgeving.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college maakt deel uit van het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling. In het bestuur heeft Gorinchem 3 van de 100 stemmen. Dit sluit aan bij de financiële inbreng in de regeling.
Financieel belang	De totale omzet van OZH bedraagt ca. € 22 mln.. De bijdrage van Gorinchem bedraagt afgerond € 0,6 mln. Deze bijdrage bestaat uit een inwonerbijdrage, een bijdrage voor de wettelijke taken en een bijdrage voor taken die op offertebasis worden uitgevoerd.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2021: € 3.509.000 Verwachte stand 1 januari 2022: € 2.876.000 Verwachte stand 31 december 2022: € 2.375.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2021: € 0 Verwachte stand 1 januari 2022: € 0 Verwachte stand 31 december 2022: € 0
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2022 bedraagt: € -/501.000
Risico's	Omgevingswet Op 1-7-2022 treedt de Omgevingswet in werking. De gemeente Gorinchem is samen met de OZH al in gesprek over de wijzigingen door de Omgevingswet in het takenpakket van de OZH. Het uitgangspunt is dat de huidige taken die de gemeente Gorinchem bij de OZH heeft belegd, ook onder de Omgevingswet door de OZH worden uitgevoerd. Energie-agenda (E-agenda) In 2020 heeft de OZH een Energie agenda opgesteld, oftewel de E-agenda. Deze agenda bevat een mix van regulerende en stimulerende instrumenten om energiebesparing bij bedrijven te versnellen. Vanuit het Uitvoeringsprogramma van de RES 1.0 wordt samengewerkt met de OZH om energiebesparing bij bedrijven te stimuleren in 2022. Overdracht Bodemtaken (WBB) Met de invoering van de Omgevingswet (per 1-7-2022) gaan de taken in het kader van de Wet bodembescherming over van de provincie naar de gemeenten. Er is onduidelijkheid vanuit het Rijk over de taken en het budget, welke tot gevolg kan hebben dat de bodemtaken niet volledig georganiseerd kunnen worden, inclusief de opdrachtverlening naar omgevingsdiensten. Wet Kwaliteitsborging bouw (WKb)

Op basis van de nieuwe wet gaat een deel van de bouwtaken vermoedelijk geprivatiseerd worden. Voor de bouwtaken wordt er vooralsnog vanuit gegaan dat gefaseerd een deel van de taken zal worden overgedragen aan de markt. Dit heeft nadelige gevolgen voor het takenpakket van OZHZ en daarmee ook financiële consequenties.

GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

Vestigingsplaats	Dordrecht.
Korte omschrijving	Om de risico's op het gebied van de openbare orde en veiligheid te beheersen is de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (VRZHZ) opgericht op 1 juli 2009 ter uitvoering van de in 2010 in werking getreden Wet Veiligheidsregio's. In de VRZHZ werken gemeenten, regionale brandweer, regionale ambulancevoorziening en de geneeskundige hulpverlening (GHOR) bij ongevallen en rampen nauw samen met politie en waterschappen. Daarnaast wordt er samengewerkt met overheidsdiensten en private partners. De VRZHZ wil behalve optimaal voorbereid zijn op een ramp of crisis, ook een belangrijke rol spelen met het voorkomen daarvan. Door de bundeling van krachten zorgt de VRZHZ voor de fysieke veiligheid, rampenbestrijding en crisisbeheersing.
Publiek belang	De VRZHZ wil incidenten en rampen voorkomen door risico's te achterhalen en hierover te adviseren om deze zoveel mogelijk te beperken, de VRZHZ organiseert een daadkrachtige respons voor de bestrijding in acute situaties en de VRZHZ zorgt ervoor dat na een incident er zo snel mogelijk kan worden teruggekeerd naar de normale situatie zodat de maatschappelijk continuïteit gewaarborgd blijft.
Bestuurlijk belang	De burgemeester maakt deel uit van het dagelijks en het algemeen bestuur van de GR. In beide besturen is zij tevens vicevoorzitter. Bij het nemen van besluiten in het algemeen bestuur brengen de leden voor de gemeente die zij vertegenwoordigen elk één stem uit. Het algemeen bestuur beslist bij een meerderheid van stemmen. Indien de stemmen staken, geeft de stem van de voorzitter de doorslag.
Financieel belang	Bijdrage van Gorinchem over 2022 bedraagt € 2.888.734
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2021: € 6.312.000 Verwachte stand 1 januari 2022: € 4.796.000 Verwachte stand 31 december 2022: € 3.862.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2021: € 62.291.000 Verwachte stand 1 januari 2022: € 72.538.000 Verwachte stand 31 december 2022: € 82.339.000
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2022 bedraagt: € 0
Risico's	In 2022 worden de ontwikkeling rondom de Europese deeltijdrichtlijnen en de evaluatie van de Wet Veiligheidsregio's WVR nauwlettend in de gaten gehouden, omdat deze mogelijk zowel bestuurlijke als financiële gevolgen met zich mee kunnen brengen en nog niet in de begroting zijn meegenomen. Het conceptbeleidsplan 2022-2025 is al zoveel mogelijk in de begroting meegenomen. Op dit moment is nog wel onduidelijk wat het effect van dit beleidsplan op de begroting van 2022 is en of de nog in te vullen taakstelling van € 1 mln. nog impact heeft op dit beleidsplan. Er wordt structureel een taakstelling van € 1 mln. opgenomen welke nog niet onderbouwd is. Naast bovengenoemde taakstelling wordt geconstateerd dat de taakstelling voor de VRZHZ loopt ten gevolge van de uittreding van Leerdam en Zederik. De begrote onttrekking aan de reserve transitievergoeding voor 2022 is beperkt en de invulling van deze taakstelling ligt op schema. Het is wel van belang dat wij hierover tussentijds geïnformeerd blijven.

Daarnaast wordt geconstateerd dat het percentage netto schuldquote de komende jaren oploopt naar 189% terwijl de provincie adviseert om 130% te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen.

Tot slot is de verwachting dat de corona pandemie voor 2022 veel inzet zal vergen van de VRZHZ en dat kan gevolgen hebben voor de plannen van 2022. Het is van belang dat wij bij (financiële) gevolgen tijdig worden geïnformeerd.

GR Regio AV

Vestigingsplaats	Gorinchem.
Korte omschrijving	Het vergroten van de regionale bestuurskracht en de regionale samenwerking in de regio Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. Het bijdragen aan de behartiging van gemeenschappelijke belangen om de evenwichtige ontwikkeling van de regio te bevorderen.
Publiek belang	Gemeenschappelijke regeling. Uitvoering geven aan regionale samenwerking op de beleidsterreinen sociaal, fysiek, economie en toerisme tezamen met de gemeenten Molenlanden en Vijfheerenlanden.
Bestuurlijk belang	De burgemeester maakt deel uit van het dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling. Twee leden van het college van burgemeester en wethouders maken deel uit van het algemeen bestuur van de regeling. De burgemeester treedt op als voorzitter van zowel het dagelijks bestuur als het algemeen bestuur van de regeling. Bij de besluitvorming in het algemeen bestuur beschikt elke deelnemende gemeente over één stem per gemeente. Besluiten in het algemeen bestuur en dagelijks bestuur worden genomen bij meerderheid van stemmen.
Financieel belang	Het financieel aandeel Gorinchem in Alblasserwaard en Vijfheerenlanden - verband in 2022 bedraagt op basis van de inwonerbijdrage € 0,1 mln. Door de gewijzigde opzet van de regionale samenwerking, is de begroting in 2020 afgeslankt. Bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2022: € 75.222
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2021: € 596.000 Verwachte stand 1 januari 2022: € 260.000 Verwachte stand 31 december 2022: € 260.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2021: € 1.074.000 Verwachte stand 1 januari 2022: € 750.000 Verwachte stand 31 december 2022: € 450.000
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2022 bedraagt: € 0
Risico's	De bestuurlijke ontwikkelingen in de regio Alblasserwaard en Vijfheerenlanden kunnen zorgen voor risico's voor de beoogde resultaten van de Regionale Maatschappelijke Agenda. Voor het overige wordt verwezen naar het programma Bestuur en Ondersteuning.

GR Gevudo

Vestigingsplaats	Dordrecht.
Korte omschrijving	Gevudo beheert het aandelenpakket van twaalf gemeenten in de regio ZHZ in de N.V. Huisvuil Verbranding Centrale (HVC). Het aandelenpakket bestaat uit 529 aandelen. Voor al deze gemeenten verwerkt HVC het huisafval en voor een aantal ook de afvalinzameling. Daarnaast ontwikkelt HVC zich steeds meer als een duurzaam energiebedrijf.
Publiek belang	Gevudo behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten in de aandeelhoudersvergadering van de HVC N.V.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college maakt deel uit van het algemeen bestuur en heeft zitting in het dagelijks bestuur. Via de GR is er invloed op het beleid van de HVC. De GR levert een lid in de raad van commissarissen van HVC in de vorm van een onafhankelijk externe. De GR levert ook een lid in de aandeelhoudersvergadering van HVC.
Financieel belang	Tegen maatschappelijk verantwoorde kosten verwerken van het afval. Gorinchem is deelnemer in de GR Gevudo welke de aandelen beheert van de NV HVC. Het betreft hier een belang van ruim 18%. Gevudo staat naar rato van haar deelname in HVC garant voor het nakomen van de financiële verplichtingen die HVC aangaat in het kader van de financiering van verbrandingsinstallaties en andere bedrijfsactiviteiten. Hiervoor wordt een garantstellingsprovisie ontvangen. De garantstellingsprovisie wordt aan de deelnemende gemeenten uitgekeerd o.b.v. de inwoneraantallen x tarief. Daarnaast wordt dividend aan de deelnemende gemeenten uitgekeerd.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2021: € 30.000 Verwachte stand 1 januari 2022: € 30.000 Verwachte stand 31 december 2022: € 30.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2021: € 0 Verwachte stand 1 januari 2022: € 0 Verwachte stand 31 december 2022: € 0
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2022 bedraagt: € 0
Risico's	Geen bijzonderheden.

GR AVRES

Vestigingsplaats	Gorinchem / Meerkerk
Korte omschrijving	De uitvoeringsorganisatie Avres voert voor de aangesloten gemeenten de Participatiewet uit. Dit betekent dat zij bijstandsuitkeringen verstrekt, inwoners begeleidt naar werk en de werkgeversrol van de sociale werkvoorziening voert. Ook voert Avres het gemeentelijk minimabeleid uit en is schulddienstverlening bij Avres belegd.
Publiek belang	Avres bedient inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. Een goede en laagdrempelige dienstverlening is voor hen erg belangrijk. Hiervoor werkt Avres samen met andere partners binnen het Sociaal Domein.
Bestuurlijk belang	Twee leden van het college maken deel uit van het algemeen bestuur van de GR. Elk lid van het algemeen bestuur heeft in de vergadering een stem. De besluiten van het algemeen bestuur worden genomen bij meerderheid van stemmen.
Financieel belang	Dat de participatiemiddelen doeltreffend worden ingezet en ten goede komen aan de producten en diensten voor de inwoners van Gorinchem. Bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2022: € 30.449.612
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2021: € 15.585.000 Verwachte stand 1 januari 2022: € 10.743.000 Verwachte stand 31 december 2022: € 9.016.000
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2021: € 21.184.000 Verwachte stand 1 januari 2022: € 10.650.000 Verwachte stand 31 december 2022: € 10.300.000
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2022 bedraagt: € 0.00
Risico's	Avres en de deelnemende gemeenten Molenlanden, Vijfheerenlanden en Gorinchem werken op dit moment samen om binnen de kaders van gestelde ambities, maatschappelijke ontwikkelingen en beschikbare financiële middelen keuzes te maken. Zij worden hierin ondersteund door Rebel Group. Keuzes die gemaakt worden, kunnen gevolgen hebben voor de dienstverlening van Avres danwel de financiële situatie van Avres en/of gemeenten (bijdrage).

GR Reinigingsdienst Waardlanden

Vestigingsplaats	Gorinchem.
Korte omschrijving	Het op milieuverantwoorde wijze ophalen van ons afval en zorg dragen voor verwerking. Daarnaast heeft Waardlanden via dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) taken toegewezen gekregen voor het onderhoud van het openbare gebied.
Publiek belang	Het uitvoeren van gemeentelijke taken op het gebied van de afvalinzameling.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college maakt deel uit van het bestuur van de GR. Bij stemming wordt 75% vereist van het aantal (gewogen) stemmen. Ter bepaling van het totaal aantal stemmen en het aantal stemmen per deelnemende gemeente in het algemeen bestuur wordt uitgegaan van 1) het totaal aantal huisaansluitingen van de deelnemende gemeenten, en 2) het aantal huisaansluitingen per deelnemende gemeente. De stemverhoudingen worden voor een periode van vier jaar vastgesteld. Voor het in het bestuur tot stand brengen van een beslissing bij stemming wordt de volstrekte meerderheid vereist van hen die een stem hebben uitgebracht.
Financieel belang	Iedere deelnemende gemeente betaalt jaarlijks een gemeentelijke bijdrage. Deze gemeentelijke bijdrage wordt berekend op basis van de door het algemeen bestuur vast te stellen verdeelsleutel. De begroting, inclusief het te voeren beleid, wordt door het algemeen bestuur vastgesteld. De Reinigingsdienst Waardlanden beschikt over eigen reserves om eventuele financiële tegenvallers op te vangen. Bijdrage van Gorinchem bedraagt conform de primitieve begroting 2022 Waardlanden: € 2.346.046 voor inzameling en € 1.863.488 voor verwerking.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2021: € 1.504.215 Verwachte stand 1 januari 2022: € 993.459 Verwachte stand 31 december 2022: € 1.105.659
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2021: € 22.058.092 Verwachte stand 1 januari 2022: € 20.008.848 Verwachte stand 31 december 2022: € 19.556.696
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2022 bedraagt: € 0
Risico's	Dalende opbrengsten voor de grondstoffen kunnen de exploitatie onder druk zetten. De leeftijd van het personeel is boven gemiddeld. Dit kan leiden tot een hoger ziekteverzuim en daarmee hogere kosten.

GR Bureau Openbare Verlichting

Vestigingsplaats	Hardinxveld-Giessendam.
Korte omschrijving	De GR Bureau Openbare Verlichting heeft ten doel een bijdrage te leveren aan het beheer van de Openbare Verlichting in de bij de GR aangesloten gemeenten.
Publiek belang	Onderhoud van openbare verlichting.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college maakt deel uit van het algemeen bestuur van de GR. Elk lid van het algemeen bestuur heeft in de vergadering een stem. De besluiten van het algemeen bestuur worden genomen bij meerderheid van stemmen.
Financieel belang	Het financieel aandeel van Gorinchem in deze regeling is op basis van het aantal lichtobjecten. Het voorschot per lichtmast stijgt van € 9,72 naar € 10,00. Bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2022: € 80.247
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2021: € 14.416 Verwachte stand 1 januari 2022: € 14.614 Verwachte stand 31 december 2022: € 0
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2021: € 0 Verwachte stand 1 januari 2022: € 0 Verwachte stand 31 december 2022: € 0
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2022 bedraagt: € 65.469
Risico's	Als deelnemers uitstappen kan dit gevolgen hebben voor de gemeentelijke bijdrage.

3.7.5 B. Vennootschappen en coöperaties

Hoog Dalem C.V.

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	Voor eigen rekening en risico voeren van een grondexploitatie Hoog Dalem samen met de partners verenigd in de C.V. Realiseren van woningen en voorzieningen op het gewenste kwaliteits- en kwantiteitsniveau in Gorinchem Oost conform de vastgestelde ruimtelijke en financiële kaders (grondexploitatie).
Publiek belang	Realiseren woningbouw en voorzieningen in Hoog Dalem.
Bestuurlijk belang	Twee leden van het college treden op als aandeelhouders van Hoog Dalem C.V. Het voorzitterschap in de vergadering van aandeelhouders rouleert per jaar. Besluitvorming van de directie vindt plaats op basis van unanimiteit. In de statuten (artikel 15 lid 7) is geregeld welke directiebesluiten de instemming van de aandeelhouders vragen. Die besluiten vragen een twee derde meerderheid, alle overige besluiten vragen om unanimiteit. De burgemeester treedt op als (stille) vennoot in Hoog Dalem C.V.
Financieel belang	De gemeente staat garant voor de leningen die de CV aangaat. Deze garantstelling bedraagt € 35 mln. Door gerealiseerde verkopen worden gesprekken gevoerd met BNG om deze garantstelling te verlagen naar € 22 mln. De gemeente voert samen met Heijmans en AM de grondexploitatie Hoog Dalem. De gemeente neemt voor ongeveer 50% (€ 100.000) deel in het kapitaal van Hoog Dalem C.V. De gemeente is ook voor 50% beherend vennoot in de C.V.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2021: € 1.588.000 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2021: € 20.051.000 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2022 bedraagt: € 0
Risico's	De voortgang in het project Hoog Dalem is in zoverre gevorderd dat risico's zich concentreren op de realisatie van het deelplan Middengebied, en dan vooral Module D (woningbouw). Het bestemmingsplan Middengebied is in februari 2021 onherroepelijk geworden waardoor dit risico vanaf 2021 niet meer bestaat. Daarom neemt het risico op vertraging af. Factoren zoals corona en herverkavelingen in het middengebied die het afzettempo kunnen vertragen, blijven aanwezig. Daarnaast zijn er nog marktrisico's die effect hebben op de hoogte van verkoopprijzen en productiekosten. In het weerstandsvermogen is rekening gehouden met een benodigde weerstandscapaciteit van ca. € 0,3 mln. om het gemeentelijk deel van de risico's te dekken.

C.V. Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Schelluinen (ROM-S), Beheer B.V. ROM-S

Vestigingsplaats	Schelluinen.
Korte omschrijving	Drie activiteiten kunnen worden onderscheiden, de realisatie van het transport- en logistiek centrum Schelluinen-West in de gemeente Giessenlanden, de realisatie en exploitatie van een aantal regionale vrachtwagenparkeerterreinen en de herontwikkeling van vertreklocaties.
Publiek belang	Het verbeteren van de leefbaarheid in de regio speelt een rol door vraagstukken op het gebied van ruimtelijke orderings- en milieuproblematiek op te lossen. Daarnaast wordt door de gemeenten en de provincie ingezet op economische ontwikkeling, inclusief de logistieke sector.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college treedt op als vertegenwoordiger van de gemeente in de Raad van Commissarissen van Beheer B.V. ROM-S. De Raad van Commissarissen kan in een vergadering alleen geldige besluiten nemen indien 60% van de commissarissen aanwezig of vertegenwoordigd is (waaronder de commissaris benoemd op voordracht van het Ontwikkelings- en Participatiebedrijf Publieke sector b.v. (OPP).
Financieel belang	De gemeentelijke deelneming en de BNG GO nemen beiden voor 49,5% deel in de CV. ROM-S Beheer BV neemt voor de resterende 1% deel.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2021: € 7.804.000 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2021: € 41.000 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: € N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2022 bedraagt: N.N.B.
Risico's	De beoogde concentratie van de bedrijfsactiviteiten op het gebied van transport en logistiek, die nu overlast veroorzaken in de kernen en op de dijken en polderwegen, is een grote kans om de leefbaarheid en de kwaliteit van de regio te vergroten. Hoewel de vooruitzichten op een winstgevende grondexploitatie nog steeds gunstig zijn, is een financieel risico nooit helemaal uit te sluiten. Een achterblijvende uitgifte zal negatieve invloed hebben op het resultaat. Binnen de organisatie van ROM-S worden de risico's periodiek bewaakt en in beeld gebracht met bestcase en worstcase scenario's.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	Den Haag.
Korte omschrijving	De BNG fungeert als intermediair tussen de kapitaalmarkt en decentrale overheden. De BNG kan gezien worden als een inkoopcombinatie van geld namens decentrale overheden. De BNG is een naamloze structuurvennootschap waarvan 50% van de aandelen in handen zijn van de Staat en de overige 50% in handen van decentrale overheden.
Publiek belang	De gunstige prijzen van financieringsmiddelen worden doorgegeven aan decentrale overheden, waaronder gemeente Gorinchem. Hierdoor wordt de kredietwaardigheid van gemeenten versterkt en kunnen zij relatief goedkoop lenen.
Bestuurlijk belang	Eén lid van het College van B&W heeft stemrecht in de AVA. Het bestuurlijke belang (stemrecht) wordt bepaald naar rato van het ingebrachte kapitaal.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem heeft een belang van 0,173% in het aandelenkapitaal. De boekwaarde van de aandelen is € 218.000. Van de nettowinst wordt conform het dividendbeleid van BNG 25% uitgekeerd aan de aandeelhouders.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2021: € 5.097.000.000 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2021: € 155.262.000.000 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2022 bedraagt: N.N.B.
Risico's	De BNG heeft een solvabiliteitsratio van circa 2%. De BNG is echter een financiële instelling waardoor gegeven de aard van de activiteiten zij verhoudingsgewijs veel vreemd vermogen heeft en een relatief laag eigen vermogen. Ondanks de lage solvabiliteit is vanuit beheerperspectief de BNG een solide deelneming, mede omdat de BNG Bank als een van de veiligste banken ter wereld wordt beschouwd. In 2016 heeft BNG hybride kapitaal onderhands uitgegeven. De aftrekbaarheid van de (discretionaire) dividendvergoeding voor hybride kapitaal voor de vennootschapsbelasting heeft geleid tot een publieke discussie en de aankondiging van een onderzoek naar dit onderwerp door de Europese Commissie. Mocht de aftrekbaarheid in de toekomst worden geschrapt, dan heeft dit ongunstige gevolgen voor het resultaat en vermogen van de bank.

Oasen N.V.

Vestigingsplaats	Gouda.
Korte omschrijving	Kernactiviteiten zijn het winnen, zuiveren, distribueren en verkopen van drinkwater. Oasen N.V. maakt drinkwater voor 750.000 mensen en 7.200 bedrijven in het oosten van Zuid-Holland.
Publiek belang	Op duurzame wijze zorgdragen voor drinkwater.
Bestuurlijk belang	Een lid van het College heeft stemrecht in de AVA. Het daadwerkelijk bestuurlijk belang (stemrecht) in de AVA wordt bepaald naar rato van het ingebrachte kapitaal.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem heeft een belang van 4,55% in het aandelenkapitaal van Oasen.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2021: € 116.471.000 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2021: € 134.464.000 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2021 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Geen bijzonderheden.

Stedin Holding N.V.

Vestigingsplaats	Rotterdam.
Korte omschrijving	Stedin bestaat uit verschillende bedrijfsonderdelen: netbeheerder, infrabedrijf en een netwerkbedrijf. Met elkaar zorgen zij ervoor dat klanten kunnen beschikken over (duurzame) energie om te leven, werken en ondernemen. Daarnaast verduurzaamt Stedin het energiesysteem en houdt zij het robuust en betaalbaar.
Publiek belang	Stedin draagt zorg voor het aanleggen, beheren en onderhouden van de gas- en elektriciteitsnetten. Onderdeel van het beheer is dat uitval of onderbreking van de gas en elektriciteitstoevoer wordt geminimaliseerd.
Bestuurlijk belang	Een lid van het College heeft stemrecht in de AVA. Het bestuurlijk belang (stemrecht) in de AVA wordt bepaald naar rato van het ingebrachte kapitaal.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem heeft een belang van 0,68% in het aandelenkapitaal van Stedin. Daarnaast heeft de gemeente in 2021 een cumulent preferente aandelenpakket verworven ad € 1.360.000.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2021: € 2.891.000.000 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2021: € 4.681.000.000 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2022 bedraagt: N.N.B.
Risico's	De energietransitie is een grote opgave waardoor de resultaten onder druk kunnen komen te staan. In 2021 zijn hiervoor cumulent preferente aandelen uitgegeven. De gemeente Gorinchem heeft ook deelgenomen aan deze uitgifte. Het is niet uit te sluiten dat Stedin opnieuw een beroep zal moeten doen op haar aandeelhouders.

Merwede LingeLijn Beheer B.V.

Vestigingsplaats	Gorinchem.
Korte omschrijving	De BV MLL is opgericht voor de aanleg van de MLL tussen Dordrecht en Geldermalsen om o.a. de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid van de deelnemende gemeenten te vergroten. De BV is nu verantwoordelijk voor het beheer van deze lijn.
Publiek belang	Openbaar vervoer.
Bestuurlijk belang	Een lid van het college treedt op als vertegenwoordiger van de gemeente in de AVA. In deze AVA is elke gemeente vertegenwoordigd door één persoon/één stem. Besluiten in de AVA worden genomen bij volstreekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen.
Financieel belang	De investering in de Merwede LingeLijn heeft een totale omvang van circa € 55 miljoen. Hiervan komt circa € 10 miljoen voor rekening van Gorinchem.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2021: € 250.000 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2021: € 114.142 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2022 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Op dit moment is de halte Gorinchem Noord het laatste onderdeel van het project. Met ProRail wordt nu bekeken of en zo ja hoe deze halte gerealiseerd kan worden. Als gevolg van gewijzigde wet- en regelgeving dienen er aanvullende maatregelen getroffen te worden. Op dit moment worden er 3 varianten bekeken welke aan de door ProRail gestelde eisen voldoen.

Gemeente Gorinchem Deelneming B.V.

Vestigingsplaats	Gorinchem.
Korte omschrijving	De vennootschap heeft ten doel het oprichten van, het deelnemen in, het besturen van en het toezicht houden op ondernemingen en vennootschappen, waaronder mede wordt begrepen het deelnemen als commanditaire vennoot in ROM-S C.V.
Publiek belang	Door de deelneming in ROM-S C.V. wordt bijgedragen aan de ontwikkeling van het Bedrijventerrein Schelluinen-West.
Bestuurlijk belang	De vennootschap is eind 2006 opgericht als onderdeel van de juridische structuur van ROM-S C.V. Het bestuurlijk belang loopt dan ook parallel aan ROM-S C.V. (zie hetgeen bij die verbonden partij is vermeld).
Financieel belang	De B.V. neemt voor 17,3% deel in ROM-S C.V.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2021: € 1.803.644 Verwachte stand 1 januari 2022 :N.N.B . Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2021: € 110.462 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2022 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Zie ROM-S C.V.

Huisvuil Verbranding Centrale (HVC) N.V.

Vestigingsplaats	Alkmaar.
Korte omschrijving	HVC N.V. verwerkt ons huishoudelijk afval en ontwikkelt zich als een producent van duurzame energie voor haar aandeelhouders. Binnen GEVUDO verband wordt een aandelenpakket HVC van de twaalf deelnemende gemeenten in de regio Zuid-Holland Zuid beheerd. Het gaat om ruim 18% van de gemeentelijke aandelen HVC, waarvoor de GEVUDO gemeenten garant staan. HVC keert hiervoor een jaarlijkse vergoeding uit en zo mogelijk een winstuitkering. Dat laatste is in de afgelopen jaren niet gebeurd, omdat de aandeelhouders er voor gekozen hebben het aandeel vreemd kapitaal in HVC te reduceren.
Publiek belang	De verwerking van onze huishoudelijke afvalstromen en de productie van duurzame energie
Bestuurlijk belang	De realisatie van een circulaire economie en ondersteuning bij de energietransitie.
Financieel belang	De gemeente Gorinchem staat garant voor 9,8 miljoen euro van het bedrijfskapitaal van HVC N.V. De jaarlijkse risicogarantie uitkering bedraagt € 86.000.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2021: € 142.293.000 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2021: € 836.776.000 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2022 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Omdat HVC steeds meer afhankelijk wordt van de opbrengsten van de geproduceerde duurzame energie, hebben de energieprijzen grote invloed op het bedrijfsresultaat.

Coöperatie i_lab

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	i_lab is een coöperatief platform voor Gorinchem en de regio waar leren, werken en innoveren samenkomen. i_lab wordt een fysiek centrum op de regionale beroepen- en innovatiecampus in Gorinchem. Het is bovendien een knooppunt in het netwerk van samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid in de regio Gorinchem, hét netwerk voor onderlinge verbinding en kennisuitwisseling.
Publiek belang	Het i_lab is een plek en een netwerk waar door samenwerking tussen scholen en bedrijven een krachtig innovatief (beroeps)onderwijs (po, vo, mbo, hbo en wo) wordt gerealiseerd en een Leven Lang Ontwikkelen wordt gestimuleerd; voor een groter vernieuwings- en aanpassingsvermogen van stad en regio.
Bestuurlijk belang	Namens de gemeente zitten twee leden van het college in het algemeen bestuur van het i_lab. Het onderwijsveld en het bedrijfsleven hebben ook elk twee personen die zitting hebben in het algemeen bestuur.
Financieel belang	De gemeente heeft een budget beschikbaar gesteld van € 6,65 mln. voor de uitwerking en realisatie van het i_lab, waarvan € 1,9 mln. gedekt uit de Regiodeal.
Eigen vermogen	Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Vreemd vermogen	Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2022 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Geen bijzonderheden.

3.7.6 C. Stichtingen

Stichting Binnenstadsmanagement Gorinchem

Vestigingsplaats	Gorinchem.
Korte omschrijving	De stichting heeft tot doel de verbetering van: a. de economische positie en uitstraling van de Gorinchemse binnenstad; b. de samenwerking tussen partijen die hierop invloed uitoefenen.
Publiek belang	Een economisch en maatschappelijk goed functionerende en voor bewoners en bezoekers aantrekkelijke binnenstad met voldoende faciliteiten
Bestuurlijk belang	Een afgevaardigde van het college (portefeuille Economie en Toerisme) heeft zitting in het bestuur
Financieel belang	Bijdrage van Gorinchem bedraagt over 2022: € 67.000
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2021: € 29.145 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2021: € 3.112 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2022 bedraagt: € -/-25.880
Risico's	Geen bijzonderheden.

Stichting Vesting3hoek

Vestigingsplaats	Gorinchem
Korte omschrijving	De Vestingdriehoek is een toeristisch samenwerkingsverband tussen Gorinchem, Woudrichem, Slot Loevestein en Fort Vuren met als verbindende factor de veerdienst die de bezoeker van de ene naar de andere locatie vervoert.
Publiek belang	Grensoverschrijdende samenwerking tussen partijen om economische spin-off te realiseren die de locaties afzonderlijk van elkaar niet kunnen bereiken.
Bestuurlijk belang	Een afgevaardigde van het college (portefeuille Toerisme) neemt zitting in het bestuur en treedt hierbij op als voorzitter.
Financieel belang	Alle deelnemende gemeenten investeren naar rato van inwoners.
Eigen vermogen	Stand 1 januari 2021: € 58.107 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Vreemd vermogen	Stand 1 januari 2021: € 36.001 Verwachte stand 1 januari 2022: N.N.B. Verwachte stand 31 december 2022: N.N.B.
Resultaat	Het verwachte resultaat over 2022 bedraagt: N.N.B.
Risico's	Geen bijzonderheden.

Begroting 2022

Financiële begroting

4 Financiële begroting

4.1 Grondslagen begroting en meerjarenraming

De begroting 2022 inclusief de meerjarenraming 2023-2025 is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het BBV hiervoor aan de gemeente stelt. Dit houdt onder andere in dat:

1. Voor de begroting en de meerjarenraming een stelsel van baten en lasten wordt gehanteerd;
2. De baten en lasten worden geraamd tot hun bruto bedrag;
3. De begroting en de meerjarenraming, volgens normen die voor gemeenten als aanvaardbaar worden beschouwd, een zodanig inzicht geeft dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en over de baten en lasten.
4. De begroting en de meerjarenraming duidelijk en stelselmatig de omvang van alle geraamde baten en lasten, alsmede het saldo ervan, weergeven.

In dit hoofdstuk worden de grondslagen waarop de begroting is gebaseerd nader toegelicht, wordt een toelichting gegeven op totale lasten en baten en daarbij in hoeverre deze incidenteel of structureel van aard zijn en tot slot een verschillenanalyse op hoofdlijnen gegeven van de verschillen tussen de cijfers van 2022 en de begroting 2021 na wijziging (tot en met augustus 2021).

De grondslagen voor de begroting

In de perspectiefnota 2022-2025 zijn de volgende uitgangspunten door de raad vastgesteld:

1. CAO-loonstijging: CAO aanhouden, vooralsnog wordt gerekend met een stijging van de loonkosten van 1,0%;
2. Prijsstijging: 1,3%, zijnde 1,6% conform raming CPB met een correctie van 0,3% vanwege te hoge indexatie in voorgaand jaar;
3. Ten aanzien van gesubsidieerde instellingen een stijging van 1,15 % aanhouden;
4. Voor de tarieven voor onroerende en roerende zaakbelasting, leges (voor zover niet aan een maximum gebonden), hondenbelasting, begraafrechten en marktgelden geldt het gemiddeld indexcijfer 1,3% (BBP); voor begraafrechten wordt tevens een tariefsverhoging doorgevoerd van 10% in 2022 en in 2023 om de nieuwe tarieven 100% kostendekkend te maken.
5. Voor de tarieven voor leges (dienstverlening) ten aanzien van:
 - drank en horeca worden in 2022 alleen trendmatig verhoogd net als alle andere tarieven.
 - evenementenvergunning: het tarief structureel bepalen op 15% (= € 490) van de kostprijs bij evenementen met een commercieel karakter;
 - evenementenvergunning met een maatschappelijk karakter: geen kosten in rekening brengen;
6. Tarieven rioolbelasting, afvalstoffenheffing: tariefsontwikkeling op basis van kostendekkendheid;
7. Tarieven voor parkeren: voor 2022 niet uitgaan van tariefstijgingen;
8. Tarieven Veerdienst en Lingehaven: voor 2022 niet uitgaan van een tariefstijging;
9. Ten aanzien van het tarief naheffingsaanslag parkeerbelasting het wettelijk maximumtarief aanhouden;
10. Huren woningen: uitgaan van de mogelijkheden en richtlijnen uit de circulaire Huurprijsbeleid 1 januari 2021 t/m 30 juni 2022 van het min. BZK (circulaire d.d. 24-02-2021);
11. Huren niet-woningen: de bepalingen terzake uit de gesloten huurovereenkomsten volgen (wat in de regel neerkomt op een tariefsontwikkeling op basis van de CPI-index alle huishoudens);
12. De rekenrente is bepaald op 1,0%;
13. De rente voor de grondexploitatie is bepaald op 0,94%;
14. De targetrente is bepaald op 0,8%;
15. Raming aantal inwoners per 1 januari 2022: 37.802;
16. Raming aantal woonruimten per 1 januari 2022: 17.488.

4.2 Overzicht van baten en lasten

In de beleidsbegroting zijn per programma, onder het kopje 'Wat gaat dit kosten', overzichten opgenomen van de raming van baten en lasten inclusief de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Daarnaast worden de investeringen per programma uiteengezet. Tevens is hier een overzicht van de geraamde algemene dekkingsmiddelen en een overzicht van overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien opgenomen.

Het BBV schrijft echter voor dat deze overzichten per programma in de financiële begroting worden opgenomen in totaaloverzichten. Reden voor het voorschrijven van totaaloverzichten waarin alleen de financiële gegevens van alle programma's inclusief de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien zijn opgenomen, is dat het programmaplan veel beleid bevat, waardoor het zicht op de baten en lasten van de totale begroting veelal niet voldoende zal zijn.

Naast het 'totaaloverzicht van baten en lasten' treft u tevens de volgende totaaloverzichten aan:

1. Incidentele baten en lasten;
2. Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves;
3. Recapitulatie van het structurele begrotingsevenwicht;
4. Verschillenanalyse van de begroting 2022 ten opzichte van de begroting 2021 na wijziging.

In deze overzichten worden de cijfers gepresenteerd van de jaren 2022 tot en met 2025, zijn de jaarschijven waarover de begroting en de meerjarenraming gaat.

Conform artikel 19 van het BBV dient de toelichting op het overzicht van baten en lasten ook de berekening van het EMU-saldo te bevatten. Dit onderdeel hebben wij meegenomen bij de uiteenzetting van de financiële positie.

4.2.1 Totaaloverzicht van baten en lasten

In onderstaand overzicht treft u voor het begrotingsjaar 2022 de raming van baten en lasten en de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma aan. Het overzicht is inclusief de algemene dekkingsmiddelen en overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien.

Overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo	Toevoeging aan reserves	Onttrekking aan reserves	Geraamd resultaat
Programma Bestuur en ondersteuning	4.050	1.163	-2.887	-	-	-2.887
Programma Veiligheid	4.857	358	-4.499	-	-	-4.499
Programma Verkeer en vervoer	9.464	3.650	-5.814	-	41	-5.773
Programma Economie	16.549	15.324	-1.224	-	50	-1.175
Programma Onderwijs	9.909	2.569	-7.340	-	1.550	-5.790
Programma Sport, cultuur en recreatie	12.954	2.269	-10.685	-	74	-10.611
Programma Sociaal domein	57.376	15.687	-41.689	-	1.171	-40.518
Programma Duurzaamheid	10.436	9.596	-840	368	870	-337
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	6.338	5.415	-923	494	-	-1.417
Totaal programma's	131.933	56.031	-75.901	862	3.756	-73.006
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	644	87.189	86.544	26	-	86.518
Overzicht Overhead	12.140	512	-11.628	-	16	-11.613
Bedrag Onvoorzien	100	-	-100	-	-	-100
Totaal	144.817	143.732	-1.085	887	3.772	1.799

Hieronder volgt een meerjarenoverzicht van de lasten en baten, inclusief de realisatie uit de jaarrekening 2020. Dit overzicht geeft een integraal beeld van alle incidentele en structurele baten en lasten die zijn opgenomen in het programmaplan.

Toelichting op overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020			Begroting 2021 na wijziging			Begroting 2022		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
BATEN EN LASTEN									
Programma Bestuur en ondersteuning	3.693	1.059	-2.634	4.173	923	-3.250	4.050	1.163	-2.887
Programma Veiligheid	5.157	361	-4.795	5.261	658	-4.603	4.857	358	-4.499
Programma Verkeer en vervoer	8.613	3.778	-4.835	10.073	3.499	-6.575	9.464	3.650	-5.814
Programma Economie	8.581	9.719	1.138	13.837	12.171	-1.666	16.549	15.324	-1.224
Programma Onderwijs	9.742	3.376	-6.366	9.728	2.461	-7.267	9.909	2.569	-7.340
Programma Sport, cultuur en recreatie	11.830	1.812	-10.018	13.297	2.193	-11.104	12.954	2.269	-10.685
Programma Sociaal domein	61.181	20.618	-40.563	57.208	15.840	-41.368	57.376	15.687	-41.689
Programma Duurzaamheid	9.867	8.744	-1.123	10.779	9.322	-1.457	10.436	9.596	-840
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	7.798	9.767	1.969	9.727	7.874	-1.854	6.338	5.415	-923
Totaal programma's	126.462	59.234	-67.228	134.085	54.941	-79.144	131.933	56.031	-75.901
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	9.867	115.468	105.601	410	86.546	86.137	644	87.189	86.544
Overzicht Overhead	12.958	683	-12.275	11.889	522	-11.367	12.140	512	-11.628
Bedrag heffing Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedrag Onvoorzien	-	-	-	100	-	-100	100	-	-100
Saldo van baten en lasten voor mutaties in de reserves	149.287	175.385	26.098	146.483	142.009	-4.475	144.817	143.732	-1.085
Mutaties in de reserves	31.285	5.187	-26.098	8.726	13.385	4.659	887	3.772	2.885
Totaal saldo van baten en lasten	180.572	180.572	0	155.209	155.393	184	145.705	147.504	1.799

Toelichting op overzicht van baten en lasten (bedragen x € 1.000)	2023			2024			2025		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
BATEN EN LASTEN									
Programma Bestuur en ondersteuning	4.025	1.163	-2.862	4.017	1.163	-2.854	4.009	1.163	-2.846
Programma Veiligheid	4.857	358	-4.499	4.842	358	-4.484	4.841	358	-4.483
Programma Verkeer en vervoer	9.506	3.513	-5.993	11.392	3.512	-7.879	10.167	3.512	-6.654
Programma Economie	5.395	4.164	-1.231	4.505	3.318	-1.187	3.780	2.635	-1.145
Programma Onderwijs	8.485	2.569	-5.916	8.917	2.503	-6.414	8.890	2.503	-6.386
Programma Sport, cultuur en recreatie	12.647	2.167	-10.480	12.460	2.167	-10.293	12.483	2.067	-10.417
Programma Sociaal domein	54.910	14.756	-40.154	54.859	14.756	-40.103	54.740	14.756	-39.984
Programma Duurzaamheid	9.740	9.563	-176	9.637	9.532	-105	9.635	9.345	-290
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	4.900	4.020	-880	3.275	2.153	-1.121	3.263	2.126	-1.137
Totaal programma's	114.463	42.273	-72.191	113.903	39.462	-74.441	111.807	38.465	-73.341
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	509	85.607	85.098	676	85.139	84.463	732	85.293	84.560
Overzicht Overhead	11.807	512	-11.295	11.741	487	-11.254	12.485	487	-11.998
Bedrag heffing Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedrag Onvoorzien	100	-	-100	100	-	-100	100	-	-100
Saldo van baten en lasten voor mutaties in de reserves	126.879	128.392	1.513	126.421	125.088	-1.333	125.124	124.245	-879
Mutaties in de reserves	839	356	-482	9.359	10.964	1.605	3.597	4.544	947
Totaal saldo van baten en lasten	127.717	128.748	1.030	135.780	136.052	272	128.721	128.789	67

4.2.2 Totaaloverzicht incidentele baten en lasten

Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht is het belangrijk dat er inzicht is in welke baten en lasten incidenteel zijn en welke baten en lasten structureel. Het grootste gedeelte van de begroting bestaat uit structurele lasten en baten. Dit zijn de zaken/budgetten die jaarlijks terugkomen in de begroting. Bij incidentele lasten en baten gaat het primair om bijzondere, significante en eenmalige zaken. Daarbij worden toevoegingen aan reserves en onttrekkingen aan reserves in beginsel als incidenteel aangemerkt. De uitzondering hierop vormen afschrijvingsreserves. Deze onttrekkingen dienen ter dekking van structurele kapitaallasten en worden daarmee als ook als structureel aangemerkt.

In het hieronder opgenomen overzicht worden de incidentele baten en lasten gepresenteerd.

Incidentele baten en lasten (bedragen x € 1.000)	2022		2023		2024		2025		Nr.
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
<u>Programma Verkeer en vervoer</u>									
Mobiliteitsplan. Hub station west	25	0	0	0	0	0	0	0	1
Halte Papland	0	0	0	0	1.800	0	0	0	2
Totaal programma Verkeer en vervoer	25	0	0	0	1.800	0	0	0	
<u>Programma Economie</u>									
Grondexploitaties bedrijventerreinen	7.434	7.707	3.981	0	2.485	650	2.452	0	13
Mutatie balans/winstneming grondexploitaties	7.707	7.434	0	3.981	650	2.485	0	2.452	13
Totaal programma Economie	15.141	15.141	3.981	3.981	3.135	3.135	2.452	2.452	
<u>Programma Onderwijs</u>									
Realisatie i_Lab	1.550	0	0	0	0	0	0	0	3
Totaal programma Onderwijs	1.550	0	0	0	0	0	0	0	
<u>Programma Sport, cultuur en recreatie</u>									
Motie Gorinchem cultuurstad	20	0	0	0	0	0	0	0	4
Internationaal filmfestival Gorinchem	50	0	50	0	0	0	0	0	5
Totaal programma Sport, cultuur en recreatie	70	0	50	0	0	0	0	0	
<u>Programma Sociaal Domein</u>									
Incidentele kosten SD	496	0	0	0	0	0	0	0	6
Totaal programma Sociaal Domein	496	0	0	0	0	0	0	0	
<u>Programma Duurzaamheid</u>									
Motie Een boom voor iedereen	50	0	0	0	0	0	0	0	7
Afval- en grondstoffenbeleid	663	203	69	216	0	216	-13	0	8
Totaal programma Duurzaamheid	713	203	69	216	0	216	-13	0	
<u>Programma VROSV</u>									
Grondexploitaties woningen	2.085	1.033	1.680	0	55	0	55	0	14
Mutaties balans/winstneming grondexpl. woningen	1.033	2.085	0	1.680	0	55	0	55	14
Grondexploitatie CV Hoog Dalem	0	494	0	538	0	295	0	269	9
Totaal programma VROSV	3.118	3.612	1.680	2.218	55	350	55	324	

Incidentele baten en lasten (bedragen x € 1.000)	2022		2023		2024		2025		Nr.
Overzicht Overhead									
Warmtenet stadhuis	0	0	0	0	0	0	667	0	10
Gorinchem duurzaam digitaal	16	0	15	0	15	0	0	0	11
Totaal overzicht Overhead	16	0	15	0	15	0	667	0	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
Mutaties reserves:¹									
Onttrekking reserve halte Papland	0	0	0	0	0	1.800	0	0	2
Onttrekking reserve infrastructuur	0	25	0	0	0	8.625	0	3.250	12
Onttrekking reserve i_lab	0	1.550	0	0	0	0	0	0	3
Vorming afschrijvingsreserve mobiliteit	0	0	0	0	8.625	0	3.250	0	12
Inzet Alg. reserve motie Gorinchem Cultuurstad	0	20	0	0	0	0	0	0	4
Onttrekking reserve IFFG	0	50	0	50	0	0	0	0	5
Onttrekking reserve sociaal domein	0	1.171	0	0	0	0	0	0	6
Inzet Alg. reserve motie Een boom voor iedereen	0	50	0	0	0	0	0	0	7
Verrekening egalisatiereserve afvalst. Heffing	364	459	148	138	216	206	33	20	8
Verrekening res. Duurzaamheid ivm afvalst. Heffing	0	364	138	0	206	0	20	0	8
Storting res. Infra ivm Hoog Dalem	494	0	538	0	295	0	269	0	9
Onttrekking reserve duurzaamheid warmtenet	0	0	0	0	0	0	0	667	10
Reserve ICT	0	16	0	15	0	15	0	0	11
Totaal mutaties reserves	858	3.705	824	203	9.342	10.646	3.572	3.937	
Totaal incidentele baten en lasten	21.987	22.661	6.619	6.618	14.347	14.347	6.733	6.713	

1. Voor een toelichting op de mutaties reserves jaarschijf 2022 wordt verwezen naar de bijlage Reserves.

Hieronder worden de incidentele baten en lasten kort toegelicht.

1. Mobiliteitsplan. Hub station west

Dit betreft onderzoekskosten voor een overstaplocatie "Gorinchem-West" om het OV op het traject Breda-Gorinchem-Utrecht te verbeteren. Deze kosten worden gedekt via een onttrekking aan de reserve Infrastructuur.

2. Halte Papland

In de begroting is een investeringsbudget van € 1.800.000 beschikbaar voor de aanleg van de halte. Dekking vindt plaats uit de reserve Halte Papland. Na aanleg wordt de halte eigendom van ProRail. De investering (boekwaarde) wordt afgeboekt.

3. i_lab

Dit betreft het exploitatiebudget 2022 voor het realiseren van het i_lab zoals 10 juni 2021 in de raad is besloten. Dekking vindt plaats uit de uit de hiervoor gevormde reserve.

4. Motie Gorinchem cultuurstad

Bij de behandeling van de PPN 2022-2025 is de motie "Gorinchem cultuurstad" aangenomen. In 2021 is een bedrag van € 20.000 uit het budget Restant coalitieakkoord 2021 aan de algemene reserve toegevoegd. Om uitvoering te kunnen geven aan deze motie wordt dit bedrag van € 20.000 in 2022 beschikbaar gesteld en onttrokken aan de reserve.

5. Internationaal filmfestival Gorinchem

Voor de periode 2021 t/m 2023 krijgt het Internationaal filmfestival Gorinchem jaarlijks € 50.000 ten behoeve van de professionalisering, cultuureducatie en doorlopende programmaontwikkeling. Dekking vindt plaats uit de reserve IFFG.

6. Incidentele kosten SD

Voor diverse projecten binnen het programma Sociaal domein (€ 496.000) wordt een beroep gedaan op de reserve Sociaal domein. Als gevolg van de besluitvorming in de PPN 2021 wordt er voor 2022 ook dekking voor de uitvoeringskosten Sociaal domein € 397.000 en voor de kosten voor Jeugd € 277.000 aan de reserve Sociaal domein onttrokken.

7. Motie Een boom voor iedereen

Bij de behandeling van de PPN 2022-2025 is de motie "Een boom voor iedereen" aangenomen. In 2021 hiertoe een bedrag van € 50.000 uit het budget Restant coalitieakkoord 2021 aan de algemene reserve toegevoegd. Om uitvoering te kunnen geven aan deze motie wordt dit bedrag van € 50.000 in 2022 beschikbaar gesteld en onttrokken aan de reserve.

8. Afval- en grondstoffenbeleid

De incidentele baten en lasten houden verband met de implementatie van het nieuwe Afvalstoffenbeleid. De lasten worden voor de periode 2022-2024 grotendeels gedekt uit de tarieven Afvalstoffenheffing. Omdat de meeste lasten betrekking hebben op 2022 en toch een gelijkmatige tijdelijke tariefsverhoging te hanteren, wordt in 2022 een bedrag van € 364.000 aan de egaliseriereserve Afvalstoffenheffing onttrokken. Omdat deze in 2022 daarvoor niet toereikend was, is deze eenmalig aangevuld uit de reserve Duurzaamheid. In de jaren 2023 (€ 148.000) en 2024 (€ 216.000) wordt deze weer aangevuld vanuit de meeropbrengsten tarieven Afvalstoffenheffing.

9. Grondexploitatie CV Hoog Dalem

Dit betreft baten die worden ontvangen van CV Hoog Dalem die zijn bedoeld voor de bovenwijkse voorzieningen. Deze worden aan de reserve Infrastructuur toegevoegd.

10. Warmtenet stadhuis

Dit betreft de lasten die worden verwacht voor het aansluiten van het stadhuis op het warmtenet. Deze worden gedekt uit de reserve duurzaamheid warmtenet.

11. Gorinchem Duurzaam digitaal

Dit betreft de lasten die voortkomen uit Gorinchem Duurzaam Digitaal. Deze lasten worden gedekt uit de reserve ICT.

12. Vorming afschrijvingsreserve Mobiliteit

Om de plannen uit de Mobiliteitsvisie te realiseren is afgesproken dat voor de dekking van de kapitaallasten van deze investeringen een afschrijvingsreserve wordt gevormd. Deze storting in de afschrijvingsreserve wordt onttrokken uit de reserve Infra.

13. Grondexploitaties bedrijventerreinen

Op het programma Economie worden baten en lasten geraamd die verband houden met de ontwikkeling van de diverse grondposities. Deze baten en lasten worden conform de richtlijnen verwerkt in de balansposities van de diverse grondposities.

14. Grondexploitaties woningen

Op het programma VROSV zijn de ontwikkelingen van diverse woonprojecten geraamd. Deze baten en lasten worden conform de richtlijnen verwerkt in de balansposities van de diverse posities.

4.2.3 Totaaloverzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht, is het tevens van belang om aan te geven welke mutaties in de reserves structureel van aard zijn. In de begroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025 is er sprake van enkele structurele onttrekkingen en een structurele storting. Deze treft u in onderstaand overzicht aan. Het betreft hier onttrekkingen ter dekking van kapitaallasten, die - conform de notitie van het BBV over incidentele en structurele baten en lasten - als structureel worden aangemerkt. De storting in de aflossingsreserve betreft het rendement van de aandelen Stedin.

Structurele mutaties reserves (bedragen x € 1.000)	Begroting 2022		2023		2024		2025	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
<u>Programma Verkeer en vervoer</u>								
Onttrekking afschrijvingsreserve herinrichting Banneweg	-	-	-	-	-	45	-	45
Onttrekking afschrijvingsreserve Trace Oost II	-	16	-	16	-	16	-	16
Onttrekking afschrijvingsreserve station Papland	-	-	-	-	-	15	-	15
Onttrekking afschrijvingsreserve mobiliteit	-	-	-	-	-	-	-	215
Onttrekking afschrijvingsreserve herinrichting Haarsekades	-	-	-	59	-	59	-	59
Onttrekking afschrijvingsreserve herinrichting openbare ruimte tbv i_lab	-	-	-	-	-	13	-	13
<u>Programma Economie</u>								
Onttrekking afschrijvingsreserve revitalisering Avelingen	-	50	-	50	-	50	-	50
<u>Programma Onderwijs</u>								
Onttrekking afschrijvingsreserve verbouwing Hoefslag 6 tbv i_lab	-	-	-	-	-	41	-	41
Onttrekking afschrijvingsreserve Inrichting Hoefslag 6 tbv i_lab	-	-	-	-	-	10	-	10
Onttrekking afschrijvingsreserve versneld uitvoeringsprogramma IHP	-	-	-	-	-	-	-	26
Onttrekking afschrijvingsreserve 't Gilde aanvulling PPN22	-	-	-	-	-	40	-	40
Onttrekking afschrijvingsreserve gymzaal J. van Egmondstraat	-	-	-	15	-	15	-	15
<u>Programma Sport, Cultuur en Recreatie</u>								
Onttrekking afschrijvingsreserve herinrichting park10e Penninglaan	-	4	-	4	-	4	-	4
Onttrekking afschrijvingsreserve bruggen en kunstwerken 2022	-	-	-	10	-	10	-	10
<u>Algemene dekkingsmiddelen</u>								
Storting aflossingsreserve rendement Stedin	26	-	26	-	26	-	26	-
<u>Programma Overhead</u>								
Onttrekking afschrijvingsreserve warmtenet stadhuis	-	-	-	-	-	-	-	48
Totaal structurele mutaties reserves	26	70	26	154	26	318	26	607

4.3 Recapitulatie structureel begrotingsevenwicht

In het onderdeel 'Overzicht van baten en lasten' zijn diverse overzichten gepresenteerd van de baten en lasten per programma inclusief de algemene dekkingsmiddelen en van overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien. Hierin zijn de totale baten en lasten, de incidentele baten en lasten en de structurele mutaties van de reserves weergegeven. Deze gegevens geven een beeld over het structureel begrotingsevenwicht.

Op basis van het overzicht op de volgende pagina kan worden geconcludeerd dat de begroting 2022 en de meerjarenraming 2023-2025, conform de uitgangspunten van het BBV, structureel in evenwicht zijn. Dit houdt in dat structurele lasten kunnen worden gedekt met structurele baten.

Baten en lasten (bedragen x € 1.000; - = meer lasten dan baten)		Begroting 2022				2023				2024				2025			
		Totaal	Inci- denteel	Struc- tureel	Totaal	Inci- denteel	Struc- tureel	Totaal	Inci- denteel	Struc- tureel	Totaal	Inci- denteel	Struc- tureel	Totaal	Inci- denteel	Struc- tureel	
Programma Bestuur en ondersteuning		-2.887	-	-2.887	-2.862	-	-2.862	-2.854	-	-2.854	-2.846	-	-2.846	-	-	-2.846	
Programma Veiligheid		-4.499	-	-4.499	-4.499	-	-4.499	-4.484	-	-4.484	-4.483	-	-4.483	-	-	-4.483	
Programma Verkeer en vervoer		-5.814	-25	-5.789	-5.993	-	-5.993	-7.879	-1.800	-6.079	-6.654	-	-6.654	-	-	-6.654	
Programma Economie		-1.224	-	-1.224	-1.231	-	-1.231	-1.187	-	-1.187	-1.145	-	-1.145	-	-	-1.145	
Programma Onderwijs		-7.340	-1.550	-5.790	-5.916	-	-5.916	-6.414	-	-6.414	-6.386	-	-6.386	-	-	-6.386	
Programma Sport, cultuur en recreatie		-10.685	-70	-10.615	-10.480	-50	-10.430	-10.293	-	-10.293	-10.417	-	-10.417	-	-	-10.417	
Programma Sociaal domein		-41.689	-496	-41.193	-40.154	-	-40.154	-40.103	-	-40.103	-39.984	-	-39.984	-	-	-39.984	
Programma Duurzaamheid		-840	-510	-330	-176	147	-323	-105	216	-321	-290	13	-303	-	-	-303	
Programma VROSV		-923	494	-1.417	-880	538	-1.418	-1.121	295	-1.416	-1.137	269	-1.406	-	-	-1.406	
Totaal programma's		-75.901	-2.157	-73.744	-72.191	635	-72.826	-74.441	-1.289	-73.152	-73.341	282	-73.623	-	-	-73.623	
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen		86.544	-	86.544	85.098	-	85.098	84.463	-	84.463	84.560	-	84.560	-	-	84.560	
Overzicht Overhead		-11.628	-16	-11.612	-11.295	-15	-11.280	-11.254	-15	-11.239	-11.998	-667	-11.331	-	-	-11.331	
Bedrag Onvoorzien		-100	-	-100	-100	-	-100	-100	-	-100	-100	-	-100	-	-	-100	
Mutaties reserves		2.885	2.847	38	-482	-621	139	1.605	1.304	301	947	365	582	-	-	582	
Totaal		1.799	674	1.125	1.030	-1	1.031	272	-	272	67	-20	87	-	-	87	

4.4 Verschillenanalyse

In onderstaand overzicht is aangegeven hoe de resultaten van de begroting 2022 zich verhouden tot de resultaten zoals deze zijn opgenomen in de begroting 2021 na wijziging (tot en met augustus 2021).

Resultaat (bedragen x € 1.000; - = meer lasten dan baten)	Begroting 2021 na wijziging	Begroting 2022	Vershil
Programma Bestuur en ondersteuning	-3.250	-2.887	-363
Programma Veiligheid	-4.603	-4.499	-104
Programma Verkeer en vervoer	-6.575	-5.814	-761
Programma Economie	-1.666	-1.224	-442
Programma Onderwijs	-7.267	-7.340	72
Programma Sport, cultuur en recreatie	-11.104	-10.685	-420
Programma Sociaal domein	-41.368	-41.689	322
Programma Duurzaamheid	-1.457	-840	-617
Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-1.854	-923	-930
Totaal programma's	-79.144	-75.901	-3.243
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen	86.137	86.544	-407
Overzicht Overhead	-11.367	-11.628	261
Bedrag heffing Vennootschapsbelasting	-	-	-
Bedrag Onvoorzien	-100	-100	-
Totaal resultaat	-4.475	-1.085	-3.389

Hieronder worden de verschillen van enkele programma's nader toegelicht. Het gaat hier vooral om de bijstellingen die in de loop van 2021 incidenteel waren en daarom een verschil opleveren ten opzichte van 2022. Structurele bijstelling zijn in het programmaplan nader toegelicht.

Programma Bestuur en ondersteuning

Het verschil wordt met name veroorzaakt door het vervallen van het budget voor uitvoering van het Gorcums Akkoord. In 2021 is hiervoor nog een budget opgenomen in de begroting. Daarnaast zijn in 2021 éénmalig extra middelen ontvangen van het Rijk om de Tweede Kamerverkiezingen coronaproof te kunnen organiseren.

Programma Veiligheid

In 2021 zijn de geraamde lasten voor handhaving hoger als gevolg van corona.

Programma Verkeer en Vervoer

In de begroting 2021 zijn budgetten opgenomen voor de uitvoering van diverse onderzoeksprojecten voor de Mobiliteitsvisie.

Programma Economie

Er is een re-activatieplan corona vastgesteld. Het gaat om een pakket aan stimulerende maatregelen waardoor we als gemeente zo goed mogelijk kunnen omgaan met de effecten van de coronacrisis op onze economie en onze ondernemers hierbij kunnen ondersteunen. Voor de uitvoering van dit plan is in de begroting 2021 éénmalig een bedrag van € 500.000 opgenomen.

Programma Sport, cultuur en recreatie

In 2021 zijn van het Rijk incidentele middelen ontvangen om de diverse instanties te ondersteunen en te compenseren

bij de financiële problemen die werden veroorzaakt door corona. De geraamde lasten voor cultuur zijn in 2021 dan ook hoger dan in 2022 (€ 400.000).

Programma Sociaal Domein

Voor een toelichting op het programma Sociaal Domein wordt verwezen naar de financiële toelichting in het programmaplan.

Programma Duurzaamheid

De lagere lasten in 2022 worden veroorzaakt doordat in 2021 o.a. incidentele lasten zijn opgenomen voor het Milieubeleidsplan, Energietransitie, RES en de Transitievisie Warmte.

Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Dit verschil wordt voor € 500.000 verklaard door de lasten van de omgevingswet.

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen

De algemene uitkering is in de begroting 2022 € 818.000 hoger dan in 2021. Daar tegenover staat een lagere dividenduitkering van BNG (circa € 120.000). Het restant betreft kleine verschillen.

Overzicht Overhead

De stijging in de overheadkosten komt met name voort uit een stijging van de ICT-kosten. Voor diverse applicaties nemen de licentiekosten toe en zijn de licenties ook nog uitgebreid om het thuiswerken te faciliteren.

4.5 Uiteenzetting financiële positie

Het BBV bepaalt dat in de uiteenzetting van de financiële positie in de begroting ten minste aandacht wordt besteed aan:

1. De jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume;
2. De financiering;
3. De stand en het gespecificeerde verloop van de reserves;
4. De stand en het gespecificeerde verloop van de voorzieningen;
5. Het Europese Monetaire Unie-saldo (EMU-saldo);
6. Een geprognoseerde balans;
7. De investeringen: onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen (in de openbare ruimte) met een maatschappelijk nut.

4.5.1 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Onder de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen worden alle vormen van aan de arbeidsrelatie verbonden rechten op uitkeringen, tijdens of na het dienstverband, verstaan. In de begroting 2021 zijn de posten opgenomen die vallen onder de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
Netto werkgeverslasten wethouders en ambtenaren	26.117	25.359	25.283	25.245
Vergoedingen raadsleden	370	373	373	373
Storting in de voorziening pensioentegoeden bestuurders	400	400	400	400
Vergoedingen/wachtgeldten voormalige wethouders en ambtenaren van voor 2013 (gecorrigeerd met eventuele baten voormalige personeelsleden)	97	97	97	97
Personeel gerelateerde verzekeringen	112	112	112	112
Totaal	27.097	26.343	26.266	26.228

4.5.2 Financiering

In onderstaand overzicht wordt de meerjarige ontwikkeling van de langlopende leningenportefeuille weergegeven. Voor een nadere toelichting en de uit de leningenportefeuille voortvloeiende aflossings- en rentebetalingverplichtingen, wordt verwezen naar de paragraaf Financiering (zie beleidsbegroting, paragrafen, financiering).

Saldo begin boekjaar (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
Langlopende leningen	111.240	155.140	173.089	185.534

4.5.3 Reserves en voorzieningen

Naast de eerder genoemde langlopende geldleningen, dienen ook het eigen vermogen en de voorzieningen als financieringsmiddel voor onder andere de investeringen. Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. Voorzieningen zijn onderdeel van het vreemd vermogen van de gemeente. In onderstaand overzicht wordt het geprognoseerde saldo ultimo 2021 en het verloop van het saldo 2022-2025 weergegeven van zowel de reserves als de voorzieningen. Voor een nadere onderverdeling van deze reserves en voorzieningen en een specificatie van de mutaties in de reserves en voorzieningen wordt verwezen naar de respectievelijke bijlagen.

Saldo ultimo boekjaar (bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025
Algemene reserve	28.583	28.513	28.513	28.513	28.513
Bestemmingsreserves	54.355	51.540	52.022	50.418	49.471
Totaal reserves	82.938	80.053	80.535	78.931	77.984
Algemene voorzieningen	22.396	23.567	24.787	25.375	26.459
Voorzieningen grondexploitaties	16.679	5.640	5.753	5.868	5.985
Totaal voorzieningen	39.075	29.207	30.540	31.244	32.444
Totaal	122.013	109.260	111.075	110.175	110.428

4.5.4 EMU-saldo

In onderstaande tabel is het EMU-saldo meerjarig berekend.

Berekening EMU- saldo (bedragen x € 1.000)	2021, volgens realisatie tot en met sept. 2021, aangevuld met raming resterende periode	2022	2023	2024	2025
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-4.475	-1.085	-1.513	-1.333	-879
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	11.654	40.567	13.959	10.645	-2.326
3 Mutatie voorzieningen	2.038	1.140	1.190	560	1.054
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-602	-716	5.002	1.867	2.519
5 Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-13.489	-39.795	-19.284	-13.284	-17

(Totstandkoming berekening: 1 - 2 + 3 - 4 - 5 = EMU saldo)

Toelichting op het EMU-saldo

Gemeenten mogen een gemaximeerd aandeel hebben in het totale EMU-tekort van de Nederlandse overheid. In 2016 is afgesproken om voor de komende jaren de EMU-tekortruimte niet nader te verdelen over gemeentes, provincies en waterschappen. Hierdoor zijn er geen individuele referentieswaardes; een doorvertaling van de norm naar afzonderlijke gemeenten. Het EMU-saldo is voor alle jaren negatief. De oorzaak van het negatieve EMU-saldo komt voornamelijk door nieuwe/hogere investeringen. Dit vertaalt zich dan ook in een oplopende schuldpositie. Onze financiële maatregelen zijn erop gericht om de schuldpositie en het uitgavenpatroon vanaf 2025 te doen dalen, zodat de financiële positie verder versterkt kan worden. Het negatieve EMU-saldo heeft verder geen nadelige/beperkende gevolgen voor de begroting.

4.5.5 Geprognosticeerde balans

Activa ultimo boekjaar (bedragen x € 1.000)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
<i>Vaste activa</i>						
Immateriële Vaste activa	405	284	173	114	63	32
Materiële Vaste activa	162.474	173.662	210.684	223.214	231.110	227.748
Financiële vaste activa	2.619	4.086	5.059	5.059	5.059	5.059
	165.498	178.032	215.916	228.387	236.232	232.839
<i>Vlottende activa</i>						
Voorraad grond (grondexploitatie)	47.330	48.185	48.662	54.295	56.158	58.637
Overige grond- en hulpstoffen	2	2	2	2	2	2
Overige vlottende activa	29.701	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
	77.033	56.187	56.664	62.297	64.160	66.639
Totaal	242.531	234.219	272.580	290.684	300.392	299.478
<i>Passiva ultimo boekjaar (bedragen x € 1.000)</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>	<i>2025</i>
<i>Vaste passiva</i>						
Reserves	86.054	82.938	80.053	80.535	78.931	77.984
Voorzieningen	18.211	19.302	20.507	21.763	22.323	23.378
Vaste schulden	124.335	111.240	155.140	173.089	185.534	186.474
	228.600	213.480	255.700	275.387	286.788	287.836
<i>Vlottende passiva</i>	13.931	20.739	16.880	15.297	13.604	11.642
Totaal	242.531	234.219	272.580	290.684	300.392	299.478

De bovenstaande tabel geeft de geprognosticeerde balans weer. Met deze geprognosticeerde balans wordt inzicht geboden in het verloop van de verschillende balansposten over meerdere jaren.

4.6 Investerings

In 2022 tot en met 2025 zijn de volgende investeringsuitgaven begroot. Deze bedragen hebben betrekking op de geplande uitgaven van de huidige lopende investeringen en de nieuwe investeringen vanaf 2022. De investeringen die starten in 2022 worden bij deze begroting vastgesteld en zijn per programma opgenomen in het programmaplan.

Investeringsbedragen (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
<u>Investeringsbedragen in materiële vaste activa:</u>				
Met een economisch nut	34.395	5.979	4.382	2.669
In de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	11.705	15.515	14.372	3.754
Totaal	46.100	21.494	18.754	6.423

De investeringen in economisch nut wijken in 2022 af van de jaren daarna door geplande investeringen in het RBIC en het Cultuurhuis.

5 Bijlagen

5.1 Reserves

5.1.1 Meerjarig verloopoverzicht saldo reserves

Verloop reserves (x € 1.000)	1-1-2022	stor- tingen	onttrek- kingen	1-1-2023	stor- tingen	onttrek- kingen	1-1-2024	stor- tingen	onttrek- kingen	1-1-2025	stor- tingen	onttrek- kingen	1-1-2026
Algemene reserve	28.583	-	70	28.513	-	-	28.513	-	-	28.513	-	-	28.513
Bestemmingsreserves:													
Infrastructuur	18.337	494	25	18.806	538	-	19.344	295	8.625	11.014	269	3.250	8.033
Egalisatiereserve	100	368	457	11	138	138	11	206	206	11	33	20	24
afvalstoffenheffing	1.800	-	-	1.800	-	-	1.800	-	1.800	-	-	-	-
Station Papland	4.139	-	1.171	2.968	-	-	2.968	-	-	2.968	-	-	2.968
Sociaal domein	3.929	-	364	3.565	138	-	3.702	206	-	3.909	20	667	3.262
Duurzaamheid													
Stimuleringsregeling woningbouw	59	-	-	59	-	-	59	-	-	59	-	-	59
Organisatieontwikkeling	134	-	-	134	-	-	134	-	-	134	-	-	134
ICT	541	-	16	525	-	-	510	-	15	494	-	-	494
IFFG	100	-	50	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stedelijke ontwikkeling	1.600	-	-	1.600	-	-	1.600	-	-	1.600	-	-	1.600
Aflossingsreserve	13.255	26	-	13.281	26	-	13.307	26	-	13.333	26	-	13.358
Dekkingsreseve i_lab	1.550	-	1.550	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Afschrijvingsreserve	8.812	-	70	8.742	-	153	8.589	8.625	317	16.897	3.250	607	19.540
Subtotaal bestemmingsreserves	54.355	888	3.703	51.540	839	356	52.022	9.359	10.964	50.418	3.597	4.544	49.471
Totaal reserves	82.938	888	3.773	80.053	839	356	80.535	9.359	10.964	78.931	3.597	4.544	77.984

Hieronder worden de reserves kort toegelicht.

Algemene reserve

De algemene reserve is bedoeld als buffer om risico's (zoals vermeld in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing) in de exploitatie in de toekomst te kunnen opvangen.

Infrastructuur

Via de reserve worden middelen gespaard voor toekomstige infrastructurele investeringen, die vooral op het gebied van mobiliteitsverbetering liggen.

Egalisatiereserve afvalstoffenheffing

De reserve dient ter voorkoming van al te grote schommelingen in de afvalstoffenheffing.

Station Papland

Deze reserve biedt dekking voor de investering in de halte van Station Papland.

Sociaal domein

Inzet voor noodzakelijke/nuttige/incidentele uitgaven voor de transformatie van het Sociaal Domein, die niet uit de reguliere exploitatiebudgetten bekostigd kunnen worden. Eventuele overschotten en tekorten binnen het programma Sociaal domein worden jaarlijks verrekend met deze reserve.

Duurzaamheid

Dekking voor diverse duurzaamheidsprojecten, hoofdzakelijk op basis van de beleidsplannen duurzaamheid.

Omgevingswet

Uitvoering van de omgevingswet. Deze wet bundelt de regels over bouwwerken, infrastructuur, water, bodem, lucht, landschap, natuur, cultureel en werelderfgoed.

Stimuleringsregeling woningbouw

Dekking voor diverse projecten, zoals een woonlastenfonds en groenvoorzieningen Lingewijk Zuid.

Organisatie-ontwikkeling

De doorontwikkeling van de organisatie richt zich op management, medewerkers, kwaliteit, processen en systemen, houding en gedrag en op de structuur van de organisatie. Indien hiervoor incidentele uitgaven nodig zijn waarvoor de exploitatiebudgetten onvoldoende ruimte bieden, dan kan een beroep worden gedaan op deze reserve.

ICT

Het doorontwikkelen van ICT over de volle breedte (systemen, hardware en software, medewerkers).

IFFG

Beschikbaar stellen van budget voor het Internationaal Film Festival Gorinchem ten behoeve van de professionalisering, cultuureducatie en doorlopende programma ontwikkeling.

Stedelijke ontwikkeling

Dient als startkapitaal voor het thema "stedelijke ontwikkeling". Uit deze reserve wordt verkennend onderzoek gedekt, maar mogelijk ook (een gedeelte van) de kosten van projecten die hieruit voortkomen.

Aflossingsreserve

Reserve die gevormd is als maatregel in de reducering van de gemeentelijke schuldpositie.

Dekkingsreserve i_lab

Reserve gevormd ter dekking van exploitatielasten van het i_lab.

Afschrijvingsreserves

De reserve dient ter dekking van kapitaallasten.

5.1.2 Mutaties reserves 2022 uitgesplitst

Uit het hiervoor gepresenteerde verloopoverzicht saldo reserves blijken voor 2022 de volgende mutaties:

Reserves (bedragen x € 1.000)	Soort mutatie	Storting 2022	Onttrekking 2022
Algemene reserve	PPN 2022 motie cultuur en motie iedereen een boom		70
Subtotaal algemene reserve		0	70
<u>Bestemmingsreserves:</u>			
Infrastructuur	Bijdrage inzake bovenwijken CV Hoog Dalem	494	
Infrastructuur	Dekking uitvoeringskosten mobiliteitsplan		25
Egalisatiereserve afvalstoffenheffing	Egalisatie tarieven reiniging	368	457
Sociaal domein	Jeugd PPN 2021		278
Sociaal domein	PPN 2021-2 uitbreiding fte		397
Sociaal domein	SG turap 2020 aanpak eenzaamheid		50
Sociaal domein	SG turap 2021 herindicatie HO en lagere inkomsten Rijk		120
Sociaal domein	PPN 2022 Aanpassing arrangementen en tarieven begeleiding 2022		326
Duurzaamheid	Raad 24 juni 2021, nieuw afval en grondstoffen beleid: bijdrage egalisatiereserve afval		364
ICT	PPN 2020 dekking online dienstverlening		16
IFFG	Amendement 7-11-2019		50
Aflossingsreserve	Raad 10 juni 2021 langetermijn financiering Stedin: resultaat uitgifte aandelen	26	
Dekkingsreserve i_lab	Raad 10 juni 2021 IAC: dekking exploitatiekosten i_lab		1.550
Afschrijvingsreserve	Revitalisering Avelingen		50
Afschrijvingsreserve	Trace Oost II		16
Afschrijvingsreserve	Herinrichting park 10e penninglaan		4
Subtotaal bestemmingsreserves		888	3.703
Totaal mutaties incl. Algemene reserve			-2.885

Door middel van het vaststellen van de begroting 2022 door de raad worden bovenstaande mutaties in de reserves vastgesteld.

5.2 Voorzieningen

5.2.1 Meerjarig verloopoverzicht saldo voorzieningen

Verloop voorzieningen (x € 1.000)	1-1-2022	stori- tingen	onttrek- kingen	1-1-2023	stori- tingen	onttrek- kingen	1-1-2024	stori- tingen	onttrek- kingen	1-1-2025	stori- tingen	onttrek- kingen	1-1-2026
Algemene voorzieningen													
Pensioenverplichtingen bestuurders	4.915	400	-	5.315	400	-	5.715	400	-	6.115	400	-	6.515
Wachtgeld bestuurders en mdw'ers	447	-	203	244	-	113	131	-	104	27	-	27	0
Verlofsaldi	392	-	-	392	-	-	392	-	-	392	-	-	392
Reparatie WW	49	12	-	61	12	-	73	12	-	85	12	-	97
Dubieuze debiteuren	148	-	-	148	-	-	148	-	-	148	-	-	148
Rioolheffing	2.828	329	-	3.157	330	-	3.487	309	-	3.796	255	-	4.051
Vervanging riolering	1.355	1.075	1.075	1.355	1.000	1.000	1.355	1.000	1.000	1.355	1.045	1.045	1.355
Afwaardering (bedrijfsgebouwen, woningen, gronden en voorraden)	3.094	-	66	3.028	-	66	2.963	-	-	2.963	-	-	2.963
Afkoopsommen grafrechten	2.293	182	173	2.302	182	173	2.311	182	173	2.320	182	173	2.330
Meerjaren onderhoudsplannen	5.800	1.968	1.278	6.489	1.968	1.321	7.136	1.968	2.006	7.098	1.968	1.534	7.532
Hoog Dalem	1.075	-	-	1.075	-	-	1.075	-	-	1.075	-	-	1.075
Subtotaal algemene voorzieningen	22.396	3.966	2.795	23.567	3.892	2.672	24.787	3.871	3.283	25.375	3.862	2.779	26.459
Voorzieningen grondexploitatie													
Mollenburg	11.150	223	11.373	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0
Bedr.ter. Gorinchem													
Noord/Groote Haar	5.529	111	-	5.640	113	-	5.753	115	-	5.868	117	-	5.985
Subtotaal vrz grexten	16.679	334	11.373	5.640	113	-	5.753	115	-	5.868	117	-	5.985
Totaal voorzieningen	39.075	4.300	14.168	29.207	4.005	2.672	30.540	3.986	3.283	31.244	3.980	2.779	32.444

5.2.2 Mutaties voorzieningen 2022 uitgesplitst

Uit het hierboven gepresenteerde verloopoverzicht saldo voorzieningen blijken voor 2022 de volgende mutaties:

Voorzieningen (bedragen x € 1.000)	Soort mutatie	Dotatie 2022	Onttrekking 2022
<u>Mutaties algemene voorzieningen:</u>			
Pensioenverplichtingen bestuurders	Reguliere dotatie	302	
Pensioenverplichtingen bestuurders	Rentetoevoeging	98	
Wachtgelden bestuurders en medewerkers	Wachtgeld voormalig personeel		203
Reparatie WW	Storting premie reparatie WW	12	
Rioolheffing	Resultaat tarieven riolering	329	
Vervanging riolering	Spaarcomponent vervangen riolering/ bijdrage investering	1.075	1.075
Afwaardering (bedrijfsgebouwen, woningen, gronden en voorraden)	Correctie afschrijving i.v.m afwaardering		66
Afkoopsommen grafrechten	Vooruitontvangen afkoopsommen	182	
Afkoopsommen grafrechten	Vrijval vooruitontvangen afkoopsommen		173
Meerjarenonderhoudsplannen	Conform vastgestelde MOP's	1.968	1.278
Subtotaal mutaties voorzieningen algemeen		3.966	2.795
<u>Mutaties voorzieningen grondexploitaties:</u>			
Mollenburg	Rentetoevoeging	223	
	Afwikkeling		11.373
Bedrijventerrein Gorinchem Noord/Groote Haar	Rentetoevoeging	111	
Subtotaal mutaties voorzieningen grondexploitaties		334	11.373
Totaal		4.300	14.168
Totaal mutaties			-9.868

Door middel van het vaststellen van de begroting 2022 door de raad worden de mutaties in de voorzieningen vastgesteld.

5.3 Totaaloverzicht baten en lasten per taakveld

Overzicht baten per taakveld 2021 (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
TV01 Bestuur	3	3	3	3
TV010 Mutaties reserves	3.772	356	10.964	4.544
TV02 Burgerzaken	495	495	495	495
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	666	666	666	666
TV04 Overhead	512	512	487	487
TV05 Treasury	379	346	312	278
TV061 OZB woningen	4.832	4.832	4.832	4.832
TV062 OZB- niet woningen	5.308	5.308	5.308	5.308
TV063 Parkeerbelasting	1.734	1.734	1.734	1.734
TV064 Belasting Overig	390	390	390	390
TV07 Alg. uitkering en uitk. Gemeentefonds	74.544	72.997	72.562	72.750
TV12 Openbare orde en Veiligheid	358	358	358	358
TV21 Verkeer en vervoer	328	328	328	328
TV22 Parkeren	689	689	689	689
TV23 Recreatieve Havens	116	116	116	116
TV24 Economische Havens en waterwegen	177	177	177	177
TV25 Openbaar vervoer	2.341	2.204	2.203	2.203
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	15.141	3.981	3.135	2.452
TV33 Bedrijfsloket en - regelingen	183	183	183	183
TV42 Onderwijshuisvesting	333	333	267	267
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2.236	2.236	2.236	2.236
TV51 Sportbeleid en activering	113	100	100	0
TV52 Sportaccommodaties	1.491	1.401	1.401	1.401
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	79	79	79	79
TV54 Musea	126	126	126	126
TV55 Cultureel erfgoed	142	142	142	142
TV56 Media	107	107	107	107
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	212	212	212	212
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	475	475	475	475
TV62 Wijkteams	50	50	50	50
TV63 Inkomensregelingen	14.006	14.006	14.006	14.006
TV671 Maatwerkdienstverlening 18+	225	225	225	225
TV681 Geëscaleerde zorg 18+	931	0	0	0
TV72 Riolering	3.857	3.782	3.751	3.751
TV73 Afval	5.339	5.339	5.339	5.153
TV74 Milieubeheer	3	3	3	3
TV75 Begraafplaatsen en crematoria	396	439	439	439
TV81 Ruimtelijke Ordening	9	9	9	9
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	3.827	2.432	565	538
TV83 Wonen en bouwen	1.580	1.580	1.580	1.580
Totaal baten	147.504	128.748	136.052	128.789

Overzicht lasten per taakveld 2021 (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
TV01 Bestuur	2.277	2.252	2.244	2.236
TV010 Mutaties reserves	887	839	9.359	3.597

Overzicht lasten per taakveld 2021 (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
TV02 Burgerzaken	1.156	1.156	1.156	1.156
TV03 Beheer overige gebouwen en gronden	617	617	617	617
TV04 Overhead	12.202	11.869	11.803	12.547
TV05 Treasury	153	17	184	112
TV061 OZB woningen	141	141	141	141
TV062 OZB- niet woningen	107	107	107	107
TV063 Parkeerbelasting	201	201	201	201
TV064 Belasting Overig	281	281	281	281
TV08 Overige baten en lasten	-138	-138	-138	-10
TV11 Crisisbeheersing en Brandweer	3.203	3.203	3.188	3.188
TV12 Openbare orde en Veiligheid	1.654	1.653	1.653	1.653
TV21 Verkeer en vervoer	5.194	5.370	7.272	6.062
TV22 Parkeren	947	931	994	992
TV23 Recreatieve Havens	598	598	598	597
TV24 Economische Havens en waterwegen	25	25	25	24
TV25 Openbaar vervoer	2.702	2.590	2.523	2.521
TV31 Economische ontwikkeling	446	446	446	446
TV32 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	15.317	4.156	3.309	2.625
TV33 Bedrijfsloket en - regelingen	114	114	114	114
TV34 Economische promotie	671	678	635	594
TV41 Openbaar basisonderwijs	202	202	202	202
TV42 Onderwijshuisvesting	4.402	2.990	3.428	3.407
TV43 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	5.305	5.293	5.287	5.281
TV51 Sportbeleid en activering	1.156	1.142	1.141	1.140
TV52 Sportaccommodaties	3.640	3.543	3.437	3.431
TV53 Cultuurpres. productie en participatie	1.647	1.922	1.872	1.869
TV54 Musea	1.488	1.316	1.316	1.333
TV55 Cultureel erfgoed	905	565	563	567
TV56 Media	672	672	672	672
TV57 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.445	3.486	3.459	3.471
TV61 Samenkracht en burgerparticipatie	3.658	3.639	3.642	3.642
TV62 Wijkteams	2.864	2.276	2.297	2.297
TV63 Inkomensregelingen	19.298	19.298	19.298	19.285
TV64 Begeleide participatie	8.236	7.916	7.743	7.637
TV65 Arbeidsparticipatie	2.141	2.141	2.141	2.141
TV66 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.469	1.428	1.426	1.426
TV671 Maatwerkdienstverlening 18+	7.126	6.784	6.884	6.884
TV672 Maatwerkdienstverlening 18-	9.011	8.767	8.767	8.767
TV681 Geëscaleerde zorg 18+	1.351	421	421	421
TV682 Geëscaleerde zorg 18-	519	519	519	519
TV71 Volksgezondheid	1.703	1.721	1.721	1.721
TV72 Riolering	3.176	3.114	3.081	3.079
TV73 Afval	5.504	4.910	4.841	4.841
TV74 Milieubeheer	1.345	1.304	1.304	1.304
TV75 Begraafplaatsen en crematoria	411	411	411	411
TV81 Ruimtelijke Ordening	854	854	854	854
TV82 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	3.390	1.951	327	327

Overzicht lasten per taakveld 2021 (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
TV83 Wonen en bouwen	2.095	2.094	2.094	2.082
Totaal lasten	145.768	127.787	135.861	128.813

5.4 Investeringsoverzicht

Hieronder ziet u het totaaloverzicht van alle investeringsbudgetten en een totaaloverzicht van de kapitaallasten die in de begroting 2022-2025 zijn opgenomen.

Investerings (bedrag x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
Openbare verlichting	158	158	161	162
Vervangen straatmeubilair	92	92	92	92
Vervangen verkeersborden	40	41	42	42
Voorzieningengebouw Kriekenmarkt	115			
Mobiliteit	5.490	12.645	10.380	3.250
Herinrichting Haarsekades	1.410			
Illuminatieplan 2020	50			
Totaal Verkeer en vervoer	7.355	12.936	10.675	3.546
Renovatie gymzaal J. van Egmond	300			
Vervangende nieuwbouw 't Gilde CVO-AV	6.500	1.000		
Gymzaal 't Gilde			750	750
Verbouwing Hoefslag 6 tbv i_lab				
lasten	2.157			
baten	-1.647			
Openbare ruimte tbv i_lab	386			
IHP versneld uitvoeringsprogramma		800	532	
Totaal Onderwijs	7.696	1.800	1.282	750
Speelruimteplan	293	204	206	206
Aanleg sportveld GJS		310		
Vervangen voertuigen en materieel	357	160	105	261
Kademuren J. Bloempad en Krabsteeg	260			
Bruggen en vissteigers	288			
Totaal Sport, cultuur en recreatie	1.198	674	311	467
GRP				
lasten	1.075	1.000	1.000	1.062
baten	-1.075	-1.000	-1.000	-1.062
Beschoeiingen	244			98
Totaal Duurzaamheid	244	-	-	98
Vervangingsplan inventaris	112	143	30	135
Warmtenet Stadhuis	68		839	
Hard- en software	180	351	356	357
Totaal Overhead	360	494	1.225	492
Totaal Investerings	16.853	15.904	13.493	5.353

Kapitaallasten investeringen (bedrag x € 1.000)	2022	2023	2024	2025
rente	1.830	2.243	2.370	2.452
afschrijving	6.533	7.535	8.108	8.749
Totaal	8.363	9.778	10.478	11.201

Hieronder volgt een totaaloverzicht van alle lopende en nieuwe investeringen die in de begrotingsperiode 2022-2025 gepland staan, inclusief de fasering, de afschrijvingstermijnen en bijbehorende bedragen. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de doelstelling van de motie "realistisch investeren" zoals aangenomen bij de Perspectiefnota 2021-2024

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Investerings-bedrag	Loopt vanaf	Reeds uitgaven	fasering uitgaven	Afschrijvings-termijn	Afschrijvings-bedrag	afschrijven per
Openbare verlichting 2022	158	2022	nee	2022	20	8	2023
Openbare verlichting 2023	158	2023	nee	2023	20	8	2024
Openbare verlichting 2024	161	2024	nee	2024	20	8	2025
Openbare verlichting 2025	162	2025	nee	2025	20	8	2026
Illuminatieplan 2020	150	2020	ja	tm 2022	20	8	2023
Voorzieningengebouw krieckenmarkt	215	2021	ja	2021 en 2022	40	5	2023
1e elektrische veerboot 2018 1)	4.077	2018	ja	tm 2022	50	82	2023
2e elektrische veerboot 2018 1)	3.785	2018	ja	tm 2022	50	76	2023
Aanpassingen walvoorzieningen veerboten	150	2018	nee	tm 2022	30	5	2023
Stroompunten elektrische veerboten	400	2021	nee	tm 2022	15	27	2023
Accupakketten elektrische veerboten	900	2021	nee	tm 2022	10	90	2023
Station Gorinchem noord 1)	2.440	2008	ja	tm 2024	40	61	2025
Infra halte gor.noord overweg/nw haarweg	3.155	2009	ja	tm 2024	40	79	2025
Aanp haarweg/opwaardering vlietskade	275	2009	ja	tm 2024	40	7	2025
Grond halte gor. noord + voorplein 2)	973	2009	ja	2012	nvt	nvt	nvt
Aanleg perron gorinchem noord 3)	1.800	2012	nee	2024	nvt	nvt	nvt
Voorber.krediet halte gor. noord 2008	200	2008	ja	tm 2024	40	5	2025
Herinrichting banneweg 2019 1)	2.348	2019	ja	tm 2022	40	59	2023
Mobiliteit	500	2020	nee	tm 2022	40	13	2023
Mobiliteit 2021	1.360	2021	nee	tm 2022	40	34	2023
Mobiliteit 2022	11.005	2022	nee	2022-2023	40	275	2024
Mobiliteit 2023	14.260	2023	nee	2023-2024	40	357	2025
Mobiliteit 2024	6.500	2024	nee	2024-2025	40	163	2026

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Investerings- bedrag	Loopt vanaf	Reeds uitgaven	fasering uitgaven	Afschrijvings- termijn	Afschrijvings- bedrag	afschrijven per
Herinrichting haarsekades	2.350	2021	nee	tm 2022	40	59	2023
Vervanging straatmeubilair 2022	92	2022	nee	2022	15	6	2023
Vervanging straatmeubilair 2023	92	2023	nee	2023	15	6	2024
Vervanging straatmeubilair 2024	92	2024	nee	2024	15	6	2025
Vervanging straatmeubilair 2025	92	2025	nee	2025	15	6	2026
Vervanging verkeersborden 2022	40	2022	nee	2022	12	3	2023
Vervanging verkeersborden 2023	41	2023	nee	2023	12	3	2024
Vervanging verkeersborden 2024	42	2024	nee	2024	12	4	2025
Vervanging verkeersborden 2025	42	2025	nee	2025	12	4	2026
Totaal programma Verkeer en Vervoer	58.015						
Yulius aanpas merwedekanaal 8a ihp 2014	150	2014	nee	tm 2022	40	4	2023
Yulius renovatie dr hiemstralaan 24-24a	1.000	2019	nee	tm 2023	20	50	2024
IHP 2020 binnenklimaat 1)	1.000	2020	nee	tm 2022	20	50	2023
Nieuwbouw bs hoog dalem Logos	2.287	2017	ja	tm 2022	50	46	2023
Nieuwbouw bs hoog dalem OVO	2.287	2017	ja	tm 2022	50	46	2023
Nieuwbouw bs hoog dalem gymzaal	3.433	2017	ja	tm 2022	40	86	2023
Nieuwb bs hoog dalem inricht gymzaal	60	2017	nee	tm 2022	20	3	2023
Grondkosten nieuwbouw Hoog dalem 4)	669	2017	ja	2020	nvt	nvt	nvt
Nieuwbouw bs h dalem grondkst parkeren	105	2017	nee	tm 2022	nvt	nvt	nvt
Nieuwbouw bs hoog dalem parkeren	83	2017	nee	tm 2022	40	2	2023
Brede school hoog dalem buitensport	160	2019	nee	tm 2022	20	8	2023
Brede school hoog dalem SKG	1.225	2019	ja	tm 2022	40	31	2023
Ihp 2017 uitbreiding Retranchement	1.275	2017	nee	tm 2023	50	26	2024
Vervangende nieuwbouw 't Gilde CVO-AV	17.500	2019	nee	tm 2023	50	350	2024
Gymzaal 't Gilde	1.500	2024	nee	tm 2025	50	0	2026
Verbouwing Hoefslag 6 tbv i_lab 1)	2.576	2021	nee	tm 2023	20	129	2024
Inrichting Hoefslag 6 tbv i_lab	125	2021	nee	tm 2023	15	8	2024
Openbare ruimte tbv i_lab	450	2021	nee	tm 2023	40	11	2024
Herhuisvesting locatie De Burcht	1.146	2021	nee	tm 2023	50	23	2024
IHP PO/SO versneld uitvoeringsprogramma	1.332	2023	nee	tm 2024	50	27	2025
Renovatie gymzaal Johan van Egmond	300	2022	nee	2022	20	15	2023
Totaal programma Onderwijs	38.662						
Vestingsplan 2020 bastion VIII 1)	250	2020	nee	tm 2024	40	6	2025
Ravelijn Oostgracht	50	2020	nee	tm 2024	25	2	2025
Aanleg sportveld GJS	310	2023	nee	2023	25	12	2024
Speelruimteplan 2022	293	2022	nee	2022	17	17	2023
Speelruimteplan 2023	204	2023	nee	2023	17	12	2024

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Investerings-bedrag	Loopt vanaf	Reeds uitgaven	fasering uitgaven	Afschrijvings-termijn	Afschrijvings-bedrag	afschrijven per
Speelruimteplan 2024	206	2024	nee	2024	17	12	2025
Speelruimteplan 2025	206	2025	nee	2025	17	12	2026
Hardware audiovisuele middel museum-RAG	70	2020	nee	tm 2022	4	18	2023
linventaris (plus verlichting) museum	45	2020	nee	tm 2022	15	3	2023
Cultuurhuis	5.600	2019	ja	tm 2022	40	140	2023
Cultuurhuis inrichting	1.400	2019	nee	tm 2022	20	70	2023
Vervangen vw transporter 1 2022	44	2022	nee	2022	10	4	2023
Vervangen vw transporter 3	36	2023	nee	2023	10	4	2024
Vervangen renault trafic 2022	35	2022	nee	2022	10	4	2023
Grafdelfmachine Boki	85	2025	nee	2025	8	11	2026
Jacobsen 4WD maaier 2022	75	2022	nee	2022	8	9	2023
Boemer Tractor 2022	50	2022	nee	2022	10	5	2023
Maaiaarm heggensnoeier 2022	28	2022	nee	2022	8	4	2023
Vw transporter 2023	44	2023	nee	2023	10	4	2024
Ontstopper 2023	55	2023	nee	2023	10	6	2024
Hitachi 2023	25	2023	nee	2023	10	3	2024
Vw transporter 2024	45	2024	nee	2024	10	5	2025
John deere motormaaier 2024	61	2024	nee	2024	8	8	2025
Vw transporter 17 2025	45	2025	nee	2025	10	5	2026
Vw transporter 46 tbv riool 2025	40	2025	nee	2025	10	4	2026
New Holland tractor sportvelden	67	2022	nee	2022	10	7	2023
John Deere begraafplaats 2025	55	2025	nee	2025	10	6	2026
Aanhanger buitendienst 2025	36	2025	nee	2025	8	5	2026
Waterbus buitendienst	58	2022	nee	2022	10	6	2023
Kademuren J. Bloempad en Krabsteeg	260	2022	nee	2022	25	10	2023
Kunstwerken (bruggen en vissteigers)	288	2022	nee	2022	30	10	2023
Totaal programma Sport, Cultuur en Recreatie	10.066						
GRP 2022 1)	1.075	2022	nee	2022	nvt	nvt	nvt
GRP 2023 1)	1.000	2023	nee	2023	nvt	nvt	nvt
GRP 2024 1)	1.000	2024	nee	2024	nvt	nvt	nvt
GRP 2025 1)	1.062	2025	nee	2025	nvt	nvt	nvt
Beschoeiingen 2022	244	2022	nee	2022	20	12	2023
Beschoeiingen 2025	98	2025	nee	2025	20	5	2026
Totaal programma Duurzaamheid	4.479						
Informatiebeleid 2018	540	2018	ja	tm 2022	4	135	2023
Software en hardware 2022	180	2022	nee	2022	4	45	2023
Software en hardware 2023	351	2023	nee	2023	4	88	2024
Hard en software 2024	356	2024	nee	2024	4	89	2025
Hard en software 2025	357	2025	nee	2025	4	89	2026
Warmtenet	1.075	2020	nee	tm 2024	20	54	2025
Vervangingsplan inventaris 22	122	2022	nee	2022	15	8	2023
Vervangingsplan inventaris 23	143	2023	nee	2023	15	10	2024

Omschrijving (bedragen x € 1000)	Investerings- bedrag	Loopt vanaf	Reeds uitgaven	fasering uitgaven	Afschrijvings- termijn	Afschrijvings- bedrag	afschrijven per
Vervangingsplan inventaris 24	30	2024	nee	2024	15	2	2025
Vervangingsplan inventaris 25	135	2025	nee	2025	15	9	2026
Totaal programma Overhead, vpb en onvoorzien	3.289						
TOTAAL INVESTERINGEN	114.511						

- 1) De gemelde bedragen zijn bruto-investeringen.
- 2) De grond is in 2012 aangekocht. Dit krediet is onderdeel van het totale krediet Station Papland dat nog open staat
- 3) Investering wordt verkocht in jaar van opleveren.
- 4) De grond is in 2020 aangekocht en is onderdeel van het krediet Brede School Hoog Dalem.

5.5 Risico's van de coronacrisis

Wij hebben het onderzoek "Financiële bijwerking van corona" van VNG gebruikt voor het identificeren van de financiële risico's als gevolg van de coronacrisis. In het onderzoek zijn 42 inhoudelijke gevolgen geïdentificeerd voor het bepalen van de financiële effecten als gevolg van de coronacrisis. Wij hebben vervolgens deze 42 inhoudelijke gevolgen gebruikt voor het benoemen van risico's waar we financieel rekening mee moeten houden. In de paragraaf weerstandsvermogen hebben wij alleen de risico's met een (mogelijk substantiële) financiële impact verwerkt. In de onderstaande tabel zijn de 42 risico's opgenomen.

Nr.	Programma	Risico-omschrijving
1	1	Een vertraging in de P&C-cyclus heeft het risico dat nadelen en risico's later worden gesignaleerd, waardoor er minder sturing mogelijk is om deze te voorkomen.
2	1	Sommige GR'en leveren vanwege de coronacrisis extra werkzaamheden, waarvan de kostengevolgen voor de gemeente op dit moment niet inzichtelijk zijn.
3	1	Bij GR'en kan de coronacrisis tot een lager exploitatieresultaat leiden.
4	2	Het aantal evenementen en APV vergunningplichten activiteiten worden mogelijk sterk gereduceerd.
5	3	De parkeeropbrengsten worden door de vermindering van het bezoek aan de stad negatief beïnvloed.
6	3	De kade- en havengelden worden door de vermindering van het bezoek aan de stad en door reisbeperkingen negatief beïnvloed.
7	3	De veergelden worden door de vermindering van het bezoek aan de stad en door reisbeperkingen negatief beïnvloed.
8	3	De marktgelden worden door het sluiten van de markt negatief beïnvloed.
9	4	Het risico dat huurders van vastgoed niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen neemt toe. Dit geeft een groter risico van huurderving.
10	4	Het risico dat de uitgifte van de grond voor bedrijven wordt vertraagd, dan wel dat het noodzakelijk is de grondprijzen te verlagen voor de verkoopbaarheid.
11	5	Onzeker wat het voor de rechtmatigheid betekent dat de gemeente leerlingenvervoer doorbetaalt zonder prestatielevering.
12	5	Derving van ouderbijdragen leerlingenvervoer.
13	6	Het risico dat huurders van sportvelden niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen neemt toe. Dit geeft een groter risico van huurderving.

Nr.	Programma	Risico-omschrijving
14	6	Tekorten van (gesubsidieerde) partijen die bijdragen aan de realisatie van het gemeentelijk beleid (vb.: sportverenigingen, bibliotheek, museum, theaters, enz.).
15	7	AVRES voert de TOZO uit. Er bestaat het risico dat de uitkeringskosten en / of uitvoeringskosten uiteindelijk niet voor 100% door het rijk worden vergoed.
16	7	Extra WMO kosten als gevolg van de coronacrisis.
17	7	Extra Jeugdzorg kosten als gevolg van de coronacrisis.
18	7	Extra Participatiewet kosten als gevolg van de coronacrisis (extra uitkeringen, minder vergoedingen voor WSW-ers).
19	7	Door de aandacht voor de coronacrisis kan het realiseren van de kostenbeheersing WMO onder druk komen te staan.
20	7	Door de aandacht voor de coronacrisis kan het realiseren van de bezuinigingen in de Jeugdzorg (omdenknotitie) voor wat betreft het bedrag en de planning onder druk komen te staan.
21	7	Door de aandacht voor de coronacrisis kan het realiseren van de bezuinigingen op de uitvoering Participatiewet (evaluatie) voor wat betreft het bedrag en de planning onder druk komen te staan.
22	7	Het minder een beroep kunnen doen op mantelzorgers kan het beroep op professionele zorg doen stijgen.
23	7	Onzeker wat het voor de rechtmatigheid en rijksvergoeding betekent dat de gemeente zorgleveranciers doorbetaalt zonder prestatielevering.
24	7	De opbrengsten Molenhopper nemen af door minder gebruikers.
25	8	Er wordt meer vuil aangeboden en er zijn meer bijplaatsingen, hetgeen extra kosten bij Waardlanden veroorzaakt.
26	8	Door de aandacht voor de coronacrisis kan het realiseren van het nieuwe inzamelbeleid Waardlanden dat de kosten beter moet beheersen onder druk komen te staan.
27	9	De uitgifte van de grond voor woningen kan worden vertraagd, dan wel het is noodzakelijk de grondprijzen te verlagen voor de verkoopbaarheid.
28	9	De ruimtelijke ontwikkeling kan worden vertraagd, waardoor het financieel resultaat nadelig wordt beïnvloed.
29	9	De bouwactiviteiten kunnen worden vertraagd, waardoor er minder leges worden ontvangen.
30	AD	De betalingstermijnen voor te ontvangen huur zijn voor bepaalde huurders uitgesteld. Dit beïnvloedt de liquiditeitsprognose negatief. Dit heeft gevolgen voor de rentekosten.
31	AD	De betalingstermijnen voor te ontvangen belastingen zijn voor bepaalde belastingplichtigen uitgesteld. Dit beïnvloedt de liquiditeitsprognose negatief. Dit heeft gevolgen voor de rentekosten.
32	AD	Het eerder of later doen van uitgaven beïnvloedt de liquiditeitsprognose. Dit heeft gevolgen voor de rentekosten.
33	AD	De coronacrisis zelf dan wel de eventueel daardoor veroorzaakte economische crisis kan leiden tot een hogere rente. Dit heeft gevolgen voor de rentekosten.
34	AD	Het risico dat belastingplichtigen niet aan hun verplichtingen kunnen voldoen neemt toe. Dit geeft een groter risico voor kwijtschelding of oninbaarheid.
35	AD	Door aandacht voor de coronacrisis wordt extra risico gelopen niet aan de voorwaarden voor te ontvangen subsidies te voldoen.
36	AD	De coronacrisis zelf dan wel de eventueel daardoor veroorzaakte economische crisis kan gevolgen hebben voor de hoogte van de algemene uitkering uit het gemeentefonds.
37	AD	Te ontvangen dividenden kunnen onder druk komen te staan door de coronacrisis.
38	AD	Een vertraging van de besluitvorming kan leiden tot het later realiseren van voor- of nadelen.
39	Overhead, VPB en onvoorzien	De gemeente maakt incidentele extra kosten (naast extra kosten in de bedrijfsvoering) waarmee nog geen rekening is gehouden in de begroting.
40	Overhead, VPB en onvoorzien	Niet alle werk kan worden uitgevoerd, waardoor er het risico bestaat dat er later voor het inhalen van het werk er extra personeel / inhuur nodig is.
41	Overhead, VPB en onvoorzien	In de bedrijfsvoering worden maatregelen getroffen om het werk zo goed mogelijk te laten doorgaan (ICT-voorzieningen e.d.). Er is een risico dat maatregelen en kosten structureel worden.
42	Overhead, VPB en onvoorzien	Extra ziekteverzuim kan leiden tot extra kosten voor inhuur.

5.6 Afkortingenlijst

A

- **APV:** Algemene Plaatselijke Verordening
- **ASM:** Athletic Skills Model
- **ASV:** Algemene Subsidie Verordening
- **AV:** Alblasserwaard-Vijfheerenlanden
- **AVA:** Algemene Vergadering van Aandeelhouders

B

- **BBV:** Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeente
- **BLVS:** Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten
- **BNG:** Bank Nederlandse Gemeenten
- **BOA:** Buitengewoon Opsporingsambtenaar
- **BRP:** Basisregistratie Personen
- **BSM:** Binnenstadsmanagement
- **BV:** Besloten Vennootschap
- **BZK:** Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties
- **B&W:** Burgemeester en Wethouders

C

- **CAO:** Collectieve Arbeidsovereenkomst
- **CBS:** Centraal Bureau voor de Statistiek
- **CPI:** Consumenten Prijs Index
- **CPB:** Centraal Plan Bureau
- **CVO:** Christelijk Voortgezet Onderwijs

D

- **DG&J:** Dienst Gezondheid & Jeugd
- **DSO:** Digitaal Stelsel Omgevingswet
- **DVO:** Dienstverleningsovereenkomst

E

- **EMU:** Europese Monetaire Unie

G

- **GCM:** Gorinchem Citymarketing
- **GDD:** Gorinchem Duurzaam Digitaal
- **Gevudo:** Gemeenschappelijke Vuilverwerking Dordrecht en Omstreken
- **GGD:** Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
- **GIDS:** Gezond in de Stad
- **GR:** Gemeenschappelijke Regeling
- **GRP:** Gemeentelijk Rioleringsplan

H

- **HBO:** Hoger beroepsonderwijs
- **HRM:** Human resource management
- **HVC:** Huisvuil Verbranding Centrale

I

- **IFFG:** Internationaal Film Festival Gorinchem
- **IHP:** Integrale Huisvestingsplan
- **ISB:** Integraal Sociaal Beleid
- **ISK:** Internationale Schakelklassen
- **IVP:** Integraal Veiligheidsplan

K

- **KCC:** Klant Contact Centrum
- **KPI:** Kritische Prestatie Indicator

L

- **LAA:** Landelijke Aanpak Adresfraude

M

- **MEV:** Macro Economische Verkenning
- **MBO:** Middelbaar Beroepsonderwijs
- **ME:** Maatschappelijke effecten
- **MLL:** Merwede LingeLijn
- **MOP:** Meerjaren Onderhoudsplan
- **MPG:** Meerjaren Programma Grondbedrijf

N

- **NCW:** Netto Contante Waarde
- **NHW:** Nieuwe Hollandse Waterlinie
- **NNB:** Nog Niet Bekend
- **NPO:** Nationaal Programma Onderwijs
- **NV:** Naamloze Vennootschap

O

- **OAB:** Onderwijsachterstandenbeleid
- **OHW:** Oud Hollandse Waterlinie
- **OKK:** Oefening Kweek Kracht
- **OPP:** Ontwikkelings- en Participatiebedrijf Publieke sector
- **OZB:** Onroerende zaak belasting
- **OZHZ:** Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

P

- **P&C:** Planning en Control
- **PI:** Prestatie indicator
- **PPN:** Perspectiefnota

R

- **RAV:** Regionale Ambulancevoorziening
- **RBIC:** Regionale Beroepen en Innovatiecampus
- **RES:** Regionale Energiestrategie
- **RMA:** Regionale Maatschappelijke Agenda
- **ROM-S:** Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Schelluinen
- **RRE:** Regeling Reductie Energiegebruik
- **RWS:** Rijkswaterstaat
- **RZB:** Roerende zaak belasting

S

- **SAAS:** Software as a Service
- **SGS:** Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties
- **SIMAV:** Stichting tot Instandhouding van Molens in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden
- **SO:** Service Organisatie
- **SOJ:** Service Organisatie Jeugd
- **SV:** Sociale Veiligheid

T

- **Tozo:** Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
- **Turap:** Tussentijdse rapportage
- **TV:** Taakveld

U

- **UA:** Uitgesloten Aansprakelijkheid

V

- **VBOR:** Visie Beleidsplan Openbare Ruimte
- **VMBO:** Voorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs
- **VNG:** Vereniging Nederlandse Gemeenten
- **VPB:** Vennootschapsbelasting
- **VRZHZ:** Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
- **VSV:** Vroegtijdig Schoolverlaters
- **VTH:** Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
- **VVE:** Voor- en Vroegschoolse Educatie

W

- **Wabo:** Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
- **WEB:** Wet Educatie en Beroepsonderwijs
- **Wmo:** Wet maatschappelijke ondersteuning
- **WOZ:** Wet waardering onroerende zaken

Z

- **ZHZ:** Zuid-Holland Zuid
- **ZZP:** Zelfstandige Zonder Personeel

Gemeente Gorinchem

Bezoekadres

Stadhuisplein 1
4205 AZ Gorinchem

Postadres

Postbus 108
4200 AC Gorinchem

Telefoon: 14 0183

Fax: (0183) 63 05 40

E-mail: gemeente@gorinchem.nl

Website: www.gorinchem.nl